

T.C.
ESKİŞEHİR
VALİLİĞİ

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Eskişehir

REHBERİ

Tüm hakları T.C. Eskişehir Valiliğine aittir. 2014 tarihinde yayımlanmış baskının sadeleştirilmiş halidir. BEBKA'nın katkılarıyla bastırılmıştır. İzin almadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, çoğaltılamaz. Rehberdeki bilgilerin basıldığı sırada mümkün olduğu kadar güncelleştirilmesi için her türlü çaba sarf edilmiştir. Ancak telefon numaraları, açılış saatleri ve seyahatle ilgili bilgiler gibi ayrıntılar her zaman değişebilmektedir. Bu nedenle rehberin kullanımından doğacak sorunlardan hiçbir sorumluluk kabul edilmemektedir.

Baskı

Reşitoğlu Ofset ve Matbaa
Ambalaj, Sanayi ve Tic. Ltd. Şti. /Bursa

ISBN

978-605-363-660-1

6. Baskı, 5000 adet basılmıştır.

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM / Tarih Sayfalarında Eskişehir 04

Eskişehir'in Kronolojisi	04
Eskişehir'in Manevi Değeleri	12
Eskişehir'in Tarihi Eserleri	16

2. BÖLÜM / Eskişehir'de Hayat 52

Odunpazarı	52
Porsuk ve Çevresi	56
Yeşil Alan ve Parklar	66
Müzeler	82
Hamamlar, Kaplıcalar, ılıcalar	90
El Sanatları	98
Hava Sporları	102
Mağaralar ve Mağaracılık Sporü	108
Bisiklet	116
Doğa Yürüyüşü	118
Motosiklet Sürüşleri	124
Binicilik	126
Atlı Spor	128
Su Sporları	130
Yabanıl Hayat	131
Yeraltı Zengilikleri	134

3. BÖLÜM / Eskişehir'de Yaşam 136

Eskişehir'de Ne Alınır?	136
Eskişehir'de Ne Yenilir?	137
Eskişehir'in Yıldızları	140
Eskişehir'de Ulaşım	142

Kronoloji

GÖ 600000 - 12000

Mahmudiye ve Seyitgazi çevresinde Paleolitik Çağ'a ait çakmak taşı kazıyıcı aletler bulunur.

MÖ 5500 - 3200/3000

Orman Fidanlığı, Asmainler, Kanlıtaş, Kes Kaya yerleşimlerinde bölgesel Porsuk Kültürü oluşur.

MÖ 2000 - 1500

Çavlum Mezarlığı, Şarhöyük kazılan

Paleolitik Çağ

Neolitik Çağ

Kalkolitik Çağ

İlk Tunç Çağı

Orta Tunç Çağı

Son Tunç

MÖ 10000 - 5500

Demircihöyük, Kalkanlı Höyük, Keçiçayırı Höyüklerinde yerleşik hayata geçiş.

MÖ 3200/3000 - 2000

Demircihöyük, Sariket, Küllüoba, Şarhöyük kazılarında iskan saptanır.

MÖ 1500 - 1200 Şarhöyük'te bulunan mühür baskısı, Hitit kralının oğlu, akrabası veya saray mensubunun burada yönetici oluşunu gösterir.

Kronoloji

MÖ 25

Roma İmparatoru Augustus tarafından Galatya Eyaleti'ne kurulur. Pessinus ve çevresi Galatya eyaletine bağlanır.

Dorylaion Piskoposluk merkezidir ve konsil toplantılarına bir piskopos gönderir. MS 325'te ilk defa yapılan İznik (Nikea) Konsil'i'ne Dorylaion'dan Piskopos Athenodoros katılır.

MS 778-779

Abbasi ordusu Dorylaion'u kısa süreli ele geçirir.

1097

Eskişehir Ovası'ndaki savaşta Haçlılar Selçukluları yener.

Roma İmparatorluk (MÖ 30-MS 395)

MS 4.-9. yy

MS 10.-11. yy

MS 69-249

İmparator Vespasianus'tan I. Philippus'a kadar Dorylaion adına bronz kent sikkeleri bastırılır.

MS 651/652

İlk kez Müslüman orduları Dorylaion surları önünde görülür.

Dorylaion Frigya Salutarıa (Şifalı Frigya) Eyaleti'nin başkenti Synnada (Şuhut)'ya bağlı yardımcı piskoposluktur.

1147

Eskişehir yakınında yapılan savaşta Haçlılar yenilir.

Kronoloji

1536

Kanuni Irak Seferi'ne giderken Eskişehir menziliinde bir gece konaklar, beraberindeki Matrakçı Nasuh'a minyatür yaptırır.

1601

Celali Lideri Karayazıcı'nın kardeşi Deli Hasan Eskişehir'i zapteder.

17. yy.da

Eskişehir birçok gezginin uğrak yeridir.

18. yy.

sonlarında lüle taşı Viyana'ya ihraç edilir.

1826

Sultanönü; Ankara ve Karahisar'la birlikte mutasarrıflığa dönüştürülür.

1600

1700

Katip Çelebi Cihannüma adlı eserinde Eskişehir'den bahseder.

19. yy.

başlarında J. Mac Donald Kinneir Eskişehir'e gelir ve hamamları yazılarında anlatır.

1836

Hüdavendigâr Müşirliği oluşturulur. Eskişehir Bursa Karesi, Bolu Sancakları'nı kapsar.

1525

Kanuni'nin veziri Çoban Mustafa Paşa Kurşunlu Camii'ni yaptırır.

1648

Evlia Çelebi Eskişehir'e gelir, Seyahatname'sinde Eskişehir ve çevresini anlatır.

MÖ 1200-333

8-6. yy arasında Şarhöyük ve Frig vadilerinde Frig yerleşmeleri

MÖ 278-77

Sivrihisar yöresinde Galat boyu Tolistoboglar'ın yerleşimi. Eskişehir'den (Dorylaion) Ballihisar'a (Pessinus) doğru uzanan yol üzerinde Galat hakimiyeti.

MÖ 4 Nisan 204

Pessinus'taki Ana Tanrıça Kybele'nin meteorik taş şeklindeki idolünün Frigyalı rahiplerce Roma Senatosu'nun isteğiyle Roma'ya götürülüşü.

MÖ 116

Dorylaion, Roma'nın Asya Eyaleti sınırları içine alınır.

Çağı Demir Çağları Hellenistik Çağ MÖ333-30

MÖ 546-333

Pers hakimiyeti. Bölge idari olarak Kapadokya, Paflagonya ve Hellespontos ile birlikte Büyük Frigya Satraplığı'na bağlı.

MÖ 228

Bergama kralı I. Attalos'un hâkimiyeti.. Pessinus bölgede en ünlü ticaret ve din merkezidir.

MÖ 184

Frigya'nın kuzey kesimindeki topraklar Bitinya Krallığı'ndan alınır ve Bergama Krallığı'na bağlanır. Bu topraklara Frigya Epictetos (Sonradan kazanılmış Frigya) adı verilir. Bu topraklar Şarhöyük, Karahöyük ve Seyitgazi'yi içerir.

1159

Bizans ile Selçuklular arasında Eskişehir önünde Yapılan savaşta İmparator Manuel Komnenos çekilir.

1177-1182

II. Kılıç Arslan Eskişehir ve çevresini fetheder. Bölge Türkleşmeye başlar.

12.yy.da Eskişehir Anadolu Selçuklu Devleti'nin uç vilayettir.

1288

Osman Bey Karacahisar'ı alır ve aşiret reisliğinden uç beyliğine yükselir.

1299
İlk Hutbe Okunur

1332

Ünlü Seyyah İbn Battuta Anadolu'ya gelir, İznik'te Eskişehir'in fıkıh âlimi Hacı Alaeddin ile görüşür.

1240-1261

1176

Miryakefalon Savaşı'nda yenilen Bizanslılar savunmaya geçer. II. Kılıç Arslan kale ve surların güçlendirilmemesi şartıyla barış yapar.

Sultanönü-Kütahya arasında 200.000 çadırlık Türkmen nüfusu yerleşir.

Osman Bey, ilk vergi kanunu olan "Pazar Bacı" nı Eskişehir'de uygular.

1299

Orhan Bey Karacahisar Sancak Beyliği'ne; Gündüz Alp Eskişehir Subaşılığı'na tayin edilir.

1840

Eskişehir Muhasıllığı oluşturulur.

1845

Eskişehir, Bilecik (Ertuğrul Sancağı) Kaymakamlığına bağlanır.

1892

Demir yolu yapımı tamamlanır. İstanbul-Eskişehir tren seferleri başlar.

1894

Eskişehir Ticaret ve Ziraat Odası kurulur.

1834

Ch.Texier Eskişehir'e gelir ve Frig anıtlarını inceler.

1842

Eskişehir kaymakamlığına dönüştürülür.

1848

Bilecik Kaymakamlığı lağvedilir. Eskişehir, Kütahya Sancağı'na bağlı bir kaza hâline dönüştürülür.

1864

Vilayet Nizamnamesi uyarınca Eskişehir, Hüdavendigar Vilayeti Kütahya Sancağı'na bağlı bir kaza hâline dönüştürülür.

1893

Eskişehir'de kolera salgını

1894

Cer Atölyesi kurulur.

FRİGLER ve FRİG UYGARLIĞI

Sadece eşek kulakları değil, her tuttuğunu altına çevirme isteğinin kendisini açlıkla ölüm noktasına getirmesi, Frig kralı Midas'ı belki de Anadolu topraklarının en popüler kralı hâline getirmiştir. Bu efsaneler gibi, Makedonyalı ünlü kral Büyük İskender'in bir kılıç darbesi ile keserek çözdüğü Gordion düğümü hikâyesi belki de Anadolu insanının arkeoloji bilgisinde en çok yer eden öykülerdir. Ama çoğumuz bu efsanelerin Frigler'e ait olduğundan habersizdir. Peki, kimdir bu Frigler?

Avrupa'da oturdukları sırada Brigler adını taşıyan Frigler, Makedonya ve Trakya'dan Boğazlar yolu ile Anadolu'ya göç eden Trak boylarından biriydi. Asya'ya yani Anadolu'ya göçtükten sonra yurtlarıyla birlikte adları da değişerek Frig biçimini almıştı. Kazılar, ilk Frig göçmenlerinin MÖ 11. yüzyıla doğru Polatlı yakınlarında, daha sonra başkentleri olacak olan Yassıhöyük (Gordion)'e ulaştıklarını ve başlangıçta basit köy düzeyinde yerleşik bir yaşamı benimsediklerini belgelemektedir. MÖ 9. yüzyılın başlarından itibaren Gordion giderek içinde soylu yönetici bir sınıfın yaşadığı Orta Anadolu'da kendi dönemi için eşi olmayan anıtsal planlı kralî bir yerleşmeye dönüşür. Bilinen ilk Frig kralı Gordios'tur. Bu kralın tarihî kişiliği ve yaşadığı dönemin siyasi olayları hakkında ne yazık ki şimdilik herhangi bir bilgi yok. Kral Gordios'dan sonra, Frig tahtına oğlu Midas geçer. Antik batı kaynaklarında daha çok efsanevi kişiliğinden söz edilen kral Midas, Assur kaynaklarında "Muşki" adıyla geçen Friglerin kralı olup "Muşkili Mita" adı ile tarihî bir kimliğe sahip. Midas, bir yandan Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Urartu, Kuzey Suriye ve Assur ile diğer yandan batıda Batı Anadolu sahilleri ve Kıta Yunanistan ile ilişkiye giren Anadolu'nun ilk Demir Çağı kralı olarak haklı bir üne sahip olur. Midas'ın ölüm yılı olarak İÖ 696 ya da 675-674 verilir. Ancak bu tarihlerin güvenilirliği hâlâ tartışmalı. Antik Çağ'ın ünlü coğrafyacısı Strabon, Midas döneminde Frig ülkesinin göçebe Kimmer boyları tarafından istila edildiğini ve Midas'ın bu felaket karşısında boğa kanı içerek yaşamına son verdiğini anlatıyor. Frig-Kimmer mücadelesi ile ilgili hiçbir yazılı belge olmaması ve Gordion'daki büyük yangının Kimmerlere mal edilmemesi nedeniyle babası Gordios gibi efsanevi kral Midas'ın da akıbeti tarihin sırlarla dolu sayfalarında gizli.

Frig Krallığı'nın politik gücünün nasıl ve ne zaman sona erdiği de pek açık değil. Bilinen, Gordion'un MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı ortalarına kadar Friglere hizmet vermeye devam ettiği. Arkeolojik buluntular, MÖ 7. yüzyılın sonlarında kentte istikrarın ve zenginliğin devam ettiği yönünde. Öyleyse Herodotos'un bildirdiği gibi Frig Krallığı, Lidya kralı Alyattes'in (MÖ 610-560) MÖ 590 yılındaki Kızılırmak seferine değin hâlâ bağımsızlığını koruyordu. Ancak ne doğu ne de batı kaynaklarında Midas'ın halefleri hakkında açık bir kayıt yok. MÖ 585 yılında Medler ile Lidyalılar arasında yapılan Kızılırmak barışından sonra Frig topraklarının Kızılırmak'ın doğusunda kalan toprakları Medlerin denetimi altına girmişti. Batıda kalan büyük kesim ise Lidya egemenliği altındaydı. MÖ 547/46 yılında Lidya Krallığı'nın yıkılmasıyla birlikte Frigya toprakları, iki yüz yılı aşkın bir süre Pers İmparatorluğu'nun bir parçası olmuş; Kapadokya, Paflagonya ve Hellespontos ile birlikte Büyük Frigya Satraplığına bağlanmıştı. Askerî ve idari planda kalan Pers egemenliği boyunca yerli halk, büyük ölçüde geleneksel yaşam biçimi ve kültürlerini sürdürmeye devam etmiş; eski Frig dili ve yazısı en azından MÖ 4. yüzyıla, hatta 3. yüzyıla kadar kullanılmıştı. Pers egemenliğini takip eden Hellenistik Çağ'da Anadolu'da

*Kibela**Çengelli İğne**Ahşap Masa*

Yunan kültürü, Yunan tarzı yaşam biçimi yayıldı; yerli diller, gelenekler yerini bu akıma bıraktı. Bununla birlikte köklü Frig kültürünün etkileri bölgede Roma döneminin sonlarına, hatta Hristiyanlığın ortaya çıkışına kadar devam etti. Bir zamanların ihtişamlı başkenti Gordion ise önemini yitirmiş, giderek sonun başlangıcındaki köy niteliğine bürünerek sessiz bir şekilde unutulmuştu.

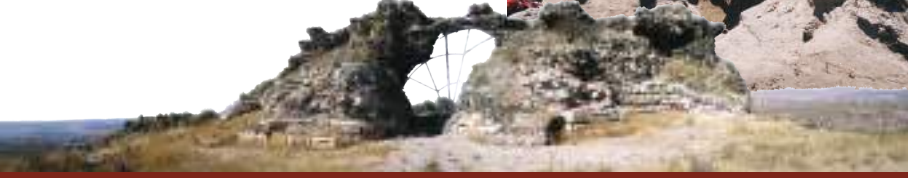
Frig yazılı belgelerinin suskunluğu karşısında Frig toplumunu ve bu toplumun yarattığı uygarlığı anlamamıza Homeros, Herodotos, Strabon, Plinius gibi Eskiçağ yazarlarının vermiş olduğu bilgiler ve arkeolojik kazılarla gün ışığına çıkan buluntular yardımcı oluyor. Homeros'a göre, Frigler "Savaşa girmek için yanıp tutuşan" bir ulustur. Strabon, onların "Barışsever", Arrianos "Çok mutlu insanlar", Livius "Cesarettin yoksun, korkak" olduğunu belirtir. Athenaeus ise antik çağ dünyasında ün salan Frigler'in müzik ve dansa gösterdikleri üstün beceriden büyük bir övgüyle söz eder. Frigli ustaların elinden çıkan ve kazılarda bulunan metal, ahşap ve pişmiş toprak pek çok eser, sanata yatkın bu ulusun yaratıcılığını günümüze taşır. Frig sanatının en erken gelişmeye başlayan dallarının başında mimari gelir. Kaya mimarlığı, Frig mimarlığının özüdür. Frigler tamamen kendi yaratıcı güçlerinin ürünü olan akroterli, beşik çatılı kaya anıtları ile aslında geleneksel Frig ahşap mimarisini ana kayaya işleyip ölümsüzleştirmişlerdir. Taşı kolaylıkla biçimlendirip üstün mimarlık eserlerine dönüştüren sanatçılar, aynı başarıyı kabartma ve heykel sanatında göstermişlerdi. Kaya anıtları ve mezarların cephesinde görülen anıtsal ölçekli kabartmalar, ele geçen tanrıça heykelleri ve yapıları süsleyen kabartma bezemeli ortostatlar Frig heykel sanatının ulaştığı başarıyı açık olarak gösterir.

Ahşap işçiliği ve mobilyacılık Friglerin en özgün sanat dalını oluşturur. Zengin ormanlardan elde edilen kereste, Frig sanatkarlarının elinde mimariden heykelcilere kadar her alanda büyük bir hünerle şekillendirilmiştir. Frig sanatının özgün olduğu bir başka dal, hayvancılığa bağlı gelişen dokumacılıktır. Yünlü dokumanın yanında keten ve kenevirden yapılmış az sayıda da olsa dokuma örneği günümüze ulaşmıştır. Friglerde en gelişmiş endüstri dallarından biri de madenciliktir. Maden sanatının en dikkat çekici ürünleri ise tunçtan yapılmıştır. Omfaloslu kâseler (göbekli taslar), kazanlar, kepeçler, testiler, kemerler, günümüz çengelli iğnesinin atası olan fibulalardır.

Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi başta olmak üzere Gordion, İstanbul, Eskişehir, Afyonkarahisar, Kütahya arkeoloji müzelerinin salonlarında özgün Frig eserleri görülebilir.

Osmanlı'nın İlk Fethettiği Kale: **KARACAHİSAR**

Karacahisar Kalesi konumu ve mimari özellikleri itibari ile "Kastron" ya da "Kale Kent" olarak adlandırılan yerleşimlerin özelliklerini yansıtır. Anadolu'da 7. ve 8. yüzyılda oluşmaya başlayan kale kentler Orta Bizans döneminin askerî şehirleri olarak tanımlanmaktadır.

Eskişehir'in Kent Kimliğine Ulaştığı İlk Yerleşim Yeri:

ŞARHÖYÜK/DORYLAION

"Şarhöyük - Dorylaion dağ gibi yüksek bir höyük. Çapı 450 metre, ovidan 18 metre yükseklikte... Sileks aletler, Roma camları, maden parçaları, Eskişehir'in savunmasında Milli Mücadele'den kalma fişek kovanları toplandı. Şöyle bir manzara çıkıyordu ortaya: 16. yüzyıl Osmanlı keramiği, Bizans parçaları Roma, Helenistik, bütün bir Frig Kültürü, Hitit, Orta Anadolu'da Kültepe'ye paralel Asur Koloni Çağı ve İlk Tunç Çağı yani üçüncü binyıl vardı."

Muhibbe DARGA

PORSUK (TEMBRİS) VADİSİ ÇEVRESİ

Porsuk (Tembris) Vadisi, Sakarya (Sangarios) Vadisi ile birlikte Eskişehir'in en önemli iki vadisini oluşturur. Kentin güneybatısında Porsuk Nehri boyunca uzanan vadiye yer alan Kızılınler, Gökçekısı, Uluçayır, Yenisoğca ve İncesu köyleri, volkanik tuf kayalıklar üzerinde konumlanmış Frig, Roma ve Bizans dönemlerine ait kaya yerleşmeleri ve anıtlarını görebileceğiniz kent merkezine en yakın yerlerdir.

ORMAN FİDANLIĞI YERLEŞMESİ

Eskişehir'in 6 km kadar güneybatısında, Orman Fidanlığı'nın yanı başında, Karabayır adındaki alçak tepenin yamacında yer alır. Kalkolitik Çağ yerleşmesi sivri bir kayalığın doğal terasları üzerine kurulmuştur.

ULUÇAYIR KÖYÜ, ÇATALKAYA

Frig yerleşmesi, adını alçak bir tepenin üzerinde yükselen Kes Kaya ya da Çatalkaya olarak tanımlanan kayadan alır. Frigler kayayı yontarak düzeltmiş ve ortasına dikey, derin bir oluk açmıştır. Bu kayanın doğusunda Sivri Kaya/Uzun Kaya olarak adlandırılan bir başka kaya kütlelerinde de küçük bir Frig kaya anıtı vardır.

GÖKÇEKISIK, YENİSOFÇA, KİLİSEKAYA

Kılısekaya Hellenistik Dönem Kaya Mezarı

GÖKÇEKISIK

Köyün hemen yanı başında yükselen kayalık plato üzerindedir. Kayanın porsuk Nehri'ne bakan güney yüzüne Frig Dönemine ait büyük kaya mekânları oyulmuştur.

YENİSOFÇA

Köyün güneybatısında yer alan Hasırcı Çiftliği, uzun yıllar tay yetiştirilen bir çiftlik olarak kullanılmıştır. Çiftlik arazisinde alçak kaya kütlelerine oyulmuş Roma ve Bizans dönemlerine ait oda mezarlar, tekne mezarlar ve kaya mekânları bulunur.

KİLİSEKAYA

Kilise Mevkii olarak adlandırılan kayalık tepenin porsuk Nehri'ne bakan kuzey yüzünde yer alan Frig kaya anıtı ve oda mezarları, merdivenli geçitlerle birbirine bağlanan çok katlı Bizans kaya mekânları son derece dikkat çekicidir. Buradaki en önemli kaya yapısı ise Geç Hellenistik döneme tarihlenen kaya mezarıdır.

Frig Kralı Midas'ın Kenti KARAHÖYÜK/MIDAION

Roma Köprüsü

Midaion Sikkesi

ALPU KOCAKIZLAR TÜMÜLÜSÜ

Eros Figürlü levha, kemik

Köpek figürü, amber

GÜMÜŞKONAK/GERMIA

Gümüşkonak, Sivrihisar ilçesinin yaklaşık 50 km güneydoğusundaki platoda Eskişehir'in 150 km güneydoğusunda yer alıyor. Her ne kadar Antik dönemi üzerine bilgi yoksa da Erken Bizans Dönemi kaynaklarında "Germia" adıyla geçiyor.

ESKİŞEHİR'İN MANEVİ DEĞERLERİ

YUNUS EMRE

Baksam seni görür gözüm, söyler isem sensin sözüm

Yunus Emre; 13. yy.da Eskişehir'in toprağında ilahî aşkla yoğrulan ve "Baksam seni görür gözüm, söyler isem sensin sözüm" diyen bir Hakk aşığıdır. Yaradan'dan ötürü yetmiş iki millete gönül kapılarını -ayırpı kayırmadan- ardına kadar açan bir gönül insanıdır.

*Ben gelmedim dava için benim işim sevi için
Dostun evi gönüllerdir gönüller yapmaya geldim*

Bulunmaz Doğruluk Sen Eğri İsen

Yunus Emre "nasihatler risalesi, öğüt kitabı" anlamına gelen "Risâletü'n Nushiyye" adını verdiği eserinde şöyle der:

*Neyi sever isen imanun odur
Nice sevmeyesin sultanun odur*

SEYYİD BATTAL GAZİ

*“Battal” demek
“kahraman” demek*

8. yy.da Anadolu'nun İslamlaşmasında cengâverliği ile düşmanların yüreklerine korku salan Battal Gazî'nin türbesi Seyitgazi'dedir. İnandığı değerler uğruna ömrünü adayan Battalgazi'nin asil adı Abdullah'tır. “Kahraman” anlamına gelen “Battal” ise onun lakabıdır. İdealist bir İslam kahramanı olarak onun destanlarla dolu hayatı “Battalnâme” ile günümüze kadar gelmiştir.

NASREDDİN HOCA

İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak için...

13. yy.da yaşayan Nasreddin Hoca; eğitimci, din adamı, hukukçu kimliğiyle; tebessüm sadakasını bütün gönüllere dağıtarak iyiliği emredip kötülükten sakındırmıştır. Nasreddin Hoca'nın fıkralarında, görünenin arka planında Türk dünyasının nükte, zekâ ve hoşgörü anlayışı yatmaktadır.

Minyatür: Funda Yeşilyurt

ŞEYH EDEBALI

Uludere'de bir şeyh

Osmanlı'nın manevi mimarıdır. Şeyh Edebalı'nın "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın" öğüdüne kulak veren Osmanlı sultanları dünyaya muhabbetle hükmetmişlerdir. Osmanlı'nın kuruluş yıllarında bugün Tepebaşı ilçesine bağlı Uludere köyünde; eski adıyla İtburnu'nda yaşadığı söylenen Şeyh Edebalı, yaptırmış olduğu zaviyede öğrenci yetiştirmiş ve halkı aydınlatmıştır.

Odunpazarı'ndaki Türbesi

DURŞUN FAKİH

Şehrin kadısı ve imamı

Şeyh Edebalı'nın talebesi ve damadı. Osman Gazi ile birlikte gaza ve fetihlere katılarak gazilere imamlık yapmıştır. Bugün Eskişehir'in Odunpazarı ilçesine bağlı Karacaşehir'in fethinden (H.688/ M. 1289) sonra Osman Gazi tarafından şehrin kadılığına ve kiliseden çevrilen caminin imamlığına getirildi.

HIZIR BEY

Nasreddin Hoca'nın torunu, Fatih'in Kadısı

6 Ağustos 1407'de Sivrihisar'da doğan Hızır Bey, Nasreddin Hoca'ya dayanan sülaleye mensuptur. Babası Celâleddin, Sivrihisar kadısı idi. Hızır Bey, İstanbul'un fethinden sonra İstanbul'un ilk kadısı ve belediye başkanı olmuştur. Hafızası, nüktedanlığı, hazırcı cevap oluşu ve icraatıyla Fatih'in gönlünü fethetmiştir.

Kadıköy: Fethi Battal Gazi'den, İsmi Hızır Bey'den

Bugün İstanbul sınırları içinde bulunan Kadıköy'e Eskişehir'in iki değeri; dönüm noktası yaşatmıştır: Battal Gazi'nin 781 yılında fethettiği Kadıköy, ismini de Hızır Bey'den dolayı almıştır.

SİNAN PAŞA

Nasreddin Hoca'nın torunu, Hızır Bey'in oğlu

Hızır Bey'in oğlu, dolayısıyla Nasreddin Hoca'nın torunlarından. Derin kültürü, üstün tefekkürü, zekâsı ve edebi mahareti ile Türk nesir sanatının çok güzel örneklerini vermiştir. Sanatlı Türk nesrinin edebiyatımızda kurucusu olarak kabul edilir.

ŞUCÂ'EDDİN VELÎ

Manevi bir rehber

15. yüzyılın ilk yarısında Seyitgazi'de tekkesi bulunan Şucâ'eddin Velî, geniş bir etki alanı ile Anadolu'nun manevi rehberidir. Osmanlı sultanlarından Çelebi Mehmed ve II. Murad dönemlerini görmüştür.

AZİZ MAHMUD HÜDÂYÎ

Huzurun mimarı

Huzurun mimarı bir tasavvuf büyüğü... 1541-1628 yılları arasında yaşayan Hüdâyî Efendi, Kanunî Sultan Süleyman'dan başlayarak II. Selim, III. Murad, III. Mehmet, I. Ahmet, I. Mustafa, II. Osman ve IV. Murad devirlerini görmüş, her kesimden insanın gönlünde taht kurmuştur.

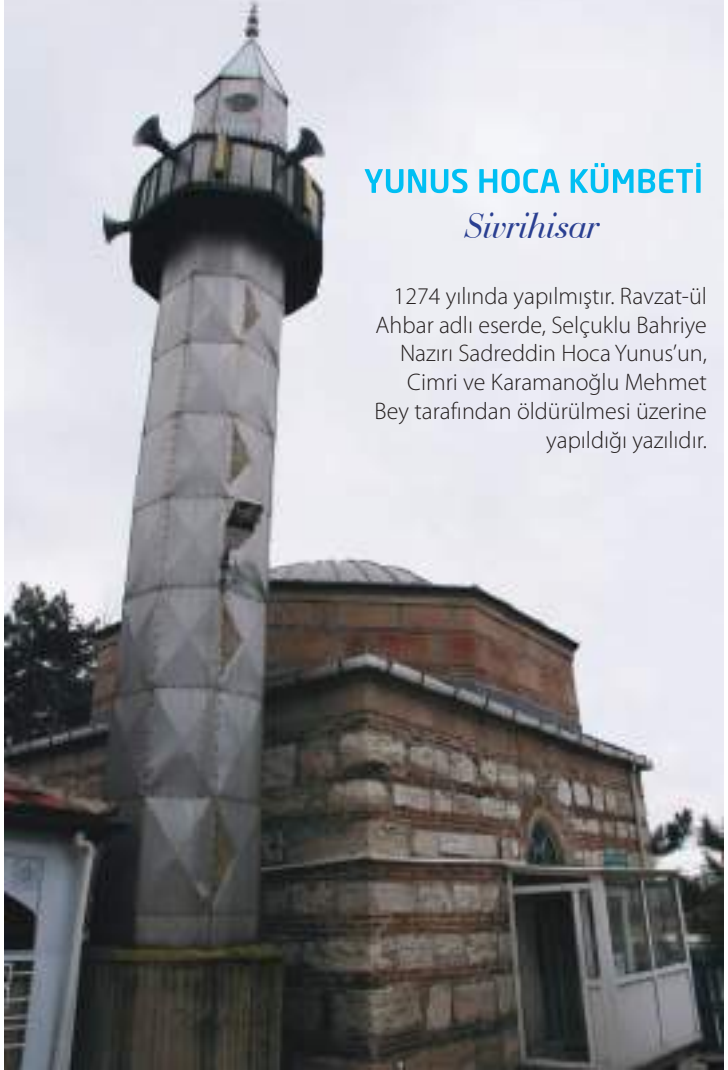
NAMAZGÂH *Sivrihisar*

Eskiden şehir dışında, kırdada ve set üzerinde mihrap konulmak suretiyle namaz kılınmak için yapılan yere namazgâh denilirdi. Namazgâh, namaz dışında bir başka işlev daha üstlenirdi; bayramlarda, yağmur dualarında, hacıları gönderirken, asker uğurlarken halk burada toplanırdı. Sivrihisar'da halk; namazgâhı "Bayram Musalla" diye adlandırır.

YUNUS HOCA KÜMBETİ *Sivrihisar*

1274 yılında yapılmıştır. Ravzat-ül Ahbar adlı eserde, Selçuklu Bahriye Nazırı Sadreddin Hoca Yunus'un, Cimri ve Karamanoğlu Mehmet Bey tarafından öldürülmesi üzerine yapıldığı yazılıdır.

KURŞUNLU CAMİİ

Sivrihisar

Sivrihisarlı Şeyh Baba Yusuf'un İstanbul'daki II. Bayezid Medresesi'nin açılışını yaptığı, Bayezid Camii'nde ilk cuma namazında açılış dersi verdiği belirtilir.

BALABAN CAMİİ

Sivrihisar

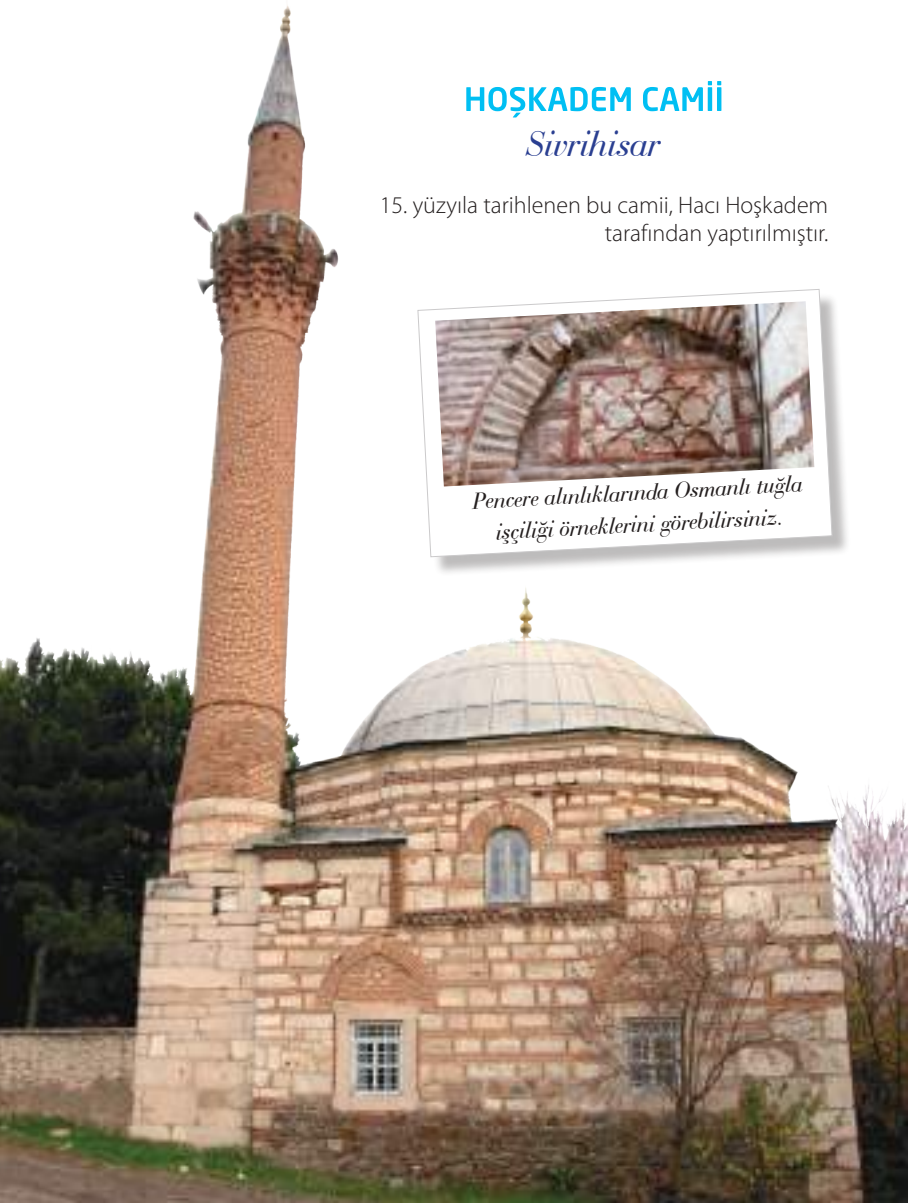
Sofya Fatihî Balaban Paşa tarafından yaptırılmıştır.

HOŞKADEM CAMİİ

Sivrihisar

15. yüzyıla tarihlenen bu camii, Hacı Hoşkadem tarafından yaptırılmıştır.

Anadolu'nun Kâbe Minyatürlü İlk Mescidi **HAZİNEGAR MESCİDİ** *Sivrihisar*

Sivrihisar ilçesinin en önemli tarihî eserlerinden birisi olan Hazinedar Mescidi ilçe merkezindedir. Anadolu Selçuklularından Hazinedar (Maliye Nazırı) olan Necibiddin Mustafa'nın kendi adına 1274 yılında yaptırdığı mescidin içerisi 15. yüzyıla tarihlenen minyatürlerle bezelidir.

AZİZ MAHMUD HÜDÂYÎ CAMİİ

Sivrihisar

1591 tarihinde Aziz Mahmud Hüdâyî tarafından yaptırılan ve ismiyle anılan cami 1893'te yeniden yapıldığından dolayı Aziz Mahmud Hüdâyî Camii yerine Yeni Camii denilmiştir.

Selçuklu Sanatının Güznel Bir Örneği

ALEMŞAH KÜMBETİ

Sivrihisar

Ulu Cami karşısında bulunan Alemşah Kümbeti, Melikşah tarafından, şehit edilen kardeşi Sultan Şah için 1328 yılında yaptırılmıştır.

Anadolu'nun En Büyük Ahşap Direkli Camilerinden

ULU CAMİ Sivrihisar

Ulu Cami 1274 yılında Mevlana Celeleddin Rumi'nin müritlerinden ve II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in naiplerinden Eminateddin Mikail tarafından yaptırılmıştır.

Kapı kanadında ustası Hasan Bin Mehmedi kitabe kuşağında Ayetel Kürsi yazılıdır.

Ceviz ağacından yapılmış minber

NASREDDİN HOCA Sivrihisar

*Nasreddin Hoca'nın doğduğu ev,
Nasreddin Hoca Köyü.*

AKDOĞAN MESCİDİ

Sivrihisar

Selçuk Bey (Umur Bey'in Babası) tarafından 15. yüzyılda yaptırılan Akdoğan Mescidi'nin en özgün yanı, tavan örtüsünün 2/3'ünün "tüteklilikli örtü" denilen teknikle yapılmış olmasıdır.

Mescitsiz Minare

KILIÇ MİNARESİ

Sivrihisar

Sivrihisar kılıçla fethedildiğinden ve kılıca dayanılarak hutbe okunan ilk mescit olmasından dolayı bu adı aldığı söylenir. Bir başka rivayete göre Oğuz boylarının Kılıç aşiretinden adını alır.

Tümüyle ahşaptan yapılan mescidi yıkılmış ve günümüze yalnızca minare kalabilmiştir.

Sivrihisar'ın Simgesi **SAAT KULESİ**

Saat Kulesi 1899 yılında dönemin kaymakamı Mahmut Bey tarafından yaptırılmıştır. İlçenin her tarafından rahatça görülebilmesi için yüksek bir kaya kütlesi üzerine inşa edilmiştir. Kesme taşlarla yapılmış olup dört tarafında da saat vardır. Haftalık kurma ile çalışır. Pirinçten yapılmış tokmakla saat başı çalar. Sivrihisar'ın simgelerinden biridir.

İHSAN ERDEMGİL KONAĞI

Sivrihisar

Atatürk, 7 Mart 1922'de Sivrihisar'a gelir. Kurtuluş Savaşı'nın o zor günlerinde üç gün süreyle İhsan Erdemgil'in konağında kalır. Gündüz cephedeki birlikleri denetleyen Atatürk, geceleri ise İhsan Erdemgil'in konağını karargâh olarak kullanır.

ERMENİ KİLİSESİ

Sivrihisar

1881 yılında yapılan kilisenin iki tarafında çan kuleleri bulunmaktadır. Kızıl kesme taştan yapıldığı için Kızıl Kilise de denilen yapı belli belirsiz fresklerle bezelidir. Kilisenin arka kısmında vaftiz odası, güney kısmında papaz odası bulunuyor.

ZAIMAĞA KONAĞI

Sivrihisar

Kurtuluş Savaşı yıllarında Zaimağa Konağı'nda Bakanlar Kurulu toplantısı yapılır. Bu toplantı Ankara dışında yapılan ilk Bakanlar Kurulu toplantısı olarak tarihteki yerini alır.

PESSINUS/BALLIHISAR

Sivrihisar

Pessinus, Ankara-Eskişehir kara yolu üzerinde Sivrihisar'ın 13 km güneyindeki Ballıhisar'da bulunuyor. Eski Kral Yolu üzerinde olan antik şehrin üzerinde bugün Ballıhisar köyü kurulmuştur. Friglerce Kybele diye adlandırılan ana tanrıçanın bulunduğu en önemli tapınma yerlerinden biri olarak biliniyor.

Bizans evinin kalıntıları

KARACAKAYA GELİN KIZ FRİG KAYA MEZARI

Sivrihisar

Beşik çatılı, üçgen alınlıklı, tek odalı bir mezardır.

KARAKAYA MEZARI

Sivrihisar

Köy mezarlığının hemen yanı başında, toprak altındaki volkanik kaya kütesine oyulmuş olan oda mezar, tipik Frig kaya mezarlarının en güzel örneklerinden biridir.

MAHMUT SUZANİ TÜRBESİ

Sivrihisar

1348 tarihinde inşaa edilmiştir. Hoca Sadreddin Yakub Bin Hoca Bahadır Ömer tarafından yaptırılmıştır.

BÖĞÜRTLEN BALKAYASI

FRİG KAYA ANITI

Sivrihisar

Böğürtlen köyünün güneyinde, Balkayası olarak da adlandırılan yüksek kaya kütesinin dik yüzüne oyulmuştur. Beşik çatılı, üçgen alınlıklı bir yapının ön cephesini simgeler. Ortada kapıyı simgeleyen dikdörtgen siğ bir niş vardır. Bilinen aynı tip Frig anıtlarından farklı olarak alınlık ve cephedeki geometrik bezemeler koyu kırmızı renk boya ile yapılmıştır.

ZEY KÖYÜ *Sivrihisar*

Frig kaya sanatının özgün örneklerini oluşturan bu anıtlar, bu alanın 1 km güneyindeki Zey Kalesi Frig yerleşmesine aittir.

KUMA HAMAMI *Sivrihisar*

407 yılından önce yapıldığı sanılan vakıf eseri olan hamam karakteristik Türk Hamamları özelliğini taşımaktadır.

TEKÖREN KÖYÜ *Sivrihisar*

Köyün hemen kuzeydoğusunda Tunç ve Demir Çağı malzemesine sahip geniş bir ören yeri; kayalara oyulmuş basamaklı sunak, oda mezarı ve üzüm ezme havuzundan oluşan Frig dönemine ait bir açık hava kutsal alanı vardır.

Mülk Köyü

DOĞAN ASLAN MESCİDİ *Sivrihisar*

II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in bayraktarı Doğan Aslan Bey tarafından 1247'de yaptırılmıştır. Sekiz dilimli kubbesi ve son cemaat yeri ile bölgedeki yapılardan farklı mimariye sahiptir.

HAMAMKARAHİSAR CAMİİ *Sivrihisar*

Hamamkarahisar Köyü'nde Emir Seyfettin Kızıl tarafından 1259'da yaptırılır.

Göz motifli tuğla işçiliği,
"Her şeye ibretle bak"

SEYYİD BATTAL GAZİ KÜLLİYESİ

Seyitgazi

Söylenceye göre Seyyid Battal Gazi'nin kabri bir rüya sonucunda bulunur. I. Alaeddin Keykubat'ın annesi Ümmühan Hatun buraya önce bir türbe, ardından cami yaptırır. Günümüzdeki külliye türbe etrafında şekillenir. Osmanlılar, türbe ve camiye medrese, imarethane, tekke ve dergâh eklemiştir. Fatih Sultan Mehmet'ten itibaren II. Beyazıt ve Sultan I. Selim tarafından tamir edilen yapılar eklentilerle zenginleştirilir. Kanuni Sultan Süleyman, İran'a yaptığı seferler sırasında Seyitgazi'yi ziyaret eder, külliyeye bazı ilaveler yaptırır. Irak Seferi'ne giderken ordusu Seyitgazi'de konaklar ve Matrakçı Nasuh'a Seyitgazi minyatürü yaptırır. IV. Murat ise Revan Seferi sırasında buraya bir kervansaray yaptırır.

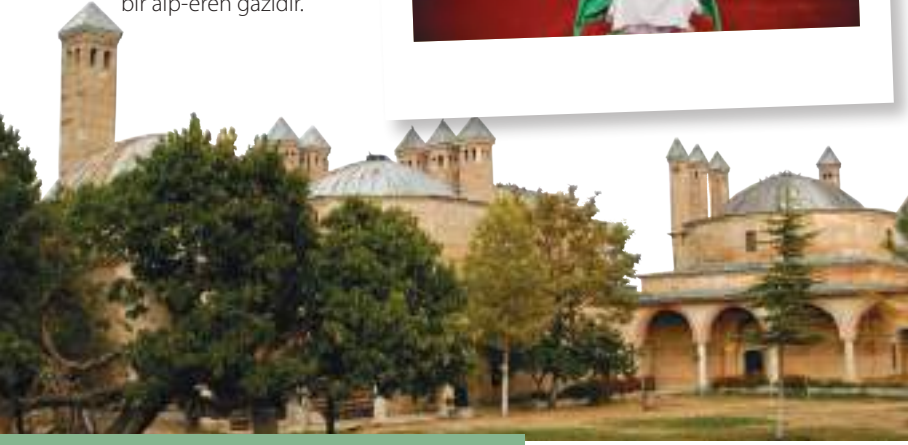
Seyitgazi, İstanbul-Bağdat-Hicaz yolunda yer alır ve hac yolculuğuna çıkanların da konaklama noktası olur. Bu durum dinî anlamda Seyitgazi'nin önemini artırır.

ŞUCÂEDDİN VELÎ ve KÜLLİYESİ *Seyitgazi*

Sultan Şucâeddin hakkında çok önemli bilgiler veren Velâyetnâme-i Sultan Şucâeddîn'e göre 15. yüzyılın ilk yarısında yaşamış, Çelebi Mehmed, II. Murad dönemlerini görmüş, Rum Abdalları zümresine mensup önemli bir alp-eren gazidir.

DEVELİK HAN

Seyitgazi

Seyitgazi ilçe merkezi, Derebenek Mahallesi'ndedir. 1635 yılında Erivan Seferi'ne giderken, IV. Murat tarafından yaptırılmıştır. Dikdörtgen planda, kârgir olarak inşa edilmiştir. Tamiratlar nedeniyle orijinal görünümünü kaybetmiştir.

SELÇUKLU HAMAMI

Seyitgazi

Seyitgazi ilçe merkezi, İkiçeşme Mahallesi'nde, Afyon Eskişehir yolu üzerindedir. Osmanlı döneminde yaptırılmış, Cumhuriyet döneminde restore edilmiştir.

ÜRYAN BABA TÜRBEŞİ

Seyitgazi

Bu tekkenin de 15. yüzyıldan sonraki dönemde yapıldığı belirtilir.

MELİK GAZİ ve TÜRBEŞİ

Seyitgazi

Eskişehir'deki Melik Gazi adına izafe edilen tekke bir makam tekkedir. Türk ve İslam kültüründe kahramanlıklarıyla büyük izler bırakmış olan kimliklerden Melik Gazi'nin bu bölge içinde bu manada anıları hâlâ tazedir. Burada gömülü olmasa bile onun kutlu adı için bir tekkenin kurulmuş olması yöre insanının dini inançlarının köklerinin yanında millî benliğin oluşturulmasında da son derece önemli bir hareket noktasını oluşturur. Melikgazi (Melekgazi) Türbesi Seyitgazi ilçesi, Doğançayır köyündedir.

BARDAKÇI *Seyitgazi*

Bugün antik şehir üzerinde Bardakçı köyü yerleşmesi vardır. Güneye inen antik yol üzerindedir. Roma çağında kurulmuş olup, Bizans çağında da önemini muhafaza etmiş piskoposluk merkezi olmuştur. Daha sonra önemini kaybetmiştir.

Kaya mezarları

KEÇİÇAYIRI YERLEŞMESİ *Seyitgazi*

Bardakçı yakınlarında prehistorik dönemler yanında Roma ve Erken Hristiyanlık dönemlerinin de bulunduğu bir yerleşmedir.

Çakmak taşından ok ucu

Friglerin yaygın olarak kullandığı çengelli iğne: fibula

Eskişehir'in Bilinmeyen En Eski Şehri
KÜLLÜOBA HÖYÜK *Seyitgazi*

Yenikent köyünün 1.3 km güneyindedir. Kazılarda bugüne kadar Geç Kalkolitik Çağ sonlarından (MÖ 3500) Orta Tunç Çağı başlarına (MÖ1900) kadar, hemen hemen kesintisiz devam eden bir yerleşme saptanmıştır.

SOLON'UN MEZARI (ASLANLI MABED)

Kimbet

Cephe mimarisi ile Roma dönemi anıtsal oda mezarlarının başında yer alır.

Yarım Ağa konağının doğusunda köy evlerinden birine bitişik bir kaya kütleline oyulmuştur. İlk yapılışı Frig dönemine geri gider. Özellikle cephesinde yapılan anıtsal düzenleme ve kabartmalarıyla Roma döneminde ikinci kez kullanılmıştır. Yüksek kabartma olarak işlenmiş olan akroterli üçgen alınlıkta ortada bir kalkan ile her iki yanında birer kartal kabartması vardır. Alınlığın altındaki tabula ansata içerisinde ortadaki kraterin her iki yanında karşılıklı yerleştirilmiş iki aslan kabartması bulunur. Mezar, ismini ana odanın kapı lentosundaki yazıtta geçen Solon isminden alır. Aslan kabartmaları nedeniyle Aslanlı Mabet olarak da bilinir.

HİMMET BABA TÜRBESİ

Kümbet

Kümbet köyü kayalığındadır. Plan, teknik ve malzeme özellikleriyle 13. yüzyıla tarihlenir. Dıştan sekizgen gövdeli, içeriden daire planlıdır. Gövdesi kesme taşlarla örülmüş olup, üzeri tuğladan piramidal külah çatı ile kapatılmıştır. Giriş kapısında Bizans dönemine ait mermer mimari parçalar kullanılmıştır. Etrafındaki hazirenin mezar şahideleri üzerindeki kitabelerden Osmanlı dönemine kadar kullanıldığı anlaşılır.

KÖRESTAN NEKROPOLÜ

Kümbet

Kümbet köyünün 1 km kadar kuzeydoğusundadır. Alçak kaya kütleleri üzerindeki 12 adet odalı mezar oluşur. Bazı mezarlar Frig kapı tipi mezar stellerine benzeyen kabartmalı girişleriyle dikkat çeker.

DELİKLİ KAYA NEKROPOLÜ

Kümbet

Kümbet köyünün 1km kuzeyindedir. Kayalara oyulmuş oda mezarlardan oluşur. Mezarların en etkileyici olanı anıtsal bir girişe sahip, içinde 7 adet kemerli mezar yeri ihtiva eden mezardır. Yazıtından Romalı soylu bir aileye ait olduğu anlaşılır.

ASMACIK İNLERİ KAYA MEZARLARI

Kümbet

Kümbet köyünün 1 km kadar batısındadır. Kaya kütesinin güney ve batı yüzüne oyulmuş olan kabartma bezemeli, yazıtlı mezarlar Frig, Roma ve Bizans dönemlerine aittir. Asmainler'de Tabanca Kaya yerleşimi ile kaya mezarları görülebilir.

BERBER İNİ KAYALIĞI FRİG KAYA ANITI ve BİZANS KAYA KİLİSESİ

Kümbet

Berber İni Kayalığı Asar Kale'nin 300 m kadar kuzeydoğusundadır. Kayalığın doğu yüzünde kayaya iki boyutlu işlenmiş akroterli ve beşik çatılı küçük bir Frig kült anıtı yer alır. Güney yüzde ise bir Bizans kaya kilisesi vardır.

FETHİYE ÖREN YERİ

Kümbet

Fethiye köyünün güneyinde, ormanlık ve kayalık alanda Roma ve Bizans anıtsal kaya mezarları Frig kaya işçiliğinin sonraki kültürler tarafından da sürdürüldüğünü gösteriyor. Hemen yakınında antik bir yerleşmenin varlığını gösteren mimari kalıntılar bulunuyor.

ASAR KALE *Kümbet*

Kümbet köyünün 3 km kuzeydoğusunda, Kümbet Vadisi ve Beldere güzergâhını izleyen dağ yollarına hâkim, kayalık tepe üzerindedir.

Tipik bir Frig kalesidir. Kuzey yönden basamaklı, rampalı bir girişi vardır. Ana kaya oyulmuş silolar, kaya mekânları ve merdivenlerle inilen tonoz örtülü anıtsal sarnıç önemlidir. Oda mezarlarının bir bölümdeki iç süslemeler ve cephe mimarisi görülmeye değer.

BAHŞEYİŞ ANITI

Kümbet

Gökbahçe köyünün 1 km güneybatısındadır. Yöre halkı tarafından "Bahşış Çeşmesi" olarak bilinir. Kayadan yontulmuş beşik çatısı ve düzleştirilmiş yan duvarları ile karşıdan bir nöbetçi kulübesine benzer. Anıtın üç boyutlu görünüşünü daha da kuvvetlendiren derin niş ,bir yapı girişini simgeler. Çatının üstünden tabana kadar inen bir kuyu vardır.

SEYRECEK NEKROPOLÜ *Kümbet*

Çoğu açılmış, tahrip edilmiş Roma-Erken Bizans dönemine ait kayaya oyulmuş lahit mezarlar, ormanlık arazide geniş bir alana yayılmıştır. Ayrıca Geç Roma, Erken Bizans dönemine tarihlenebilecek su tutma havuzunun duvarları bugün harap da olsa duvar örgü tekniği ile dikkat çekmektedir.

ZAHREN DERESİ BİZANS YERLEŞMESİ

Kümbet

Göcenoluk (Yeniköy) ve Sandıközü köyleri arasında, Türkmen Dağı'nın zirvesine yakın derin, yemyeşil bir vadinin içindedir. Hellenistik Döneme ait cephesi boya bezemeli kaya mezarı ve kayalıklara oyulmuş çok katlı Bizans kaya mekânları, ilgi çeken yapılarıdır.

HAN

YER ALTI YERLEŞİMİ

Han'da ziyaretçilerin ilgisini çekecek kalıntılar, kayaya oyulmuş yer altı galerileri vardır.

Pişmiş Toprak, kandil

Pişmiş Toprak, testi

Pişmiş Toprak, aulos çalan figür.

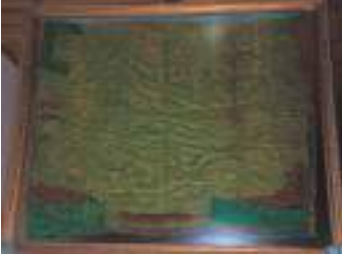

Pişmiş Toprak, kap

Sultan Reşat Dönemine Ait **OSMANLI SANCAĞI Han**

HAMAM Han

Hüsrev Paşa Camii'nin güney batısında yer alır. Kitabesi bulunmayan yapının Hüsrev Paşa Vakfiyesi'nde bahsedilen hamam olduğu ve 1631-1638 yılları arasında inşa edildiği düşünülmektedir.

HÜSREV PAŞA CAMİİ *Han*

IV. Murat'ın vezirlerinden Hüsrev Paşa tarafından 1631-1638 yılları arasında inşa edilen Menzil Külliyesi'nin en önemli yapısı olan cami, günümüzde sağlam ve kullanıma açıktır.

AKHİSAR KALE Han

Akhisar köyündeki yüksekçe bir kayalığın üzerindedir. Frig, Roma, Bizans kaya mezarları görülebilmektedir.

BAŞARA Han

Başara köyü, Han'ın 5 km güneydoğusunda yer alır. Köyün hemen yakınlığında bulunan Roma ve Bizans Dönemine ait yerleşimde yakın zaman önce yapılan kazılarda Bizans Dönemi'ne ait iki kilise günyüzüne çıkartılmıştır.

Yazılıkaya ve Çevresi

Frigler için başkent Gordion; devletin en güçlü politik merkezi, Midas şehri de krallığın başlangıcından itibaren en önemli dinî merkezidir.

BİRİNCİ YAZIT

Alınlığın sol üst kısmında, düzleştirilmiş ana kaya üzerinde yer almaktadır. Alınlığın sol köşe hizasından başlayarak akrotlere doğru kavisli bir şekilde soldan sağa doğru yazılmıştır. 11 m uzunluğundadır. Harf boyları 0.45 m - 0.40 m'dir. Yazıtta Ates ve Midai sözcükleri de görülmektedir.

Cephesi doğuya bakan bu kült anıtta üç yazıt bulunuyor.

İKİNCİ YAZIT

Anıtın sağ yan çerçevesi üzerindedir. Soldan sağa doğru yazılmıştır. 4.75 m uzunluğundadır. Harf boyları 0.25 m'dir.

ÜÇÜNCÜ YAZIT

Anıtın solundaki nişin içinde bulunan yazıt, nişin sol duvarından başlar, arka duvarı ve sağ duvarı üzerinde devam eder. 4.45 m uzunluğundadır. Harf boyları 0.40 - 0.45 m'dir.

YAZILIKAYA PLATFORMU

Kaya Fasadı (Yapı Cephesi)

Fasad, dikdörtgen planlı, beşik çatılı konutların (megaron) kayalara oyulmuş ön cephesini temsil eder. Bu cephenin odağında tanrıça heykeli ya da kabartmasının bulunduğu kapıyı simgeleyen niş yer alır. Tanrıça, kaya tapınağının içinde epifani olayıyla sembolik de olsa insanlara varlığını hissettirmektedir.

Kaya Sunağı/Altar

Önünde tanrıya dua edilen, kurban ve adaklar sunulan, ana kayadan oyulmuş üç boyutlu kült yapısıdır. Tanrıçayı simgeleyen yuvarlak başlı, dörtgen gövdeli ya da basit bir kavis şeklindeki idol ya da idoller ile bu idollere ulaşan kaya basamaklarından meydana gelir.

Kaya Mezarı

Kayaların dik yüzüne oda şeklinde oyulmuş aile mezarlarıdır. Özgün bir Frig kaya mezarı, ahşap bir Frig evinin kayalara oyulmuş şeklini yansıtır. Karşıdan bakıldığında küçük, dikdörtgen ya da kareye yakın kapı açıklığı mezarın yerini belirler. Mezar odası, dikdörtgen ya da kare planlıdır. Tavanı, çoğunlukla iki yana eğimli semer dam şeklindedir.

Kaya Nişi

Kayaların dik yüzlerinde, genellikle yerden kolay ulaşılabilen yükseklerdeki oval veya dikdörtgen siğ oyuklarıdır. Arka duvarında tanrıça heykelciği ya da kabartması yer alır.

Kaya Sarnıcı

Günümüzdeki su depolarının karşılığıdır. İçinde yağmur ve kar suları biriktirilerek yerleşmenin su ihtiyacı karşılanır. Su seviyesi azaldıkça kaya basamaklarıyla suya ulaşılır.

BİTMEMİŞ ANIT

ANTİK YOL

MİDAS ANITI

SÜMBÜLLÜ ANIT

BİTMEMİŞ ANIT *Yazılıkaya*

Midas şehri platosunun batı eteklerinde, Midas Anıtı'nın 200 m kadar güney batısındadır. Mimari elemanların boyutlarındaki orantısızlık anıtın planlandığı gibi bitirilemeden bırakıldığını gösterir. Bu nedenle Bitmemiş Anıt adı verilmiştir.

Küçük Yazılıkaya **AREYASTİS ANITI**

Yazılıkaya köyünün 1.7 km kuzeyinde, Çatalkaya - Yazılıkaya yolunun batısında, yola yaklaşık 130 m uzaklıktaki kayalardan biri üzerindedir.

AKPARA KALE

Çukurca köyünün hemen güneydoğusunda yükselen kayalık platonun güneydoğu kesiminde yer alır. Bir Frig kalesidir. Doğu yönde yer alan anıtsal girişine bu yöndeki kaya basamaklarıyla ulaşılır. Kale içinde ana kayaya oyulmuş mekânlar ve silo çukurları bulunur. Eteklerinde Roma ve Bizans dönemlerine ait kaya mezarları vardır.

PIŞMIŞ KALE

Yazlıkaya köyünün 1.2 km kuzeyindedir. Vadi seviyesinden 108 m yüksekte, kayalık plato üzerinde yer alır. Kuzeydoğu, doğu ve güney yönlerde 3 girişi vardır. Sur temel yuvaları kaya blokları üzerinde izlenir. Kayaya oyulmuş mekânlar, silo çukurları ve basamaklarla inilen anıtsal kaya sarnıcı görülmeye değer yapılarıdır. Burası Friglerden sonra Orta Çağ'ın sonlarında da bir kale olarak kullanılmıştır. Kalenin güneybatı yamacında bağımsız bir kaya kütlesi üzerinde bir Frig kaya mezarı yer alır.

GÖKGÖZ KALE

Frig döneminde Pişmiş Kale'nin ileri karakoludur. Girişi batıdandır. Plato üzerinde kayaya oyulmuş niş, sarnıç ve basamaklar yer alır.

KOCABAŞ KALE

Yüksek kayalık plato üzerinde geniş mekân temelleri, silo ve sarnıç olarak kullanılmış çukurlar vardır.

GERDEKKAYA MEZARI

Yazılıkaya

Doğanlı Vadisi'nde, Çukurca köyünün 500 m güneybatısında, büyük bir kaya kütesinin doğu yüzüne oyulmuştur. Dor düzeninde, üçgen alınlığı ve saçaklığı iki sütun tarafından taşınan bir tapınak cephesi biçimindedir. Anıtsal giriş holünün arkasında, iki ayrı kapıdan girilen yan yana iki mezar odası vardır. Odaların yan ve arka duvarlarında kemerli mezar tekneleri yer alır. Hellenistik Çağ'a (MÖ 3-1yy.) tarihlenen mezar, Roma ve Bizans dönemlerinde bazı ilave ve değişiklikler yapılarak kullanılmaya devam etmiştir.

HAMAMKAYA FRİG KAYA MEZARI

Yazılıkaya

Gerdekkaya Kaya Mezarı'nın 500 m kadar kuzeyindedir. Volkanik kaya kütesinin kuzey yüzüne oyulmuştur. Arka arkaya iki odadan oluşur. İkinci oda daha sonraki bir ilavedir. Cephede girişin altında iki kısma bölünmüş panel içinde çok aşınmış figüratif kabartma bezeme önemlidir.

DEVEBOYNU KALESİ *Yazılıkaya*

Çukurca köyünün 1.5 km kuzeybatısında, vadi tabanından oldukça yüksek, kayalık plato üzerindedir. Kuzeydoğu yönünden dar kaya merdivenleriyle ulaşılır. Doğanlı Vadisi'ni kontrol eden bir gözetleme yeridir. Kayalığın kuzeybatı eteğinde iki Frig kaya mezarı vardır.

DOĞANLI KALE *Yazılıkaya*

Doğanlı Kale, Çukurca köyü yakınındadır. Uzaktan bakıldığında bir doğan başını andıran görüntüsüyle vadinin en dikkat çekici kaya yapısıdır. Kayaya oyulmuş yedi kattan oluşur. Katlar arasında geçiş kaya merdivenleriyle sağlanır. Mezar şapelleri ve depo olarak kullanılan mekânları dikkat çeker.

YAPILDAK ASAR KAYA

Yazılıkaya

Yapıldak Köyü'nün 600 m kadar güneybatısında kayalık bir plato üzerindedir. Doğu kısmı sarp kayalıklarla çevrilidir. Bu kesimde Frig yerleşmesine ait merdivenli büyük sarnıç ve silolar ile anıtsal, kabartma bezemeli girişi olan iki odalı bir Frig kaya mezarı yer alır. Vadi seviyesine doğru hafif bir eğimle alçalan batı kesiminde Roma ve Bizans dönemlerine ait kabartma bezemeli anıtsal cephelere sahip oda mezarlar etkileyicidir.

İNLİYAYLA ANTİK YERLEŞİMİ

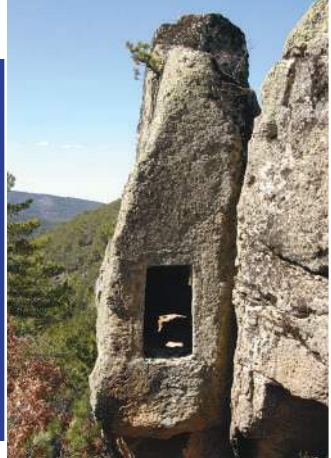
Yazılıkaya

Yapıldak ve Yazılıkaya köyleri arasında, bağlantı yolunun kuzey yönünde yer alan İnlıyayla Antik Yerleşimi, Gökçeğüney (Tonra) köyünde bulunmaktadır. Bizans mezarları ve kaya mekânları vardır.

DÜBECİK KALE

Yazılıkaya

Yapıldak Köyü'nün güneyinde, ormanlık tepelerle çevrili bir kaya platosu üzerindedir. Kayalığın kuzey, batı ve güney yüzlerinde Frig ve Roma dönemlerine ait kaya mezarları vardır. Kayalığın üst kısmı düzleştirilerek bir gözetleme kalesi olarak düzenlenmiştir.

AYTEREK KALE

Yazılıkaya

Çukurca köyünün hemen güneydoğusunda yükselen kayalık platonun güneydoğu kesiminde yer alır. Bir Frig kalesidir. Doğu yönde yer alan anıtsal girişine bu yöndeki kaya basamaklarıyla ulaşılır. Kale içinde ana kayaya oyulmuş mekânlar ve silo çukurları bulunur. Eteklerinde Roma ve Bizans dönemlerine ait kaya mezarları vardır.

KARADERE MEVKİİ ROMA ANTİK TAŞ OCAĞI VE YERLEŞİMİ

Yapıldak Köyü'nün 1.3 km güneydoğusundan başlayarak Karatepe'ye doğru devam eden bir antik yoldan ulaşım sağlanır. Yapıldak'ın yaklaşık 1.5 km güneydoğusunda antik yolun güney bitişiğinde yaklaşık kare planlı bir yapıya ait kalıntılar ve bu yapının 500 m doğusunda antik yolun yaklaşık 140 m kuzeyinde bulunan volkanik kaya blokunun doğu cephesine oyulmuş Roma Dönemine ait kaya mezarı, aynı kaya blokunun batı cephesine kazıma olarak yapılmış haçlar ve yedi kollu şamdanlar bulunuyor.

Yapıldak Köyü'nden yaklaşık 1.5 km doğu yönde başlayan ve Karatepe'nin güney eteklerinde yer alan antik ve modern maden ocağına giden antik yol boyunca yoğun taş birikintileri antik yol etrafında yoğun bir Roma yerleşimi ve tespit edilen farklı mezar tipleri ile bir nekropol alanı olduğunu göstermektedir.

SÜMBÜLLÜ ANIT

Yazılıkaya

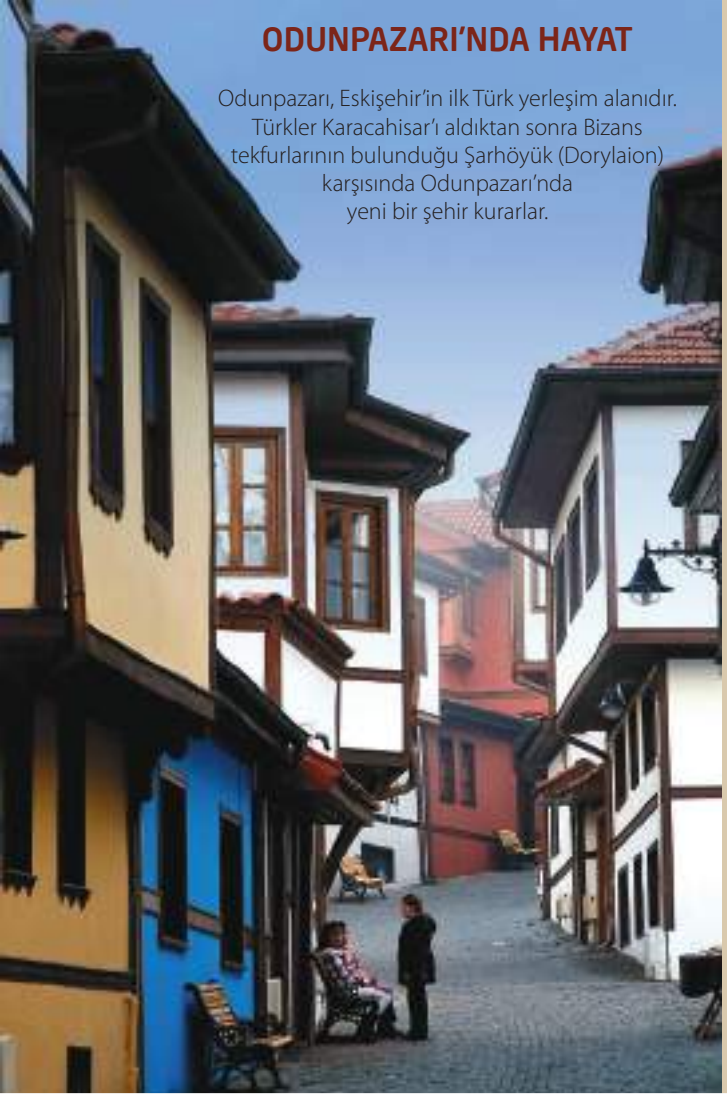

Midas şehri platosunun doğu eteğinde, platoya çıkan antik yolun 50 m kadar güneyindedir. Anıtın akroteri sümbüle benzetildiği için bu ad verilmiştir. Bu tip akroter sadece bu anıtta görülür. Üçgen alınlıkta orta dikmenin her iki yanında simetrik birer kabartma pencere vardır. Dikdörtgen cephe duvarı yan duvarları simgeleyen

kalın bir çerçeve içine alınmıştır. Çerçevelerin üzeri kare panolarla bezelidir. Dikdörtgen niş, yan duvarların arasında bütün cepheyi kaplar. İç kısmı, dama tahtası düzenini andıran kabartma ve oyma karelerle bezelidir.

ODUNPAZARI'NDA HAYAT

Odunpazarı, Eskişehir'in ilk Türk yerleşim alanıdır. Türkler Karacahisar'ı aldıktan sonra Bizans tefurlarının bulunduğu Şarhöyük (Dorylaion) karşısında Odunpazarı'nda yeni bir şehir kurarlar.

KURŞUNLU KÜLLİYESİ

Kurşunlu Külliyesi, 16. yüzyıl Osmanlı dönemine ait bir eserdir. Osmanlı Devleti vezirlerinden Çoban Mustafa Paşa tarafından 1517 yılında yapılmıştır.

ALÂEDDİN CAMİİ

Anadolu Selçuklu Devleti döneminde 1267 yılında III. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında yapılmıştır.

Odunpazarı Belediyesi **ESKİŞEHİR SANATLARI ÇARŞISI**

Kurşunlu Külliyesi'nde "Tabhane" olarak adlandırılan bölümde bulunuyor. Lületaşı Müzesi'nin yanı başındaki çarşıda lületaşı, ebru, tezhib, hat, gümüş işlemeciliği, kilim halı dokumacılığı gibi el sanatları yapılıyor ve satılıyor.

Odunpazarı Belediyesi **ATLIHAN EL SANATLARI ÇARŞISI**

1850'li yıllarda Takattin Bey tarafından çevre köy, kasaba ve şehirlerden gelen pazarcıların, seyyahların ve köylülerin hem kendilerinin hem de hayvanlarının konaklamaları için yaptırılır.

Zemin ve birinci kat olmak üzere iki kattan oluşan Atlihan'da lületaşının üretildiği ve satıldığı birimler bulunmaktadır. Çarşıda diğer geleneksel el sanatları ürünleri de görülebilir.

Cam, Çini ve Seramik Çarşısı **ARASTA**

2012 yılında Kentsel Sit Alanı dâhilinde bulunan bir yapı grubunun yıkılıp yeniden yapılması ile Odunpazarı Belediyesi tarafından oluşturulmuş turistik çarşıdır.

KIRK AMBAR ÇARŞISI

Tarihi Odunpazarı'nın yeni mekânlarından biri olan Kırk Ambar Çarşısı, otantik atmosferi ile sürprizlerle doludur. İçerisinde yer alan restoranda konuklarına yöresel lezzetleri de sunuyor. Lületaşından cama kadar birçok el sanatına ait küçük hediyeliklerin yer aldığı dükkânlar ve atölyelerle dolu Kırk Ambar'ın en önemli özelliği, kadın girişimciler tarafından işletiliyor olması.

OSMANLI EVİ

Dede Mahallesi'nde bulunan yapı 19. yüzyıla ait ahşap sivil mimarinin tipik bir örneğidir. Birinci dönem milletvekillerinden Halil İbrahim Efendi (Sipahioğlu)'ye ait olan ve "Yeşil Efendi Evi" adıyla tanınan ev, Atatürk'ün burada misafir edildiği olmasından dolayı da ayrı bir önem taşımaktadır. Evin selamlık bölümü, yapılan restorasyon ve düzenlemelerden sonra 1984 yılında ziyarete açılmıştır.

ŞEYH ŞEHABEDDİN SÜHREVERDİ ZAVİYESİ

Eskiden zaviyede her salı günü düzenli toplanıldığından halk arasında "Salı Tekkesi" olarak adlandırılır. Zaviyede, Anadolu Selçuklu Sultanları I. İzzeddin Keykavus ve I. Alaeddin Keykubat'ı Fütüvvet Teşkilatı'na davet etmek üzere Abbasi Halifesi'nin elçisi olarak Anadolu'ya gelen Şeyh Şehabettin Sühreverdi yatmaktadır. Anadolu Selçuklu Sultanlarının da dahil olduğu Fütüvvet Teşkilatı, Anadolu'da Ahi Teşkilatı'nın temelini oluşturur. Zira Ahilik teşkilatının olduğu ilk illerden biri Eskişehir'dir.

Porsuk ve Çevresinde Hayat

Porsuk Çayı'nın Frigler ve Bizans dönemlerindeki adı Tymbris (Timbris)'tir. Nehrin "Porsuk" adını alması ise Türklerin eline geçmesiyle olmuştur. Rivayete göre 1090'da bir süre Kütahya'da Kale Muhafızı olarak görev yapan ünlü Selçuklu Komutanı Emir Porsuk'un adı bu nehre verilmiştir.

*Porsuk nehrinin geçtiği kadınlar
Hepsine yüzer kez rastladım en azdan
Hepsi de bir şarkı edinmiş kendine
Umutsuz sevdalara tutunmak onlarda*

...

Cemal SÜREYA

HAMAMYOLU (SÜLEYMAN ÇAKIR) CADESİ

SICAKSULAR

YEDİLER (SABAHATTİN GÜNDAY) PARKI

Yediler Parkı, bir söylenceye göre yedi evliyadan adını alır.

İKİ EYLÜL CADESİ

İki Eylül Caddesi, şehrin kurtuluş gününü hatırlatan ve şehirde açılan ilk modern alışveriş merkezi Esnaf Sarayı'nı barındıran caddedir.

Taşbaşı'ndaki heykeller grubu ve Reşadiye Camii etkileyici aydınlatmasıyla geceleri büyüleyici bir havaya bürünür.

REŞADİYE CAMİİ

1916'da Sultan Reşad tarafından yaptırılan Reşadiye Camii yıkılmış ve 1969-1978 tarihleri arasında yeniden yaptırılmıştır. Güzel mimarisıyla dikkat çekiyor.

ESNAF SARAYI

1985 yılında Eskişehir'in ilk modern alışveriş merkezi olarak açılan Esnaf Sarayı AVM'nin ilk katlarında mağazalar, diğer katlarında ofis ve restoranlar bulunuyor.

ÇUKUR ÇARŞI

Lületaşının işlendiği ve satıldığı dükkânların bulunduğu Çukur Çarşı'da hediyelik eşyalar alınabilir, Porsuk Nehri'nin yanı başında kahveler yudumlanabilir.

KÖPRÜBAŞI

Köprübaşı; İki Eylül, Cengiz Topel, İsmet İnönü, Şair Fuzuli, Sivrihisar Caddesi gibi bütün önemli yolların Porsuk Nehri ile kesiştiği kavşağın adıdır. Burada Porsuk Nehri iki ayrı köprü ile geçilir.

İki köprü arasında, Subay Orduevi karşısında Cengiz Topel'in heykeli bulunuyor. Cengiz Topel, 1964'te Türk Hava Kuvvetlerinin Kıbrıs'ta gerçekleştirdiği uyarı uçuşunda, uçağı Rumlar tarafından vurularak düşürülen pilot yüzbaşidir. Türk Hava Kuvvetlerinin ilk jet pilotu şehidi olarak tarihe geçmiştir.

Cengiz Topel Heykeli

İSMET İNÖNÜ (DOKTORLAR) CADESİ

İçinden tramvay geçen cadde daha ilk görüşte size İstanbul'daki meşhur İstiklal Caddesi'ni andırabilir. Cadde her daim kalabalık olsa da okulların açık olduğu dönemde cıvılcıdır. Doktorlar Caddesi'nin asıl adı "İsmet İnönü"dür. Bir zamanlar doktor ofislerinin çoğuna ev sahipliği yapan bu cadde zamanla "Doktorlar" adı ile anılmaya başlanmıştır. Yürüyüş ve alışveriş için ya da kalabalıklar arasında kısa bir şehir gezmesi için çarşıya çıkıldığında çoğu insanın mutlaka uğradığı bir caddedir. Doktorlar'da ayrıca, şehrin diğer yerlerinde olduğu gibi, birbirinden özel heykelleri de görebilirsiniz.

KANATLI AVM

İsmet İnönü Caddesi ile Kızılıklı Mahmut Pehlivan Caddesi'nin kesiştiği noktada, harika bir konuma sahip. Konumunu güzel mimarisiyle zenginleştiren butik alışveriş merkezi, Eskişehirliilerin buluşma adreslerinden. Birçok markanın mağazaları yanında sineması, fastfooddan su böreğine, sıcak-soğuk sandviçten envai çeşit pasta, tatlı ve çikolataya kadar türlü yeme içme seçenekleriyle de ilgi görüyor.

ADALAR

Şair Fuzuli Caddesi, Atatürk Caddesi ve Porsuk Nehri arasında bulunan bölgenin tamamı eski dönemlerde şehrin tanınmış ailelerinden birine ait olduğundan "Yalaman Adası" olarak anılmaya başlanır. Porsuk kenarı bir gezi ve eğlence bölgesine dönüşmeye başladıktan sonra "Adalar" olarak isimlendirilir.

Porsuk Nehri kenarında 1960'lı yıllarda bulunan yazlık sinemalar, 1970'li yıllarda yerini gaziinolara, 1980'li yıllarda ise lunaparklara bırakır. 1980'li yılların sonuna doğru ise lunaparklar yerini kafelere bırakır ve Adalar bir gezinti yeri olur. 1980'lerin sonuna kadar Porsuk Nehri'nin bu bölgesinde kayıklarla nehir gezintisi yapılırdı. Porsuk çevresi, şimdilerde 24 saat boyunca sunduğu eğlence seçenekleriyle şehrin enerjik uğrak yeri.

Porsuk çevresinde birbirinden özel heykeller görebilirsiniz.

Adalar'da her köşe başında farklı bir müzik türüne ve atmosfere tanıklık edebilirsiniz. Ayrıca Adalar, birçok canlı müzik performansı sunan mekâna da ev sahipliği yapmaktadır.

PORSUK NEHRİ

Bozkırda gondol keyfi yaşayın!

Eskişehir, Türkiye'nin içinden nehir geçen ender şehirlerinden biridir. Porsuk, şehri ikiye bölüyor; kuzeyinde Tepebaşı, güneyinde Odunpazarı ilçesi yer alıyor. Bir nehrin bir şehrin kimliğini, karakterini ne denli etkilediğine tanık olacaksınız.

Nehrin bir tekstil fabrikasının renkleri ve şehrin kanalizasyon suyu ile kirlenmesinden sonra kayak gezintileri tarihe karışır, şehrin kanalizasyon altyapısının çözülmesi ve çayın islahından sonra da bu gelenek tekrar canlanır. Porsuk Nehri kıyısında, diğer bir deyişle "su boyu"nda tavla oynayabileceğiniz kafeler yer alıyor. Ayrıca, Porsuk Nehri'nde gondol veya tekne turu yapılabilir.

KIZILCIKLI MAHMUT PEHLİVAN CADDESİ

Kızılıklı Mahmut Pehlivan Caddesi, geçmişten beri Eskişehir'in en modern caddelerinden biri olagelmıştır. Öyle ki siyah beyazlı günlerinde TRT'de yayımlanan "Flamingo Yolu"ndaki modern çizgilerin şehirdeki görünür hâli bu caddedir. Bu yüzden cadde bir zamanlar Flamingo Yolu olarak adlandırılırdı. Cadde günümüzde de popüler alışveriş ve yeme-içme mekânlarını barındırıyor.

GAR

Eskişehir Tren Garı ferah ve güzel mimarisiyle insanda kocaman çantaları alıp seyahat etme isteği uyandırıyor. İstasyonun karşısındaki 24 saat açık olan köfteciler, öteden beri şehrin yemek kültürünün bir parçasıdır.

TÜLOMSAŞ, DEVRİM, KARAKURT VE BEHİÇ ERKİN

Türkiye'nin İlk Otomobili
DEVİRİM

TÜLOMSAŞ

Türkiye Lokomotif ve Motor Sanayi A.Ş. 1894'ten bu yana şehrin üretim ve kalkınma öyküsünü yazar. İklere imza atarak efsaneleşen şirket günümüzde de büyük başarılar gerçekleştiriyor.

KARAKURT

Türkiye'nin İlk Buharlı Lokomotif

Demiryollarının Babası **BEHİÇ ERKİN (1876-1961)**

Çanakkale Savaşı'nın kazanılmasında ve Millî Mücadele'de önemli rol oynayan Behiç ERKİN Devlet Demiryolları'nın kurucusu ve ilk Genel Müdürü'dür. Bu yüzden "Demiryollarının Babası" olarak anılır. Siyasetçi ve diplomat kimliğinin yanı sıra Atatürk'ün fikir alışverişinde bulunduğu en yakın ve en eski mesai arkadaşlarından biridir.

ESPAK AVM

Şehrin en dinamik noktasında, yeme içme ve eğlence mekanlarının arasında yer alan Espark AVM, Eskişehir'in en büyük alışveriş merkezi özelliğini taşıyor. Espark AVM, ECE Türkiye'nin ilk yatırım projesi ve birçok ünlü markaya ait 150 mağazası, şık restoranları ile özellikle hafta sonları çok kalabalık oluyor. Alışveriş merkezi yanında restore edilmiş üç tarihî baca bulunuyor.

ATILA ÖZER KARİKATÜRLÜ EV

Karikatür sanatına önemli katkılarda bulunmuş, Eskişehirli Karikatürist Prof. Dr. Atilla Özer'in adının verildiği Espark önündeki tek katlı yapı, karikatür sanatına yeni isimleri kazandırmak için çalışmalar yürütüyor. Karikatürist Kâmil Masaracı'nın desteğiyle Tepebaşı Belediyesi tarafından kurulan 'Prof. Atilla Özer Karikatürlü Ev; yaşamı çizgiyle tanımlamaya çıkan çizerlerin buluştuğu yer hâline geldi.

ÖZDİLEK AVM

Eskişehir'e büyük bir canlılık katan Özdilek AVM; Tepebaşı Belediyesi sınırları içerisinde, Anadolu Üniversitesi ve Hava Müzesi'nin karşısında bulunmaktadır. Şehrin önemli kavşak noktaları arasında yer alan Özdilek AVM, insanların kolaylıkla ulaşabileceği konumuyla ön plana çıkmaktadır.

HALLER GENÇLİK MERKEZİ

Haller Gençlik Merkezi, Eskişehir’de bulunan tarihî “Yaş Sebze ve Meyve Hali Binası”nın restore edilmesi ile oluşturulmuştur. Burada, hediyelik eşya dükkânları, büfeler, kafeler ve barlar bulunuyor. Haller Gençlik Merkezi, Şehir Tiyatrosu sahnelerinden Tepebaşı Sahnesi, sergi salonu, kitabevi ile kültür sanat etkinliklerine de ev sahipliği yapıyor.

NEOPLUS AVM

2007 yılında açılan Neoplus AVM, Eskişehir’in ilk ve tek outlet ve yaşam merkezi durumunda. Neoplus AVM’de Eskişehir’in en büyük hipermarketeti ve en büyük çocuk oyun alanı ile İç Anadolu Bölgesi’nin en büyük kapalı alana sahip go-kart pisti bulunuyor.

TÜRK DÜNYASI DEDE KORKUT PARKI VE DEDE KORKUT ANIT DUVARI

Dede Korkut, bilge kimliği ile Türk dünyasının yol haritasını çizmiş ve bize insan gönlünü işaret etmiştir. Ve demiştir ki: "Gönlünü yüce tutan erde devlet olmaz". Yani Dede Korkut, her anlamıyla devlet ile kibir'i zıt kutuplara getirmiş, gönül eksenli bir devlet anlayışını, bir yaşam felsefesini millet hafızamıza yerleştirmiştir. Öyle ki; dünyaya, alçak bir gönülle hükmetmesi

için Osmanlı'nın yol haritasını çizen ve makam türbesi Odunpazarı'nda olan Şeyh Edebalı'nın "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın" nasihatı de Türk devlet geleneğine ait bu çizginin bir devamı niteliğindedir. Bu park ve anıt da aynı gönül medeniyetinin Dede Korkut'tan günümüze uzanan bu çizgisini Osmanlı'nın çini ve mermer estetiği ile birleştirmiştir.

Birbirinden değerli nasihat ve vasiyetlerin toplandığı Dede Korkut Hikâyeleri; bu parkla göz ve gönülleri süsleyen bir mimari bir eser olmuştur.

Türk dünyası gibi türlü türlü çiçeklerin bir araya geldiği, yeşilin en güzel tonlarıyla bezenen bu "engelsiz" park ve abide, Kalıcı Eserler kapsamında güzel şehrimizin silüetine kazandırdığımız güzelliklerinden biridir.

*Şehrin en güzel
manzaralarına şahit olun!*

ŞELELE PARK

Çankaya Mahallesi'nde Odunpazarı bölgesi ve şehre hâkim bir noktada bulunan Park, 38 bin m² alanda muhteşem bir Eskişehir manzarası eşliğinde vakit geçirilebilecek bir alandır. Şehir manzarasının dışında parkta bulunan 1.400 m²lik yapay şelale, yel değirmeni, Don Kişot ve Sanço Panço heykelleri Eskişehir'i gezmeye gelenler tarafından da, mutlaka fotoğraflanan mekânlar arasındadır. Parkta ayrıca çocuk oyun alanları, mini amfi tiyatro, restoran, kafe, çay bahçesi, yürüme yolları, seyir terası bulunmaktadır.

ŞEHİRİ DERYA PARKI

2010-2012 yılları arasında yapılan çalışmalar ile Kanlıpınar Mevkii Ankara-Eskişehir Karayolu üzerinde bulunan ağaçlık alan ve gölet çevresi yeniden düzenlenerek kullanılabilir bir piknik alanına dönüştürülmüştür. Tamamı 1 milyon m² olan bölgede yaklaşık 150 bin m² alanda düzenleme yapılarak ziyaretçilerin kullanımına sunulan park içinde 120 bin m² yüzeyde bir gölet, küçük kanallar, yapay şelale, piknik alanları, mangal için bacalar, çocuk oyun alanları, oyun grupları, kamelyalar, yürüyüş alanları mevcuttur. Yürüyüş alanlarında Devlet Demiryollarından alınan eski travestler ile oluşturulan yürüyüş ve bağlantı merdivenleri Şehri Derya Parkı'nda küçük bir detay olarak karşınıza çıkmaktadır. Gölet üzerinde küçük gezinti teknesi ile doğayla iç içe vakit geçirebilir, pikniğinizi yapabilir, oyun alanlarında stres atabilirsiniz.

KENT PARK

Kent Park, Yeni Otogar ile Gökmeydan Mahallesi arasındaki yaklaşık 300 bin metrekaarelik alanda yer almaktadır. Kent Park içinde açık ve kapalı yüzme havuzları, Türkiye’de bir ilk olan yapay plaj, restoranlar, at binme alanları, oyun grupları bulunmaktadır.

Eskişehir, Kent Park projesi ile Türkiye’nin denizi olmayan bir kentinde plaja sahip olma ayrıcalığını kazanmıştır. Kent Park’ın Porsuk Çayı’na bakan kısmında oluşturulan özel alanda Türkiye’nin ilk yapay plajı inşa edilmiştir. Gerçek deniz kumu ile donatılan plaj, özellikle yaz aylarında denize gidemeyen kent halkının deniz keyfini yaşamalarına olanak sağlamaktadır. 350 metre uzunluğunda olan yapay plajın yanı başında biri çocuklara olmak üzere iki de açık yüzme havuzu bulunmaktadır.

Eskişehir'in En Büyük Parkı **BİLİM SANAT ve KÜLTÜR PARKI**

Park, yaklaşık 400 bin metrekarelik alanı ile Eskişehir'in en büyük parkı olma özelliğini taşımaktadır. Park alanı içinde çeşitli su sporları da yapılabilen büyük bir gölet, restoranlar, 1200 kişilik açık hava konser alanı, amfi tiyatro, bire bir ölçülerde müze gemi, masal kahramanlarından oluşan oyun grupları, çocukların su ile ilgili çeşitli aktiviteleri yapabilecekleri oyun alanı, engelli çocuklar için oyun alanı, yanı başında Türkiye'nin en büyük uzay evinin de yer aldığı Bilim Deney Merkezi, Türkiye'de bir ilk olma özelliğini taşıyan Masal Dünyası, 2010 Türkiye'de Japon yılı etkinlikleri çerçevesinde Büyükşehir Belediyesi ve Türkiye'nin Japonya Büyükelçiliği iş birliğiyle yapılan Japon Bahçesi bulunmaktadır. Park alanı içinde özel gezi trenleri hizmet vermektedir. Büyükşehir Belediyesi Bilim Sanat ve Kültür Parkı içinde ayrıca büyük bir Sualtı dünyası bulunmakta ve hayvanat bahçesi çalışmalarına da devam edilmektedir.

Eskişehir 2013 Türk Dünyası Bilim Kültür ve Sanat Merkezi

Yaklaşık 70.000 m² lik alan içinde kurulu olan sanat merkezi tamamlandığında içerisinde çok özel bölümler yer alacak.

Miniatürk

Türk dünyasından seçme 30 yapının Miniatürk tarzında 1/25 ölçekli maketi sergileniyor. Ulubey Medresesi, Tac Mahal, Mostar Köprüsü ve Selimiye Camii sergilenen en ünlü yapılardan bazıları.

OYUN GRUPLARI

Park alanı içinde birçok bölgede çeşitli sevimli karakterler ve masal kahramanları ile bezenmiş oyun alanlarını engelli çocuklar da kullanabiliyor.

Ayrıca çocuklara yönelik suyun kaldırma kuvveti ve döngüsel hareketleri ile ilgili deneyler yapmalarına imkân tanıyan özel düzenekler de oluşturulmuş.

BİLİM DENEY MERKEZİ

Büyükşehir Belediyesinin çocuklar için hayata geçirdiği projelerden olan Bilim-Deney Merkezi, ilköğretim çağındaki öğrencilerin bilim ile tanışmalarını sağlıyor. Çocuklara bilimi sevdiren ve ezberci eğitim anlayışını yıkan Merkez, uygulamalı bilim eğitimiyle bilimin sonsuz dünyasının kapılarını çocuklarımıza açıyor. Bilim Deney Merkezi, Eskişehir'deki ilköğretim ve lise çağındaki çocukların çeşitli bilimsel deneyleri gerçek ortamlarında yapabilmelerine imkân sunarak, öğrencilerin derslerine de katkı sağlıyor. Merkezde ayrıca, yetişkinler için de düzenlenen tur programlarıyla bilimin heyecanlı dünyası çocukların olduğu kadar büyüklerin de eğlenceli ve öğretici zaman geçirmeleri sağlıyor.

HAYVANAT BAHÇESİ

Hayvanat Bahçesi 58 bin metre kare alanda bulunmakta olup Japan bahçesi ile birlikte 85 bin metre karede yer alıyor. Bahçenin içerisinde deve kuşu, antilop, zebra, emu, lama, nandu, mara, paka, kabibara, oklu kirpi, rakun, lemur, pelikan, penguen, fok, geyik, ceylan gibi 120'den fazla hayvan yer alıyor. Su altı dünyasındaki hayvanlarla birlikte ise toplam 243 farklı tür hayvan bulunuyor.

SABANCI UZAY EVİ

Bilim Deney Merkezi ile eş zamanlı olarak Eskişehir'e kazandırılan Sabancı Uzay Evi, Eskişehirliilere ve Eskişehir'e gelen turist gruplarına, uzayın büyüğü dünyasını izleme ve öğrenme fırsatı veriyor. İleri teknolojik donanımı Sabancı Vakfı ve ÇİMSA'nın katkılarıyla sağlanan Uzay Evi NASA, Avrupa Uzay Ajansı gibi uluslararası kurumlardan eş zamanlı olarak aldığı görüntü ve bilgileri son teknoloji ürünü görüntülü sistemler aracılığıyla ziyaretçilere sunuyor. Uzay Evi'nin 360 derecelik kubbesi evrene, uzaya, galaksilere, yıldızlara, dünya ve gezegenlere canlı bir seyahat deneyimi yaşıyor. İnteraktif sunumlar ve gösterimlerin yapıldığı Sabancı Uzay Evi'nde balıkgözü lensler ile donatılan ve 16 megapiksellik görüntü elde edilebilen yüksek çözünürlükte projeksiyonlar bulunuyor.

JAPON BAHÇESİ

"2010 Türkiye'de Japonya Yılı" etkinlikleri kapsamında Japon peyzaj mimarları tarafından tasarlanan ve Türkiye'nin en büyük Japon Bahçesi olan bu Park; Bilim Kültür ve Sanat Parkı'nın dikkat çeken köşelerinden biridir.

BÜYÜK PARK

Büyük Park Gazi Yakup Satar Caddesi üzerinde yer almaktadır. Yaklaşık 70 bin metrekarelik alana yayılan park, Eskişehir'in en önemli değerlerinin başında gelen Yunus Emre'nin temsili makamı ile büyük bir heykeline ev sahipliği yapmaktadır.

HEYKEL PARK

Tepebaşı Belediyesinin düzenlediği Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumları kapsamında 2001, 2002 ve 2003 yıllarında katılan sanatçılara ait 18 heykel, bu park içinde bulunmaktadır.

Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü girişi karşısındaki park içinde yer alan heykeller, ülkemiz sanatçılarından yanı sıra ABD, Güney Afrika, İsveç, İngiltere, İtalya, Küba, Litvanya, Polonya, Yunanistan gibi ülkelerin sanatçılarından da ürünlerini barındırıyor.

ENGELSİZ PARK

Büyükdere Mahallesi'nde yaklaşık 5000 m² alanda bulunan parkta özellikle engelli vatandaşlar için engelsiz bir şekilde spor yapıp vakit geçirebilecekleri bir alan oluşturulmuştur.

Park; içerisinde engelsiz fitness aletleri, oturma birimleri, engelsiz çocuk oyun alanları, görme engelliler için hissedilebilir yürüme ve yönlendirme şeritleri, engelli rampaları, otistik çocuklar için bili küpleri, tüm çocuklar için rüzgâr flütü, abaküs ve park içerisinde dinlenebilecekleri oturma birimleri ile özel olarak tasarlanmıştır.

ŞEHİR-İ AŞK ADASI

Şehrimizin sevgi ve aşk şehri olduğunu simgelemek için Porsuk çayı üzerinde oluşturulan “ada”ya konulan kütüklere plakalarda sevdiğiniz kişinin ismini çakabilir ve sevginizi ölümsüzleştirmek için nikâh tazeleyebilirsiniz.

TOPRAK DEDE HAYRETTİN KARACA PARKI

Tepebaşı Belediyesi tarafından Çamlıca Mahallesi’nde hizmete açılan “Toprak Dede Hayrettin Karaca Parkı” 20 dekarlık alan üzerine kuruldu ve 2011 yılında hizmete girdi. Parkın yapımında tamamen doğal malzemeler kullanılırken, 150 tür bitki özenle parka yerleştirildi. Müziğin ritmine göre çalışan fizikiyeler, birbirine küçük derelerle bağlanan üç adet gölet, kafeler ve restoranlar, parka ayrı bir estetik katarken, parka yerleştirilen bitkiler ve ağaçlar ise özenle seçilen türlerden.

Bu park ayrıca, V. Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu sırasından yapılan bazı heykellere de ev sahipliği yapıyor.

Odunpazarı Belediyesi ve Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü hocalarının danışmanlığında BEBKA ile iş birliği ile ilk etabı tamamlanan park, ikinci ve üçüncü etapları ile özgün bir park olarak kent halkına hizmet vermeye hazırlanıyor. Amfi tiyatrodan yürüyüş yollarına ve oturma birimlerine kadar geleneksel motiflerle tasarlanmış mozaik çalışmaları ile görsel bir zenginlik kazandırılan park 18 bin metrekarelik alanda çalışmalar yapılıyor. Sanatsal aktivitelerin yapılacağı müze ve kafenin yanı sıra çağdaş seramik heykelleriyle donatılacak olan parkın kültürel bir miras olarak gelecek nesillere bırakılması hedefleniyor. Türkiye'de ilk, dünyada da ikinci büyük seramik park olma özelliğini taşıyor.

ODUNPAZARI BOTANİK PARKI

Orhangazi Mahallesi Regülatör Mevkiinde 43.000 m²lik alanda yer alan Botanik Parkta, Türk bahçesi, Japon bahçesi, çiçek bahçesi, topiary bahçesi, soğanlı bitkiler bahçesi, yer örtücü bitkiler bahçesi ve kaya bahçeleri gibi birçok farklı bahçelerin yanı sıra sarmaşık tüneli, çocuklar için bitki labirenti, bahçıvan çocuklar eğitim alanı, süs havuzları, tropik bitkiler serası ve kafeteryalar yer almaktadır.

REGÜLATÖR PARK

Orhangazi Mahallesi Regülatör Mevkiinde bulunan mesire yeri Odunpazarı Belediyesi tarafından 2012 yılından itibaren yenilenecek piknik ve mesire merkezine dönüştürülmüştür. Yaklaşık 30 bin m² piknik alanında oturma alanları, çocuklara özel piknik üniteleri, oyun grupları, çocuk oyun bahçeleri ve diğer birimleriyle ziyaretçilerinin özellikle hafta sonu, şehrin gürültüsünden uzaklaşarak keyifli vakit geçirmelerini sağlamaktadır.

BADEMLİK

Odunpazarı semtinin üst kısımlarında yer alan Bademlik piknik alanı, kent merkezine yakınlığı dolayısıyla özellikle gençler tarafından tercih edilir. Bölge badem ağaçlarıyla kaplı olduğu için bu adla anılır. Bademlik'te çay bahçeleri, yemek servisi de yapılan bir restoran bulunmaktadır. Eskişehir'e hâkim bir noktada kurulmuş olan Bademlik piknik alanı aynı zamanda iyi bir seyir terasıdır.

HASIRCA

Eskişehir'e 30 km uzaklıkta bulunan piknik alanı, aynı zamanda Hasırca Çiftliği olarak da bilinir. Porsuk Barajı yakınlarındaki bu piknik alanında Kızılay'ın bir gençlik kampı bulunur. Çam ormanı içerisinde cilt hastalıklarına iyi gelen biri açık, diğeri kapalı iki kaplıcası vardır

KALBURCU

Atatürk'ün sanatoryum yaptırmayı düşündüğü Kalburcu, orman mesire yeridir. Mihaliççik'in kuzeyinde, 5 km uzaklıktadır. Temiz havası ve bol oksijeni ile güzel bir dinlenme yeridir. Her yıl haziranın 2. pazar günü Mihaliççikliler Günü burada yapılmaktadır.

KARATAŞ

Şehir merkezine 20 km uzaklıktaki mesire alanı, Eskişehir-Sarıcakaya yolu üzerindedir. Boylu meşe ağaçlarıyla kaplıdır.

SAKARYA BAŞI (SAKARIBAŞI)

Sakaribaşı, Sakarya Nehri'nin çıkış noktasıdır. Çifteler'de "Sakaribaşı" olarak adlandırılan bölgede beş ayrı kaynak bulunur. Ana kaynak olarak Sakaribaşı kaynağı; Gökgöz kaynağı, Kırkkız kaynağı, İllısu kaynağı, Göztaş kaynağı birleşerek Türkiye'nin üçüncü büyük akarsuyunu oluşturur. 824 kilometrelik uzunluğu ile Sakarya Nehri, ilin kuzey ve doğu sınırlarını da çizer. Suları dört mevsim 19-20 °C sıcaklığa sahiptir. Sakarya Baş, balık yetiştirme istasyonları ve piknik alanları ile büyük ilgi görür.

ŞELELE

Kalabak köyü yakınlarındaki orman içi dinlenme yeri, adını aldığı şelalesi ve karaçam, ardıç, çınar, akçaağaç, fındık, söğüt, alıç, kızılçık, böğürtlen, yabani gül, meşe, sarmaşık türlerinden oluşan zengin florasıyla güzel bir doğal görünüme sahiptir. İl merkezine 35 km uzaklıktadır.

MUSAÖZÜ

Eskişehir-Kütahya yolu üzerinde merkeze 21 km uzaklıkta bir piknik alanıdır. DSİ Sulama Göleti'nin çevresinde oluşturulan dinlenme alanından gününbirlik yararlanılabilir. Karaçam, meşe, söğüt ve ardıç türlerinden oluşan yeşil örtüsü ve olta balıkçılığın yapılabildiği gölet, dinlenme yerinin doğal değerleridir. Bir gölette sandal sefası sürmek isterseniz, bulunmaz bir yer...

ÇATACIK ORMANLARI

Sündiken Dağları'nın arasındaki bir yaylada, Mihaliçcik-Eskişehir yolunda merkeze 93 km uzaklıkta yer alan Çatacık Ormanları'nda yeşilin her tonunu görebilirsiniz. Oksijen deposu olan burada geyik üretme çiftliği bulunuyor. Geyikleri görebilir, hatta görüntüleyebilirsiniz. Çatacık Ormanları, sarıçam zenginliğinin yanında birçok ağaç ve yabancıçgeği türünü barındırıyor.

Müzeler

Şehrin tarihini ve kimliğini tam anlamıyla kavramak için müzeleri mutlaka gezmelisiniz. Kimi müzeler yerli ve yabancı sanatçıların eserlerinden oluşan sanat eserlerine ev sahipliği yapıyor, kimi müzeler ise tarihe atılmış imzaları barındırıyor. Hangi müzeyi ziyaret ederseniz edin, kesinlikle iyi vakit geçireceksiniz.

ESKİŞEHİR ETİ ARKEOLOJİ MÜZESİ

Eskişehir ETİ Arkeoloji Müzesi'nde Neolitik, Kalkolitik, Tunç, Hitit, Frig, Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerini kapsayan yaklaşık 22.500 taşınır kültür varlığı bulunmaktadır. Müze'nin yaklaşık 1.800 m²lik kapalı alanında teşhir edilen yaklaşık 2.000 eser dışında kalan 20.500 eser 900 m²lik müze depolarında korunmaktadır.

ÜNİK ESERLER

Lületaşı Mühür Çavlum Mezarlık Kazısı, dünyadaki ilk lületaşı mühür Fayans Scarabe Mezopotamya eseri olup, yaklaşık 4000 yıl önce Anadolu (Eskişehir) ile Mezopotamya arasındaki ticari ilişkilerin kanıtıdır.

YAZITLI HİTİT MÜHÜR, PIŞMIŞ TOPRAK, ŞARHÖYÜK KAZISI

Roma Çağında Eskişehir'de sikke darp eden kentler: Midaion, Dorylaion, Pessinus, Nacoleia

CANLANDIRMALAR

2 vitrin tam canlandırma (Çavlum Mezarlık-Küllüoba Arkeolojik Kazı Çalışması)

5 vitrin yarı canlandırma (Demircihöyük Günlük Yaşam, Demircihöyük Sariket Mezar, Küllüoba Ocak-Ateş, Şarhöyük Hitit Ocak, Şarhöyük Nekropol Hellenistik Kremasyon Mezar)

DİJİTAL AKTİVİTELER

İnteraktif uygulamalar ve etkinlikler (Sergi, konferans vb.) açısından ülkemizin modern ve örnek müzelerindedir.

A Akarbaşı Mah. Atatürk Bul. No: 64
C 0222 230 13 71 Her gün 08.00-17.00
Fotoğraf Çekilebilir Giriş Ücretlidir
www.eskisehirmuze.gov.tr

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ HAVACILIK PARKI

A Anadolu Üniversitesi Yunussemre Yerleşkesi Karşısı
 Pazartesi-Salı Hariç Her gün 09.00 - 17.00
 Fotoğraf Çekilebilir Giriş Ücretsizdir

Anadolu Üniversitesi Yunussemre Yerleşkesi'nin karşısında yer alan Havacılık Parkı 1998 yılında açık teşhir olarak ziyarete açılmıştır. Havacılık Parkı'nda, çeşitli tip ve modellerde sivil ve savaş uçakları görülebilir. Kapalı bir mekânda ise pilot giysileri, rozetler, maket uçaklar ve uçak motorları yer almaktadır.

SEYİTGAZİ BOR ve ETNOGRAFYA SERGİSİ

Osmanlı dönemine ait Selçuklu Hamamı'nda bulunuyor. Sergide Kırka, Bigadiç, Kestelek, Emet ve Bandırma'da çıkarılan bor madeni ve örnekleri, Etibor Genel Müdürlüğüne ve işletme müdürlüklerine ait bilgi ve fotoğraflar, bor madeni ile ilgili bilgiler, açık ocak maketi ve bordan üretilen sanayi ürünleri yer alıyor. Ayrıca eski ev eşyaları, tarım aletleri ile el sanatları ürünleri de ziyaretçileri bekliyor.

BALLIHISAR/PESSINUS ÖREN YERİ ve AÇIK HAVA TEŞHİRİ

Sivrihisar ilçesi Ballıhisar (Pessinus) antik kentinde, Belçika Gent Üniversitesi tarafından başlatılan kazılar, günümüzde Avusturalya Melbourne Üniversitesi tarafından yürütülmektedir.

İNÖNÜ SAVAŞLARI ve KARARGÂH EVİ

Kurtuluş Savaşı'nda Garp Cephesi Komutanı İsmet İnönü'nün Karargâh binası olarak kullandığı evde oluşturulan müze 2001'de açılmıştır. Müzede İnönü Savaşları'nı içeren fotoğraflar, İnönü'nün ve diğer kumandanların vermiş oldukları cephe emirleri, Akşehir 1185 Sefer Malzeme Ana Depo Komutanlığına verilen silahlar, İnönü Kaymakamlığının savaş alanından topladığı silahlar ve askerî Ayrıca İsmet İnönü'nün resmî ETİ Arkeoloji Müzesi etnografya etnografik eserler görülebilir.

malzemeler sergilenmektedir. üniformalarının kopyaları, Eskişehir bölümünden getirilen yöresel

Anadolu Üniversitesi ÇAĞDAŞ SANATLAR MÜZESİ

Anadolu Üniversitesi Yunusemre Yerleşkesi'nde yer alan müze binası, Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi örneklerinden olup geçmişte Askerî Kışla ve Talimgâh binası olarak kullanılmıştır. Dış cephe orijinale bağlı kalınarak sarı-beyaza boyanmıştır. Otoparka yakın yeşil alan içerisinde yer alan müze binasında 3 adet sergi salonunun yanı sıra belgelikler ve yönetim bölümleri yer almaktadır.

Türkiye'nin Açık ve Kapalı Alanı Birlikte İlk DEVLET DEMİRYOLLARI MÜZESİ

Eskişehir Garı yanındaki iki dönümlük arazi üzerindeki 106 yıllık tarihî binada kurulan müze, sizleri bir tarih yolculuğuna çıkarıyor. Müze bahçesinde motorlu ve elle çalışan drezinler, hemzemin geçit ve bariyerler, buharlı vidanjör, su tankeri, raylar ve lokomotifler bulunuyor.

ESKİŞEHİR TİCARET VE SANAYİ MÜZESİ

Şehrin ticari tarihine ışık tutacak müzede, bu topraklarda varlık göstermiş gösteren köklü firmalara ait nesnelerin ve belgelerin yanında bu topraklarda yaşamış, sahip olduğu ticari zekasıyla tuttuğu altın olan namına kavuşmuş Frig Kralı Midas'ı lületaşının ilk ustalarında olan Ali Osman Denizköpüğü'nü, mizah ustası Nasreddin Hoca'yı Friglerin Kült anıtlarından biri olan, Yazılıkaya'yı şehrimizde üretilen ilk lokomotif Karakurt'u, ilk yerli üretim olan Filmlere konu olmuş Devrim'i ilk Osmanlı sikkesini ve bu topraklarda basılmış şehir sikkelerini görebilirsiniz.

Kurşunlu Külliyesi İçerisinde Bulunan Alevden Cam Atölyesi

ODUNPAZARI BELEDİYESİ CAM ATÖLYELERİ

SICAK CAM ATÖLYESİ

Özellikle Uluslararası Cam Festivalleri ile dünyaca tanınmış cam ustalarını ağırlayan atölyede, bu festivaller boyunca yapılmış çok özel cam eserler sergilenmektedir.

Türkiye'nin İlk ÇAĞDAŞ CAM SANATLARI MÜZESİ

A Akarbaşı Mah. Türkmen Hoca Sok. No: 45 Odunpazarı

☎ 0222 234 37 34/2 🕒 Pazartesi hariç her gün 10.00-17.30

Fotoğraf Çekilebilir

Giriş Ücretli.

KENT BELLEĞİ MÜZESİ

A Sarıye Mah. Türkmen Hoca Sok. No: 28

C 0222 220 81 85/3

Clock Pazartesi hariç hafta içi 10.00-17.30 /
Haftasonu 10.00-18.30

Fotoğraf Çekilebilir Giriş Ücretlidir

Türkiye'nin İlk YILMAZ BÜYÜKERŞEN BALMUMU HEYKELLER MÜZESİ

Büyükşehir Belediyesi, Kent Müzeleri Kompleksi aynı zamanda Türkiye'de başka örneği olmayan Yılmaz Büyükerşen Balmumu Heykeller Müzesine de ev sahipliği yapmaktadır. Başta Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün gerek sivil gerek askerî dönemlerine ilişkin çok sayıda balmumu heykelinin yer aldığı müzede ayrıca, Atatürk'ün aile bireylerinin, Osmanlı İmparatorluğu'na yön veren padişahlarımızın, Kurtuluş Savaşı komutanlarının, yerli ve yabancı devlet adamlarının, gazetecilerin, yazarların; sinema, tiyatro ve ses sanatçıları ile Eskişehir'in değerlerinden oluşan 160'ın üzerinde heykel bulunuyor.

A Atatürk Bulvarı No: 43 (Büyükşehir Belediyesi Odunpazarı Evleri Çağdaş Cam Sanatları Müzesi altı)

C 0222 220 81 85/1 **Clock** Pazartesi hariç hafta içi 10.00-17.00 / Haftasonu 10.00-18.00

Fotoğraf Çekilebilir Giriş Ücretli

CANLI TARİH SAHNESİ

Canlı Tarih Sahnesi'nde Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk ile İsmet İnönü'nün android silikon figürleri, kendi ses ve hareketleriyle yakın tarihimize ışık tutuyor. Sahnede hareketli ve sesli iki android silikon figürün yanı sıra Kurtuluş Savaşı ve yakın tarihe ait çeşitli belgesel görüntüler de yer alıyor. Müzeler Kompleksinde yer alıyor.

Türkiye'nin İlk Karikatür Müzesi EĞİTİM KARİKATÜRLERİ MÜZESİ

2004 yılında Anadolu Üniversitesi Karikatür Sanatını Araştırma ve Uygulama Merkezine bağlı olarak kurulmuştur. Zemin kat, kısa süreli kişisel ve karma sergilerin yapıldığı bir alandır. Araştırma ve uygulama çalışmaları ile kitaplık da yer almaktadır. Müzenin üst katında Türkiye dışındaki ustaların karikatürlerinin sergilendiği bir ana salon, başbakanların portrelerinin bulunduğu Portreler Odası, Eskişehirli Karikatür Ustaları Odası, Afiş Odası, Türk Karikatür Ustaları Odası bulunmaktadır. Bu odalar daimi olarak sergilenen eserlerden oluşmaktadır. Ayrıca önemli mizah dergileri, kitaplar, tabaklar, heykeller de sergilenmektedir. Müzenin küçük bahçesinin duvarları Turan Selçuk ve Tan Oral'ın metal malzemelerle yaptıkları karikatürlerle süslüdür.

A Atatürk Lisesi yanı Malhatun Sok. No: 6

☎ 0222 230 02 01 🕒 Pazartesi hariç her gün 10.00-17.45

Fotoğraf Çekilebilir Giriş Ücretsizdir.

LÜLETAŞI SERGİSİ

Odunpazarı Belediyesi tarafından ziyarete açılan müzede, lületaşının ulaştığı teknik ve estetik birikimi sunan birçok seçkin ürün yer almaktadır.

Eskişehir'e gelen konukların ilk duraklarından biri olan müze, ustaların hünerli ellerinden çıkan ürünleri görmek isteyenlerle dolup taşıyor.

ESKİŞEHİRSPOR MÜZESİ

Kuşunlu Külliyesi karşısında bulunan daha önce KaraKamil İletişim Merkezi olarak geçen 3 katlı eski Odunpazarı konaklarından olan ev, Mayıs 2013 tarihinde Eskişehirspor'a tahsis edilmiş ve müze hâline dönüştürülmüştür. Eskişehirspor Kulübünün kuruluşu olan 1965 yılından bu yana alınan çeşitli kupalar, madalyalar ve futbolcu fotoğrafları burada sergilenmektedir.

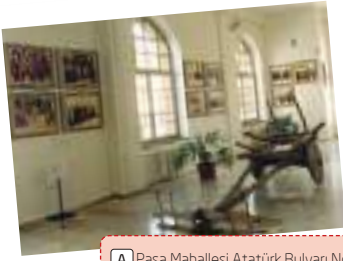

KURTULUŞ MÜZESİ

Büyükşehir Belediyesince 2016'da restorasyonu tamamlanan Mestanoğlu Halil Konağı; İnönü Savaşları sırasında Batı Cephesi Komutanı olan İsmet Paşa'nın, Mestanoğlu Halil Konağı'nda konaklamış olması, binanın "Eskişehir Kurtuluş Müzesi" olarak tasarlanmasında etkin olmuştur. "Eskişehir Kurtuluş Müzesi", çağdaş teknolojiyle bilgi ve belgeyi harmanlayan bir tasarımla ziyaretçilerin kullanımına sunulmuştur.

CUMHURİYET TARİHİ MÜZESİ

A Paşa Mahallesi Atatürk Bulvarı No: 11 Odunpazarı

T 0222 335 05 80

C Pazar günü randevu ile, Pazartesi hariç her gün 10.00-18.00

Fotoğraf Çekilebilir

Giriş Ücretsizdir

ESOGÜ ZOOLOJİ MÜZESİ

Dönem dönem yaklaşık 1200 örneğin sergilendiği müzede böcekler, kabuklu canlılar, balıklar, sürüngenler, kuşlara ait örnekler ile bir çok balık ve memeliye ait iskeletler büyük ilgi görmektedir. Müzeyi her yaş grubundan ziyaretçiler gezmekte, gelen ziyaretçilere, sergilenen hayvanlar hakkında bilgi verilmektedir.

A Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Meşelik Yerleşkesi F4 Blok.

T 0222 239 37 50

C Pazar günü randevu ile, Pazartesi hariç her gün 10.00-18.00

ESKİŞEHİR'İN "SU YU KUDRETTEN" HAMAMLARI

HAMAMLAR, KAPLICALAR ve ILICALAR

Yer altı suları açısından son derece zengin olan Eskişehir'de termal su, tarih boyunca birçok uygarlık tarafından yaygın olarak kullanılmıştır. Hatta, Doriaion kentinin kuruluş yeri olarak, Eskişehir merkezindeki sıcak sular bölgesi gösteriliyor.

Eskişehir, tarih boyunca Şifalı Frigya (Phreggia Salutaris) olarak bilinen bölgenin önemli yerleşimlerinden biri olmuştur. Eski Yunanlı yazar Athenaus, MÖ 200 yıllarında yazdığı kitabında, içilebilen sıcak sulardan söz eder. Roma döneminde Köprübaşı ve Sıcak Sular bölgelerinde bulunan hamam ve kaplıcalar nedeniyle Eskişehir, tercih edilen bir yerleşim yeri olur. Bizans döneminde ise Eskişehir, şifalı sıcak suları nedeniyle, Bizans imparatorlarının dinlenme merkezlerinden birisidir.

Şehrin merkezinde ve birçok ilçesinde termal seçenekler bulunuyor. Sıcaksular bölgesinde bulunan oldukça yüksek debili sıcak su kaynağı, yerinde veya taşınarak fizyoterapi türünde tedavi amaçlı olarak kullanılmaya uygundur.

Porsuk Nehri ve kolları yanında soğuk ve sıcak yer altı suları ile bir su kenti olan Eskişehir termal kaynaklar yönünden oldukça zengindir. Sıcak sular, kent merkezini de içine alacak biçimde Eskişehir il yüzeyinin tamamına yayılmış hâldedir. Günyüzü Çardak Kaplıcası'nın termal suyu, Türkiye'nin birinci derecede önemli ve öncelikli maden suları arasındadır. Yine Hasırca termal kaynağı ve Sakarılıca termal kaynağı ülkenin üçüncü derece önem ve öncelikli kaynakları arasında sayılmaktadır.

Tarih incelendiğinde, eski medeniyetlerin yaşadığı bir il olmasının etkisi ile de; Bizans, Roma, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden kalan hamam ve kaplıcaları olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki listeden Eskişehir’de bulunan termal kaynakların zenginliği hakkında fikir sahibi olunabilir. Bu listede yer alan Kızılınler ve Sakarılıca Bölgesi, Bakanlar Kurulu kararıyla Termal Turizm Merkezi olarak ilan edilmiştir. Ayrıca 2023 Türkiye Turizm Stratejisi’nde belirlendiği üzere Eskişehir “Frigya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi”nin içinde yer almaktadır. Bu durum bölgenin yakın gelecekte termal turizm alanında planlı bir şekilde sıçrama yapacağını da bir göstergesidir. Nitekim hâlen Eskişehir’de devam eden ve 5 yıldız niteliğinde olan termal turizm yatırımları hızlı bir şekilde ilerlemektedir.

Yer	Özelliği	Faydaları ve Özelliği
Merkez	<ul style="list-style-type: none"> •Sıcak Sular, •Hamam 	<ul style="list-style-type: none"> •Romatizma, •Sinir sistemi rahatsızlıkları, •Hastalık ve ameliyat sonrası rahatsızlıklar, •Metabolizma bozuklukları.
Yer	Özelliği	Faydaları ve Özelliği
Hasırca	Kaplıca	<ul style="list-style-type: none"> •Romatizma, • Kalp-damar hastalıkları, •Dolaşım hastalıkları, •Sinir sistemi rahatsızlıkları, •Metabolizma bozuklukları.
Yer	Özelliği	Faydaları ve Özelliği
Mihalgazi-Gümele	Sarıcakaya Sakarılıca Kaplıcası	<ul style="list-style-type: none"> •Romatizma, •İç salgı sistemi hastalıkları, •Sinir sistemi rahatsızlıkları, •Böbrek ve idrar yolu rahatsızlıkları, •Kadın hastalıkları, •Hastalık ve ameliyat sonrası rahatsızlıklar, •Metabolizma bozuklukları.
Yer	Özelliği	Faydaları ve Özelliği
Kızılınler	Kaplıca	<ul style="list-style-type: none"> • Romatizma, •Siyatik, •Nevralji, •Kadın hastalıkları.

Yer	Özelliği	Faydaları ve Özelliği
Günyüzü Hamamkarahisar (Çardak)	Kaplıca	•Romatizma, •Kalp-damar hastalıkları, •Böbrek ve idrar yolu rahatsızlıkları, •Metabolizma bozuklukları.
Yer	Özelliği	Faydaları ve Özelliği
Alpu Uyuzhamam	Kaplıca	•Deri hastalıkları
Yer	Özelliği	Faydaları ve Özelliği
İnönü	Kaplıca, Ilıca	•Sayfiye yeri
Yer	Özelliği	Faydaları ve Özelliği
Mihalıççık Yarıklı	Kaplıca	•Romatizma, •Kalp-damar hastalıkları, •Böbrek ve idrar yolu rahatsızlıkları, •Metabolizma bozuklukları.
Yer	Özelliği	Faydaları ve Özelliği
Sivrihisar Gümüşkonak	Ilıca	•Ağrılı hastalıklar
Yer	Özelliği	Faydaları ve Özelliği
Ilıcaköy	Ilıca	•Romatizma •Deri hastalıkları.
Yer	Özelliği	Faydaları ve Özelliği
Çifteler İhsaniye (Ilıcabaşı)	Ilıca	•Romatizma •Deri hastalıkları.
Yer	Özelliği	Faydaları ve Özelliği
Çifteler	Hamam	•Ağrılı hastalıklar
Yer	Özelliği	Faydaları ve Özelliği
Sivrihisar Kumacık	Hamam	•Yıkama amaçlı, •Osmanlı Mimarisi.
Yer	Özelliği	Faydaları ve Özelliği
Sivrihisar Seyyide	Hamam	•Yıkama amaçlı
Yer	Özelliği	Faydaları ve Özelliği
Sivrihisar Küçük	Hamam	•Yıkama amaçlı

Şair Nabi 1679'da, *Tuhfetü'l Haremeyn* adlı kitabında şöyle der:

“Eskişehir nam kasabada; âşıkların gözyaşının sıcaklığının bir örneği olan ve ateşsiz olarak Cenabı Hak tarafından ısıtılan hamamda, yolun pislikleri, tozu, toprağı temizlendi; vücutların yorgunluğu atıldı. O keşer gibi tatlı suda, nilüfer gibi hayat bularak, ertesi gün Seyitgazi'ye doğru yola çıkıldı.”

Eskişehir Hamamları

- 1 Bahçeli Şengül Hamamı
- 2 Demirkazık Termal
- 3 Erler Kaplıcası
- 4 Ferah Hamamı
- 5 Güneş Termal
- 6 Ünsal Hamamı
- 7 Has Termal
- 8 Kent Hamamı
- 9 Keçeciler Hamamı
- 10 Önkal Banyo
- 11 Şiraze Termal
- 12 Vakıf Yeni Kaplıca
- 13 Yeni Alçık Hamamı
- 14 Yıldız Termal

Bahçeli Şengül Kaplıcası

1930 yılından beri sadece kadınlara hizmet veren hamam 06.00 - 20.30 arası açık.

1

(A) Hamamyolu Cad. No: 9

☎ 0222 221 72 42

Demirkazık Termal

2006 yılında açılan hamam cuma günleri kadınlara, diğer günler erkeklere 05.30 - 22.00 saatleri arasında hizmet veriyor.

2

(A) Değirmen Sok. No: 3

☎ 0222 231 20 99

Erler Kaplıcası

Bizans dönemine uzanan geçmişiyle pazartesi günleri kadınlara, diğer günler erkeklere 05.30 - 22.00 saatleri arasında hizmet veriyor.

3

(A) Saatçiler Sok. No: 1

☎ 0222 231 15 29

Ferah Hamamı

Her gün 08.30 - 20.30 arası kadınlara açıktır.

- 4 **A** Köprübaşı Cad. Tekiz Sok. No: 10 0222 233 23 86

Güneş Termal

1986 yılından beri faaliyet gösteren hamam her gün 05.00- 23.00 arası erkeklere açık.

- 5 **A** Deliklitaş Mah. Savtekin Cad. No: 2/C 0222 234 16 60

Ünsal Hamamı

Yarım asırlık geçmişe sahip Ünsal Hamamı her gün 06.30 - 23.00 arası erkeklere açık.

- 6 **A** Hamamyolu Cad. Savtekin Sok. No: 14 0222 230 10 28

Has Termal

Tarihi Romalılara dayanan hamam salı günleri kadınlara 06.00 - 19.00 saatleri arasında, diğer günler erkeklere 05.00 - 22.00 saatleri arasında hizmet veriyor.

- 7 **A** Hamamyolu Cad. No: 7 0222 221 40 30

Kent Hamamı

43 derece doğal kaynak suyu ile saana, bhar odası ve hamam hizmeti vermektedir.

- 8 **A** İsiklal Karagül Sok. No: 8 0533 160 2330

Keçeciler Hamamı

1971 yılından beri hizmet veren hamam 06.00 - 22.00 arası erkeklere açık.

- 9 **A** Deliklitaş Mah. Değirmen Sok. No: 28

Önkal Banyo

1969'dan beri hizmet veren banyo, 06.00 - 21.30 arası erkeklere açık.

- 10 **A** Köprübaşı Cad. No: 62

Şiraze Termal

10 yıl süreyle "Beyaz Saray", 10 yıl süreyle "Şiraze Hamam" adı altında faaliyet gösteren hamam, cuma günleri kadınlara 07.00 - 21.00 saatleri arasında, diğer günler erkeklere 06.00 - 23.00 saat arasında hizmet veriyor.

- 11 **A** Deliklitaş Mah. Asarcıklı Cad. No:1 0222 220 54 15

Vakıf Yeni Kaplıca

Bir asırdan bu yana açık olan hamam perşembe 05.30 - 19.00 saatleri arasında kadınlara, diğer günler 04.30 - 21.30 saatleri arasında erkeklere hizmet veriyor.

- 12 **A** Hamamyolu Cad. No: 5 0222 231 15 01

Vakıfla Yeni Alçık Hamamı

05.30-22.00 saatleri arası her gün kadınlara açıktır.

- 13 **A** Hamamyolu Cad. No: 11 0222 232 03 27

Yıldız Termal

1986'dan beri hizmet veren hamam her gün 05.30 - 21.00 arası erkeklere açık.

- 14 **A** Köprübaşı Altınarayı Bitişiği No: 30 0222 234 15 63

SAKARI ILICALARI

Eskişehir'in kuzeyinde yer alır. Eskişehir'e uzaklığı 32 km'dir. Orman içerisinde turistik belgeli tesisin yanı sıra çadır alanları da vardır. Doğa ile iç içe olunabilecek bir kaplıca merkezidir. Eskişehir-Muttalıp yolu üzerinde, Anadolu Üniversitesi İki Eylül Yerleşkesi yolundan gidilen ve dağların arasında bir vadiye sıkışmış bu yer; kaplıcaların sıcak sularına ihtiyaç duyanların, mangal seven piknikçilerin, çam ağaçları arasında yürümek isteyenlerin gitmesi gereken bir yer. Burada kalmak için oda kiralayabilir veya mevcut az sayıda otelde kalabilirsiniz. Fiyatlar oldukça uygun.

Sıcaklığı 43-48°C arasında değişen ve debisi 3 lt/sn olan kaplıca suyu, yörede bulunan hamamlara tümüyle örtülü bir kaptaj kuyusundan üstü kapalı bir kanalla geliyor. Akan suyun sıcaklığı 53°C nevrit, nevalji, kronik romatizmel hastalıklar, kırık-çıkık sekelleri, kadın hastalıkları, lumbago, diabet, şişmanlık ve böbrek hastalıklarına iyi geliyor. Aynı yörede 25.5°C sıcaklıkta ve maden suyu niteliğinde bir su kaynağı daha bulunuyor. 1993'te Termal Turizm Merkezi ilan edilen bölgenin sınırları 2006 yılında genişletilmiştir.

KIZILINLER KAPLICASI

2006 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile termal turizm merkezi olarak ilan edilmiştir. Eskişehir'e 13 km uzaklıkta Kızılınler köyündedir. Köyde bitişik nizamda pansiyon tipinde 4 odada kaplıca hizmeti veriliyor. 38°C sıcaklığa sahip su mide, böbrek, bağırsak, romatizma, kadın hastalıkları ve cilt hastalıkları tedavisinde yararlıdır. Kızılınler köyü ve çevresi, bir rekreasyon alanı olarak değerlendirilmeye son derece uygundur; ayrıca yeni araştırmalarla suyun debi ve kalitesinin artırılması söz konusudur.

YARIKÇI HAMAMI

Mihalıççık ilçesine 15 km uzaklıkta olan Yarıkçı köyündedir. Selçuklular döneminden kaldığı bilinmektedir. Zaman içinde harap olan binalar yıkılıp yeniden yapılmıştır. Yeşillikler içinde sessiz, sakin bir dinlenme ve şifa yeri olarak bilinegelmiştir. Suları kükürtlü olup sıcaklığı 35 derecedir. Hamam binası suyun kaynağının üzerine yapılmıştır. Suları kalsiyum karbonat biriktiriyor ve bunların örnekleri vadide taşlaşmış çağlayanlar şeklinde görülüyor.

AŞAĞI ve YUKARI ILICA

İl merkezinin 30 km güneyinde, Kalabak Deresi'ne karışan Ilıca Suyu kenarındadır. Seyitgazi ilçesine yakın bir konumdadır. Kaynaklar basit duvarlar içindedir. Suları sıcak, doğal lezzette hafif kükürtlüdür. Ağrılı hastalıklar için kullanılıyor.

UYUZHAMAM KAPLICASI

Alpu'nun 16 km güneydoğusunda aynı isimli köyden çıkan su, üzeri 1.5 m derinliğinde ve 5x4 m boyutlarında duvarla çevrili iki havuzun birinden kaynayıp diğerinden taşıyor. 29 °C sıcaklığındaki kaplıca suyu özellikle deri hastalıklarında olumlu etki yapıyor. Ayrıca suyun yatağındaki çamur da bu hastalıkların tedavisinde kullanılmaktadır. Kaplıcada tesis bulunmamaktadır.

ÇİFTELER HAMAMI

Çifteler'e bağlı Kırkızaşı köyünün yakınında Sakarya başındadır. Basit bir hamamı vardır. Sular dere oluşturacak kadar boldur. Sıcak doğal tatta, kükürt kokuludur. Ağrılı hastalıklara iyi gelir.

ÇARDAK (HAMAMKARAHİSAR) KAPLICASI

Sivrihisar Polatlı yolundan Günyüzü'ne ayrılan yolun 15. km'sinde Hamamkarahisar adlı köyün yakınında bulunan kaplıcanın suyu hafif eğimli bir tepenin yamacındaki tek bir kaynaktan çıkıyor. 35 °C sıcaklıktaki suyun debisi 45 lt/sn Kaplıcada yer alan ve tarihsel değeri de olan iki hamamın içinde 1.5 m derinliğinde ve 6x6 m boyutlarında biri erkeklere, biri kadınlara ayrılmış iki havuz var.

HASIRCA KAPLICASI

Türkiye'nin 3. derece önemli ve öncelikli kaplıcaları arasında yer alıyor. İl merkezine 30 km, Kızılınler köyüne 15 km uzaklıkta çiftlik içerisinde bulunan yuvarlak bir havuzun içinden kaynaklanıyor. Dışarıda büyük bir yüzme havuzunda toplanan su sonradan toprağa bırakılıyor. Romatizmal hastalıklara, dolaşım ve kalp hastalıklarına, sinir sisteminin uyarılmasına ve metabolizma bozukluklarına iyi geldiği belirtiliyor.

ESKİŞEHİR'DE EL SANATLARI

Eskişehir, Anadolu toprakları içerisinde çok değişik kültürlerle tanışık, oldukça zengin folklor özelliklerine sahip bir ilimizdir.

13. yüzyıldan bu yana yerleşimin görüldüğü bu ilde 18. ve 19. yüzyıllardaki Türkmen ve Yörükler ile 19. ve 20. yüzyılın başlarındaki Kırım, Kafkasya ve Balkanlardan gelen göçmenlerin bu il ve çevresindeki kültür oluşumlarına katkıları açıkça görülmektedir. Bu kültür oluşumları içerisinde yer alan el sanatları da hiçbir yöremizde görülemeyecek kadar çok çeşitlilik gösterir. Ancak bugün kimi el sanatları, yerlerini sanayi ürünlerine terk ederek müzelerdeki yerlerini almış; kimileri yok olmakla karşı karşıya kalmıştır. Bununla birlikte olanca zarafetiyle yaşayan ve yaşatılan el sanatları da işlerliğini sürdürmektedir.

Eskişehir El Sanatları Haritası

Eskişehir	Kalaycılık, Lületaşı İşlemeciliği, Yorgancılık, Cebe Kuyum, Peşkir Dokumacılığı
Sarıcakaya	Peşkir Dokumacılığı
Mihalgazi	Oya Örucülüğü, Kanaviçe İşleme
İnönü	Sarka İşlemeciliği
Alpu	Saraçlık, Savatlı Gümüş, Oya Örucülüğü
Seyitgazi	Kilim Dokumacılığı, Halı Dokumacılığı, Beşbalı Kilim Dokuma, Saraçlık
Han	Heybe Dokuma
Mahmudiye	Nalbantlık, Saraçlık
Çifteler	Oya Örucülüğü, Yorgancılık, Çorap Örucülüğü
Beylikova	Semercilik, Kilim Dokuma
Mihalççık	Halı Dokuma, Heybe Dokuma, Kanaviçe İşleme, Çömlekçilik, Kalaycılık, Patik Örucülüğü
Günyüzü	Kilim Dokuma
Sivrihisar	Cebe Kuyum, İncili Küpe, Yorgancılık, Sarka İşlemeciliği, Çorap Örucülüğü, Beşbalı Kilim Dokuma

DOKUMACILIK

Yerleşik yaşama geçmiş olan Yörük ve Türkmen köylerinde kilim, cicim, zili, sumak ve pala dokumacılığı ile heybe, çuval, yastık yapımı oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle Günyüzü ilçesi Kuzören, Sivrihisar ilçesi İlyaspaşa köyleri; Yörme, Holanta Türkmenleri, Günyüzü Türkmenleri, Han kasabası ile Seyitgazi-Kırka Karakeçili Türkmenlerinin kilim dokumaları ilginçtir.

BEŞ BACALI KİLİM

Sivrihisar'ın kuzeyinde yer alan Karaburhan, Sarıkavak, Dümrek, Zeyköyü, güneyinde Yeni Doğan, İlyaspaşa köylerinde kadınlar tarafından dokunmaktadır.

ALPU GÜMÜŞ İŞLEMECİLİĞİ

Son yıllarda gün ışığına çıkarılan Alpu ilçesindeki bu önemli el sanatı evlerde aileler arasında sürdürülmektedir. İşlemelerde geleneksel Türk ve Osmanlı desenlerinin yanı sıra Osmanlı Padişahlarına ait tuğra ve mühürlerin illüstrasyonları da kullanılmaktadır.

DAĞKÜPLÜ DOKUMASI

Mekikli dokuma atkı ve çözgü ipliklerinin dikey aç yapacak şekilde, birbirinin altından ve üstünden geçirilmesiyle ortaya çıkan düz yüzeyli bir üründür.

İŞLEMECİLİK

LÜLETAŞI İŞLEMECİLİĞİ

1940'lı yıllarda gelişmeye başlayan lületaş işleciliği 1950'li yıllardan başlayarak bir el sanatı olarak kendini göstermeye başlar. Önceleri yalnızca pipo yapımı konusunda gelişme kaydeden lületaş; kolye, bilezik, küpe ve biblo gibi süs eşyalarında da aranılan bir taş olmaya başlamıştır.

ÇORAP İŞLEMECİLİĞİ

Eskişehir'deki eski yerleşim bölgelerinde ve yüzyılın başındaki Yörük ve Türkmen yerleşiminin bulunduğu köylerin hemen hepsinde kadınların en çok uğraştıkları el sanatlarındandır.

SEYİTGAZİ OYALARI

*“Makinalar çıktı da oylar oldu hep yalan
Oyalar deli gönül var git, sen de oylan”*

Anadolu'da yalnızca Eskişehir-Seyitgazi ilçesi ve çevresinde görülen boncuk oyları iğneyle, tığla ya da mekikle yapılabilir. Bazen iplik üzerine dizilen boncuk sayılarının şaşırtıcı boyutlara vardığı bu sanat tülbentlerde, mendillerde, içliklerde, yaka ve kol ağızlarında gelinlik kızlarımızın çeyizlerini süslemektedir.

ÇÖMLEKÇİLİK

Mihaliççık'a bağlı Sorkun köyünde kadınlar, Neolitik dönemde uygulanan teknikle çamuru şekillendiriyor, kapkacak yapıyor ve aynı dönemin yöntemiyle çömleklerini açıkta pişiriyorlar.

SİVRİHISAR CEBESİ VE İNCİLİ KÜPE İŞLEMECİLİĞİ

Gelinlik kızların hayalini kurduğu "Sivrihisar Cebesi ve İncili Küpesi", 1800'lü yıllardan günümüze, Ermeni ustalardan (1917 yılına kadar Sivrihisar'da yaşamışlardır) devralınan geleneğin aktarılmasıyla taşınmıştır. Ermeni ustaların yanında yetişen Sivrihisarlı kalfa ve çırağlar bu geleneği devam ettirmişlerdir. Hıristiyan geleneklerine dayanan incili küpenin orijinali, İsa ve 12 havarisine gönderme yapılarak 12 inciden üretilmektedir.

SARKA - PESENT İŞLEMECİLİĞİ

Eskişehir'de geleneksel kadın giyimi "Ağır Esvap" olarak adlandırılır. Birbirini andıran giyim türleri içerisinde en çok seçilene ve en değerlisi ise "Sarka-Pesent"tir.

HAVA SPORLARI

Eskişehir, gerek tarihinden gelen havacılık birikimi ve geçmişi, gerek sahip olduğu uygun hava koşulları ile ülkemizin en önemli sportif havacılık merkezlerinden birisidir. Atatürk'ün emri ile 1936 yılında kurulan THK İnönü Uçuş Eğitim Merkezi ülkemizde birçok daldaki sportif havacılık eğitiminin verildiği en önemli merkezlerden biridir. Türk Hava Kurumu Uçuş Eğitim Merkezinin bulunduğu bu kampta dünya standartlarında eğitimcilerin eşliğinde çeşitli havacılık sporlarının eğitimi verilmekte ve bu sporların yapılmasına imkân sunulmaktadır. Bu sporlar başlıca planör, paraşüt, yamaç paraşütü, mikrolayt, balon ve yelkenkanat olarak sıralanabilir. Eğitimler her yıl hava koşullarının en uygun olduğu Mayıs-Eylül ayları arasında belirli dönemlerde yapılmaktadır. Toplam 1200 dönümlük bir arazi üzerine kurulmuş olan İnönü Eğitim Merkezi iki adet toprak-çim piste sahiptir. Bunlar 900 m uzunluğunda Kuzey-Güney (34-16) ve 1100 m Doğu-Batı (29-11) pistleridir. Rus mimari tasarımı ile 1937 yılında konaklama amacı ile yapılan taş binalar günümüzde de kullanılmakta olup artan kapasite oranında ek binalar yapılmıştır. İnönü Uçuş Eğitim Merkezi yaklaşık 390 yatak kapasiteli öğrenci yatakhaneleri, yemekhanesi, kantini, 2-5 yatak kapasiteli 120 kişilik lojmanları, hava araçlarının bakım ve onarımlarının yapıldığı hangarı ve yüzme havuzu ile Türkiye'nin ilk, Dünya'nın ise sayılı sportif havacılık merkezlerinden biridir. Havacılık sporları ile ilgili ayrıntılı bilgiyi THK İnönü Uçuş Eğitim Merkezinden alabilirsiniz.

**THK İnönü Meydan
İşletme Müdürlüğü**
☎ 0222 591 21 12-13

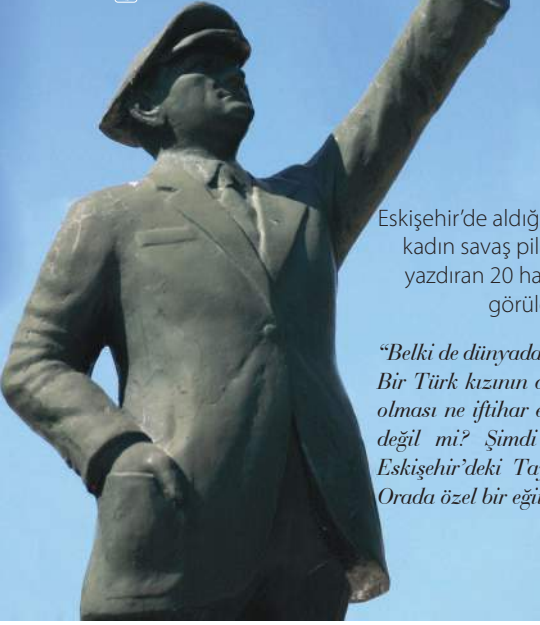

SABIHA GÖKÇEN
1913-2001

Eskişehir'de aldığı eğitimden sonra dünyanın ilk kadın savaş pilotu oldu. "Dünya tarihine adını yazdıran 20 havacıdan biri" dir. Bu ödüle layık görülen ilk ve tek kadın havacı oldu.

"Belki de dünyada ilk askerî kadın pilot olacaksın. Bir Türk kızının dünyadaki ilk askerî kadın pilot olması ne iftihar edici bir olaydır, tahmin edersin değil mi? Şimdi derhal harekete geçerek seni Eskişehir'deki Tayyare Mektebi'ne göndereceğim. Orada özel bir eğitim göreceksin."

Gazi M. Kemal ATATÜRK

YAMAÇ PARAŞÜTÜ

Yamaç paraşütü Türkiye’de ve dünyada sportif havacılığın en gözde dallarından birisidir. Yaşanan adrenalin duygusu ve hava ile aranızda hiçbir sınır olmadan yapılan yamaç paraşütü uçuşları insanlara kuşlar gibi uçmanın özgürlüğünü tattırıyor. Bu husus belki de yamaç paraşütünün bu kadar öne çıkmasının en temel sebebi. Yamaç paraşütünün diğer dallara göre donanım ve lojistik konularındaki avantajları da bu sporun öne çıkmasındaki diğer etkenlerden sayılabilir.

Eskişehir, askerî ve sivil havacılık dallarında olduğu gibi sportif havacılığa da gözde bir mekân. Türkiye’de yamaç paraşütü eğitimi ve uçuşlarının gerçekleştirildiği en önemli merkezlerden birisi olan Türk Hava Kurumu İnönü Uçuş Eğitim Merkezi Eskişehir’de bulunmakta. THK İnönü Eğitim Merkezi’nde her türlü konaklama, beslenme ve yamaç paraşütü sporuna uygun lojistik imkânlar mevcut. Yine coğrafi konum olarak avantajlı bir bölgede olan THK İnönü Eğitim Merkezi gerek uçuşa ve atlayışa uygun tepelere yakınlığı gerekse de sahip olduğu uygun hava koşulları ile yamaç paraşütü eğitimi ve uçuşları için önemli bir mekân. Mayıs-Eylül ayları arasında verilen ücretli/ücretsiz kurslarda, havacılığa meraklı insanlara yamaç paraşütü eğitimi ve uçuşu imkânı sunulmakta, her yıl yüzlerce gencin yamaç paraşütü sporunu öğrenmesi ve havacılığa ilk adımı atması sağlanmaktadır. Yine birçok havacılık kulübü ve topluluğunun bu merkezde eğitim ve uçuş imkânı tanınmaktadır.

İlk Türk Yapımı Planörler

PLANÖR

Havacılık, Wright Kardeşlerin ilk uçuşundan bugüne kadar hiçbir dalda görülmeyecek şekilde gelişmiş ve uzayın sınırlarını zorlamaya başlamıştır. Havacılık teknolojisindeki bu gelişmeye paralel olarak sivil ve sportif havacılık da bu teknolojiye ayak uydurmuş, bu dallarda her geçen gün yeni buluşlar ortaya çıkmıştır. Sportif havacılığın en çok gelişme gösteren dallarından biri de planörcülük olmuştur. Aslında en başından beri planörcülük, havacılığa uzak insanların hafızalarında ilginç ve akla sığmayan bir havacılık dalı olarak yer edinmiştir. Çünkü planörcülük denildiğinde akla gelen ilk soru şudur: "Bir tayyare nasıl olur da motorsuz olarak saatlerce hatta yüzlerce kilometre durmadan uçabilir?" İşte bu soruyu soranlar artık ülkemizde günden güne azalmakta. Eskişehir'de bulunan THK İnönü Uçuş Eğitim Merkezi birçok sportif havacılık dalında olduğu gibi planörcülük adına da ülkemizin en gözde eğitim ve uçuş merkezlerinden biri.

1936 yılından bu yana, ülkemiz havacılarının birçoğunun havacılığa ilk adımı attığı yer olan İnönü THK Eğitim Merkezinde binlerce gence planör eğitimi verilmiş ve uçuş yapmaları sağlanmıştır. Merkezde bulunan hangar, yatakhane, yemekhane, planör filosu, havaalanı ve diğer tüm imkânlar ile planör sporunun yapılması için tüm lojistik destek sağlanmış ve ülkemizde de planörcülüğün hayli yaygın duruma gelip, gelişmesinde en etkin rolü Türk Hava Kurumu üstlenmiştir. Türkiye'de planörcülüğün tek adresi olan İnönü THK Eğitim Merkezi her yıl yaz döneminde yüzlerce kişiye ev sahipliği yapmakta ve Eskişehir semalarında uçuş eğitimine olanak sağlamaktadır.

YELKEN KANAT-MİKROLAYT

Planör ve yamaç paraşütünün birleşimi olan bir hava aracında uçmaya ne dersiniz? Yelken kanat size sabit kanat ile uçuşun vereceği güven hissinde yamaç paraşütünün adrenalin ve özgürlük duygusunu yaşatan eğlenceli bir hava aracıdır. Yelken kanat ile biraz yüksekçe bir tepeden koşarak kalkış yapıp saatlerce havada kalabilir, uzun mesafeler boyunca uçabilirsiniz. Yelken kanat planörler gibi motorsuz uçuşuna rağmen yerden yükselen sıcak hava akımlarını ve tepeye çarparak yükselen hava akımlarını yakalayarak binlerce metre yükselebilir. Yine yelken kanadın aerodinamik yapısına sahip mikrolayt ise basitçe tanımlamak gerekirse; yelken kanadın motorlu hâlidir, ek olarak yolcu ve pilot için bir uçuş platformuna sahiptir. Mikrolaytın avantajı sahip olduğu motor sayesinde uçuş süresinin daha uzun ve uçuş yapabileceği yerlerin daha fazla olmasıdır. Peki, bu sporları Eskişehir’de yapmaya ne dersiniz? İnönü’de bulunan THK İnönü Uçuş Eğitim Merkezi yelken kanat ve mikrolayt uçuşları için Türkiye’deki sayılı merkezlerden biri. Merkezde bulunan hava araçları ile bu sporun eğitimini almak ve bu sporda uzmanlaşmak mümkün. Yine isteyenler için tek seferlik misafir uçuşları havacılık tutkunları için ayrı bir seçenek.

MODEL UÇAK

Havadan ağır, motorlu veya motorsuz, insan taşıma yeteneği olmayan, sınırlı boyutlarda imal edilmiş hava aracıdır model uçak. Birçok insan için taa çocukluktan gelen, büyük heyecan verici dayanılmaz bir tutkudur, hayalleri küçük kanatlara yükleyip uçurmak... Ayrıca model uçak eğitimi için pilotaj eğitiminin ilk adımıdır da diyebiliriz.

İnönü Havacılık Eğitim Merkezi Başkanlığı Model Uçak Okulu her yıl gerek İnönü'de gerekse de bölgesel olarak verdiği model uçak kursları ile çok sayıda insanı model uçak ile tanıştırmakta, bu tutkunun hızla yayılmasına ev sahipliği etmektedir. Ayrıca her yıl yaklaşık 900 civarında MEB'e bağlı öğretmene eğitimler verilmektedir. Söz konusu öğretmenler buldukları okullarda, havacılık kol/kulüplerindeki öğrencilere ücretsiz model uçak eğitimi vermektedir. Bu kurslarda kullanılan model uçak malzemeleri de yine Türkkuşu İnönü Havacılık Eğitim Merkezi Başkanlığı tarafından okullara ücretsiz olarak gönderilmektedir. Türkkuşu İnönü Havacılık Eğitim Merkezi Başkanlığı'nda model uçak kurslarına katılmak için 16 ve üstü yaşlarda olmak yeterlidir.

PARAŞÜT-BALON

Paraşütle havada kuşlar gibi süzölmek ve süratle uçmanın tadına varmak... Nasıl, eğlenceli gelmiyor mu size de? Ya da bir balonun içinde saatlerce gökyüzünde asılı kalmak ve eşsiz manzaranın tadına varmak... Güneş ve bulutlar, masmavi bir gökyüzü... Havacılık tutkunları için paha biçilmez değerler olan bu bahsettiklerimizi Eskişehir'de yapmak mümkün. Sportif havacılığın her dalında olduğu gibi balon ve paraşüt konusunda da THK İnönü Uçuş Eğitim Merkezinde gerekli eğitimleri alabilir ya da tek seferlik misafir uçuşları gerçekleştirebilirsiniz.

FRİG VADİSİNDE, BALON TURLARI

Frig Vadisinin tanıtımına katkı sağlamak amacıyla Türk Hava Kurumuna bağlı Gökçen Havacılık bölgede yapılan deneme uçuşları yapıldı. Frig Vadisinde balon uçuşlarının planlanması ve uygulamaya başlaması Frig Vadisi'nin, önümüzdeki günlerde turizm merkezi olmasına katkı sağlayacak.

MAĞARACILIK

Ziyarete açılan mağaralar dışında tüm yer altı açıklıkları uzman sporcular ve araştırmacılar tarafından ziyaret edilebilir. Yapılarına dikkat edildiğinde yatay ve dikey özellikleri ile Eskişehir mağaraları birçok mağaracıya sonsuz tecrübeler yaşatacaktır.

Yarımkaya

Han'a bağlı Kayı köyü yakınında Değirmen Deresi'nin sol yamacında yer almaktadır. Eskişehir-Çifteler-Han-Kayı köyü veya Eskişehir-Seyitgazi-Bardakçı-Karağaç-Kayı köyü yollarıyla gidilir. Kayı köyünün 1.5 km güneyindeki mağaranın önüne kadar yol vardır. Düden konumunda yatay olarak gelişmiş bir mağaradır. Girişi vadi tabanından 20 m yukarıda; -3 m'lik dik bir kuyu şeklindedir.

Yelinüstü

Sivrihisar Dağları'nın güneydoğusunda yer almaktadır. Mağara Kayakent Beldesinin hemen yakınındadır.

Afarın Düdeni

Sarıcakaya'nın 10 km kuzeyindeki Sarıcakaya Yaylası'nda yer alır. Sakarya Nehri tarafından kesilerek derince yarılan plato karakterinde geniş bir düzlük üzerinde gelişen mağaraya Sarıcakaya-Yenipazar kara yoluyla gidilmektedir. Stabilize olan bu yol 5-6 km sonra yaylaya ulaşmakta ve mağaranın hemen yanından Yenipazar köyüne gitmektedir. Kuyu şeklinde bir girişi vardır.

Beyayla

Eskişehir'in kuzeyinde, Beyayla köyünün 1.5 km kuzeybatısında yer alır. Mağaraya Sarıcakaya-Beyayla yolundan gidilir, yol köye kadar düzgündür. Buradan sonra 1.5 km dar bir yol mağara ağzına kadar ulaşır. Köy deresi düdene girerek diğer ucundan 8 m'lik şelale yaparak yeniden açığa çıkar ve Düden Deresi'nin başlangıcını oluşturur. Düden Deresi mağaradan hemen sonra dar ve derin bir kanyon vadi içinden akar. Mağara içerisinde küçük sığ göller ve damla taş oluşumları vardır. Gelişimi devam eden aktif bir mağaradır.

Eşekini

Mihalıççık'ın 15 km kuzeybatısında bulunan Sorkun köyünün 2 km kuzeyinde, Çayboğazi Deresi'nin sağ yamacında yer alır. Mihalıççık-Nallıhan kara yolu ile Sorkun köyü çıkışından sonra Çayboğazi Deresi'nin kenarından giden bu yol 1.5 km sonra mağaranın hemen üstüne gelir. Buradan 10 dakikalık yürüyüşle mağaraya ulaşılır. Gelişimini tamamlamış fosil bir mağaradır. İki girişi vardır.

Çalpınar

Mihalıççık'ın 7 km batısında bulunan Dağcı köyünün 2 km kuzeyindeki Kale Tepesi'nin (1490 m) kuzeybatısında yer almaktadır. Porsuk Nehri'nin büyük bir kolu olan Koca Çay'a bağlanan Pazar Çayı'nın sağ yamacında bulunan mağaraya, Mihalıççık-Eskişehir yolunun 5. km'sinden ayrılarak Dağcı köyüne varan yolla gidilir. Köyden de 3 km stabilize bir yol, mağaranın önüne kadar girmektedir.

Dumanlıkaya

İnönü'nün yaklaşık 12 km doğusundaki Ballık Mahallesi'nin hemen yakınında yer alır. Porsuk Nehri'nin kolu olan Sarısu Çayı'na karışan Ballık ve Kayala derelerinin yardığı karstik bir plato üzerinde gelişen mağaraya Eskişehir-İnönü-Kütahya kara yolu veya Ankara-Eskişehir-İstanbul demir yoluyla gidilmektedir. Ballık Mahallesi'nden yarım saatlik yürüyüşle mağaraya ulaşılır. İnönü Ovası'nın hemen güneyinde dik bir yamaçla yükselen, plato karakterli bir bölgede bulunur. Girişi -35 m kuyu şeklindedir; bundan sonra eğimli bir taban ile devam eder ve son noktası girişe göre -45 m'de sona erer.

Düdensuyu/Düdenönü

Sarıcakaya'ya bağlı Beyyayla köyüne yakın Düdensuyu Deresi ile bağlantılıdır. Düdensuyu Deresi, mağaranın güneydoğuya bakan ağzından girip kuzeybatıya bakan ağzından çıkmaktadır. Düdensuyu Deresi'nin kaya kütleleri içinde açmış olduğu galeri oldukça geniştir. Dere, mağara içinde yer yer gölcükler oluşturmuştur. Bu gölleri geçmek için suyun çok olduğu mevsimlerde bot kullanmak gerekmektedir.

Gürleyik 1/ Gürleyik 2

Mihalıççık'ın 2 km güneyinde Kayalıboğaz Deresi'nin sağ yamacında yer alır. Mihalıççık-Nallıhan kara yolundan gidilir. Bu yolun üzerinde bulunan Dinek kasabasından 45 dakikalık yürüyüşle ulaşılmaktadır. Gelişimini tamamlayarak askıda kalmış fosil bir mağaradır. İçerisinde yoğun şekilde oluşumlar (sarkıt, dikit, sütun, duvar ve perde damlatışları ile makarnalar) gelişmiştir.

Güvercin İni

Afarın Düdeni ve Sarıkız Subatanı ile birlikte Sarıcakaya Yaylası'nda yer almaktadır. Afarın Düdeni'nin 1.5 km kuzeydoğusundadır. Üst Jura Alt Kretase yaşlı Bilecik kireçtaşları içinde dikey olarak gelişmiştir. Mağaranın girişi 9x5 m boyutlarında; kuyu gibidir. Ayrıca -25 ve -15 m olmak üzere iki girişi daha vardır.

Heybeci

Gürleyik Mağarası'nın 1 km doğusunda Dinek kasabasından geçen Heybeci (Çat) Deresi'nin iki kola ayrıldığı bölgenin üstünde yer alır. Mihalıççık-Nallıhan kara yolu üzerinde bulunan Dinek kasabasından gidilir. Buradan 15 dakikalık yürüyüşle mağaraya varılır. Kuyu şeklinde dikey olarak gelişmiştir. Son bölümünde duvar damlatışları gelişen mağara; molozlarla dolmuş küçük bir odayla sona ermektedir.

Hacıhüsrevin

İnönü'nün hemen doğu kenarında su depolarının yakınında yer alır. Mağaranın önüne kadar yol vardır. Ulaşım için Eskişehir-İnönü-Kütahya kara yolu veya Ankara-Eskişehir-İstanbul demir yolu kullanılabilir. Kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan ve mermerlerin doğrultusu ve eğimine bağlı olarak dirsekler çizen mağara; yatay olarak gelişmiştir. İçeride çok sayıda blok, çakıl ve yer yer duvar damlataşları bulunan mağaranın girişi uçlardan değil; ortaya yakın bir noktadandır.

İnönü Mağaraları

İnönü'nün yaslandığı büyük dikliğin orta bölümünde gelişmiştir. Eskişehir-İnönü-Kütahya kara yolu veya Ankara-Eskişehir-İstanbul demir yoluyla gidilebilir. Giriş ağız büyük olan mağara çok uzaktan görülmektedir. İnönü (Sarısu) Ovası'nın güney kenarında yer alır.

Karakaya

Mihaliççik'in kuzeybatısındaki Yalım kaya (Domya) köyünün 1 km doğusunda Sakarya Nehri'nin kolu olan Domya Deresi'nin sağ yamacında yer almaktadır. Yüksek dağlar arasında batıdan doğuya doğru derin gömülü vadi içinde akan Domya (Gürleyik) Deresi bölgeyi yarararak parçalamıştır. Mağaraya Eskişehir-Mihaliççik yolundan ayrılan Büğdüz-Sasa-Yalım kaya veya Mihaliççik-Gürleyik-Yalım kaya yollarından biriyle gidilebilir. Yalım kaya köyüne kadar araçla; buradan da bir saatlik yürüyüşle mağaraya ulaşılır. Kayabaşı Tepe'nin 1263 m kuzeyindeki dik yamaçta bulunan mağaraya çoğu yerde ip kullanılarak inilmektedir. Sarıkaya Mağarası'nın 1.5 km batısında yer almaktadır. Mağaraya Gürleyik köyünden Domya Deresi'nin derin kanyonu içinde 1 saatlik yürüyüşle de gidilebilir.

Kuzeydoğu-güneybatı yönlü bir fay üzerinde Sömdiken mermerleri içinde gelişmiştir. Tek bir galeriden oluşmaktadır. Mağara oluşum açısından (Sarkıt, diki, sütun, duvar ve perde damlataşları, havuzlar) oldukça zengindir. Özellikle diki; sütun ve duvar damlataşlarının üzeri gri veya kurşuni beyaz ve siyah renklerde sıvanmıştır.

Kara

Alpu'ya bağlı Karacaören köyünün 2 km kuzeyindeki Sulununkıran Tepesi'nin Sakarya Nehri'ne bakan kuzey yamacının başlangıcında yer alır. Alpu-Gökçekaya Barajı yoluyla gidilir. Buradan ayrılan stabilize yol Kuzavya ve Gümele köylerinden geçerek Karacaören'e varır. Bu yol daha sonra Otluk ve Kandamlı köylerinden geçerek Eskişehir-Alpu-Mihaliççik-Nallıhan yoluna bağlanır. Karacaören köyünden yarım saatlik yürüyüşle mağaraya ulaşılır. Mağara Sakarya Nehri ve Gökçekaya Barajı'nın hemen önündedir. Biri kuzeye diğeri güneye bakan iki girişi vardır. Mağaradaki oluşumların birçoğu; insan yerleşimi olduğundan dolayı yakılan ateş sonucu isle kaplanmıştır. Tarih öncesi çağlarda kullanıldığı sanılan mağaranın tabanında kalın bir kültür toprağı vardır.

Karlık Düdeni

Sivrihisar Dağları'nın güneydoğu ucunda Arayit Dağı'nın (1819 m) kuzeybatısında bulunan Karlıkkale Tepe (1737 m) üzerinde yer alır. Yelini ve Yelüstü mağaralarına yakın olan düden Sivrihisar'a bağlı Karacaören köyünün kuzeydoğusunda yer alır. Mağaraya Sivrihisar-Ballıhisar-Çaykoz veya Günyüzü-Kayakent-Karacaören-Çaykoz yolları ile gidilir. Köyden sonra 2 saatlik yürüyüşle mağaraya ulaşılır. İlk giriş -13 m dikey iniştir. Anahtar deliği şekilli profili olan mağara çok dönemli gelişim özelliği gösterir.

Kızılçukur

Süleler köyünün Kokarkuyu Mevkii'nde ormanlık bir arazide yer alır. Mağaranın giriş ağız kuzeybatı yönüne bakmaktadır. Mağara, ortalarına yakın bir bölümünde daralmakta ve bir insanın ancak sürünerek sığabileceği küçük bir delik hâline gelmektedir. "Darboğaz" olarak adlandırılan bu delikten mağaranın ikinci kısmına geçilmektedir. Buradan sonra tek bir ana kol şeklinde devam eden mağara büyük bir çöküntü salonla sona ermektedir.

Sarıkaya

Yalınkaya (Domya) köyünün 1 km doğusunda, Domya Deresi'nin kolu olan Çatalkaya Deresi'nin sol yamacında yer alır. Mağaraya Eskişehir-Mihalıççık yolundan ayrılan Büyüdüz-Sasa-Yalınkaya veya Mihalıççık-Gürleyik-Yalınkaya yollarından biriyle gidilir. Yalınkaya köyünden bir saatlik yürüyüşle mağaraya varılır. Dar geçitlerle birbirine bağlanan üç galeri ve üç kattan oluşmuştur. Farklı yükseklikte iki girişi vardır. Oluşum açısından zengin olan mağarada sarkıt ve diktler genelde siyah ve kahverengidir. Mağara içerisinde çok sayıda yarasa yaşamaktadır. Dere yatağına yakın ve korunaklı bir bölgede girişleri bulunan mağara, tarih öncesi ve tarih çağlarında insanlar tarafından kullanıldığını gösterir buluntu ve şekillere sahiptir. Özellikle üst katta ve girişin önünde yoğunlaşan kalıntılar arasında çakmak taşı yongalar, seramik ve tuğla parçaları ile insan kemikleri çoğunluktadır.

Kötüfatma

Kara Mağara'nın 3 km doğusunda yer alır. İki mağara arasında kanyon şekilli ve derin bir vadi içinde Girdap Dere akar. Giriş ağız Sakarya Nehri'ne bakan mağaraya Alpu-Karacaören-Otluk veya Alpu-Bozan-Bügdüz-Ağaçhisar-Kandıramış-Otluk yoluyla gidilebilir. Otluk köyünün Atçım Mahallesi'nden yaya olarak bir saatlik yürüyüşle mağaraya varılır. Mağaranın üç ayrı girişi vardır. Gelişimini tamamlamış fosil bir mağaradır.

Koçakkıran

Kötüfatma; Karamikini ve Kara Mağara'nın çok yakınında bulunur. Otluk köyünün Atçım Mahallesi'nin yakınındaki Koçakkıran Tepe'nin (1358 m) 1 km kuzeyinde yer alır. Atçım Mahallesi'nden dik bir yamaç üzerinde bir saatlik yürüyüşle mağaraya varılır.

Giriş ağız Sakarya Nehri'ne bakan birbirine bağlı fakat farklı dönemlerde oluşmuş iki bölümden meydana gelir. Birinci bölümde yoğun damla taşlar ile kaplıdır. Batıya doğru dönen bu bölüm çok dar bir geçitle ikinci bölüme bağlanmaktadır. Burada içeriden dışarıya doğru çok kuvvetli bir rüzgâr esmektedir.

Manasır

Mihaliççık'ın kuzeybatısında Manasır Platosu üzerindedir. Mihaliççık-Nallıhan kara yolu üzerinde bulunan mağara, Sorkun köyü veya Dinek kasabasından 1.5-2 saatlik yürüyüş mesafesindedir. Büyük bir çöküntü dolininin tabanında yer alan düdenin derinliği, kireç taşlarının kalınlığına bağlı olarak -368 m'yi bulmaktadır. Düden; -130 m'de dirsek yaparak yaklaşık 240 m'lik dikey bir inişle bitmektedir.

Külçeini

Eskişehir'in yaklaşık 30 km kuzeybatısındaki Çalkara köyünün 2 km kuzeybatısında bulunan Kocaçal Tepe (983 m) ile Küçükburca Tepe'nin arasında akan Kurudere'nin sol yamacında yer alır. Girişi Sakarya Nehri'ne bakan mağaraya; Eskişehir-İnhisar yoluyla gidilir. Köyden bir saatlik yürüyüşle mağaraya ulaşılır. Genişliği yer yer 18 m'yi, tavan yüksekliği 5 m'yi bulan ana galerinin tabanı toprak; moloz ve iri çöküntü blokları ile kaplıdır. Mağaranın en derin yeri olan (-35 m) bu girinti şeklindeki galerilerde sarkıt, dikit, sütun ve duvar damlataşları gelişmiştir.

Mayıslar

Mayıslar köyünün 4.5 km doğusunda, Gacani Tepe'nin (660 m) Sakarya Nehri'ne bakan kuzey yamacında yer alır. Vadi tabanından 440 m yukarıdadır. Ulaşım Sarıcakaya-Nallıhan yolu ile yapılır. Mayıslar'dan geçen bu yolun 4. km'sinden ayrılan stabilize yol ile Gacani Tepe'nin doğusuna kadar gelinir ve buradan dik bir yamaçta yarım saatlik yürüyüşle mağaraya varılır. Birbirine yakın iki girişi vardır, biri -5 m'lik kuyu şeklindedir. 2-12 m arasında değişen toplam 5 dik inişi vardır. Mağara dar fakat yüksek tavanlı ve eğimli galerilerden oluşmaktadır.

Ulubük

Alpu'nun yaklaşık 30 km kuzeybatısında Alapınar köyünün 2 km güneyindeki Ulubük Yaylası'nda yer almaktadır. Mağaranın bulunduğu alan Sakarya Nehri ve Porsuk Nehri akarsu havzalarını birbirinden ayıran yüksek bir sırt hâlinindedir. Sakarya'ya bakan mağaraya Eskişehir-Alpu-Gökçekaya Barajı yolu ile gidilir. Baraja giden yolun 20. km'sinden sola ayrılan 10 km'lik stabilize yol önce Ulubük Yaylası'ndan daha sonra da Alapınar köyünden geçer ve Sakarı Karacaören'e gider. Yol mağaranın önüne kadar gitmektedir. Mağaranın girişi -4 m'lik dar bir kuyu şeklindedir. Daha sonra insanlar tarafından genişletilen bu giriş; belirgin bir çatlak üzerinde gelişmiştir. Yüzeye oldukça yakındır (2-5 m). Birbirine bağlı üç salondan oluşur. Tabanında kalın fosilleşmiş toprak ve kum deposu olan bu salondan, içinde yoğun bir şekilde damlataşların (sarkıt, dikit, sütun, duvar ve örtü damlataşları, makarnalar ve havuzlar) geliştiği ikinci bölüme geçilmektedir. Tavan yüksekliği 1-3 m olan bu bölüm dar bir galeriyle büyük salona bağlanmaktadır. Oluşum açısından zengin bir mağaradır. Mağaranın son bölümüne doğru insan kemiklerine ve seramik parçalarına rastlanmıştır.

Tozman Düdeni

Mihalgazi'nin yaklaşık 15 km kuzeybatısında bulunan Tozman Yaylası'nın Yenipazar'a bakan kuzey sınırında yer almaktadır. Sakarya Nehri tarafından derince yarılan yüksek platoluk bölgede bulunan mağaraya Eskişehir-Sarıcakaya-Mihalgazi-Çayköy-İnhisar veya Eskişehir-Söğüt-İnhisar-Çayköy-Mihalgazi yollarından gidilebilir. Çayköy'den ayrılan ve Tozman köyünden geçen yol sonra Tozman Yaylası'nda bulunan mağaranın hemen kenarından geçerek Yenipazar ilçesine ulaşır.

Yarasa İni

Eskişehir-Sarıcakaya-Mihalgazi-Alpagut ve İnhisar-Söğüt kara yoluyla gidilir. Mihalgazi'den Alpagut ve İnhisar'a giden yol mağaranın hemen önünden geçer. Alpagut ile mağara arası 2 km'dir. Kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanır ve çok katlı gelişim özelliği gösterir. Sakarya Nehri'nin hemen kenarında; gelişimini tamamlamış fosil üç katlı, kuru bir mağaradır. Birbirine bağlı iki girişi vardır. Damlataş oluşumuna pek rastlanmaz.

Şaban'ın Düdeni

Küçük Sasa köyünün 3 km güneyinde Şabanpınarı Çeşmesi'nin hemen yanındadır. Domya Deresi ile Porsuk Nehri akarsu havzalarını birbirinden ayıran sırt üzerindeki bir çukurluğun tabanında gelişen mağaraya; Eskişehir Mihalıççık kara yolunda bulunan, Bozan kasabasında ayrılan Çırçır-Ağaçhisar-Sasa-Yalınkaya (Domya) köylerini birbirine bağlayan yol ile gidilir. Girişi -6 m'lik kuyu şeklindedir. Daha sonra eğimli bir tabanla giriş göre -46 m'de sona erer. Bu bölümde yer yer küçük gölcükler oluşmuştur. Yarı aktif bir düdendir.

Yelini

Sivrihisar Dağları'nın güneydoğusunda yer alır. Mağaraya Ankara-Eskişehir veya Ankara-Polatlı-Yunak kara yollarından gidilebilir. Yelinüstü Mağarası'nın güneyinde yer alır. Mağara "Yılanlı" ismiyle de anılmaktadır. Damlataş ve tavandan düşen iri bloklarla birçok salon ve odaya bölünen mağara görünümleri son derece güzel damlataşlar ile kaplıdır.

Yelinüstü Mağarası ile benzer özellikler gösteren bu mağarada uzun dönemler insanlar tarafından kullanıldığını gösteren şekil ve kalıntılar mevcuttur. Mağara önünde yamaç ve tarlalarda çakmak taşı, yonga, balta, mızrak uçları bulunmuştur. Girişteki toprakta değişik alet, kemik, çanak çömlek parçaları bulunmuştur. Salonda tuğladan yapılmış derinliği 2 m'yi geçen havuzlar ve sarnıçlar ve tavanda kırmızı renkli yazılar vardır. İnsanların kolay giremediği oda ve yan girintilerde yarasalar yaşar.

KAYA TIRMANIŞI

Denge, estetik, esneklik ve gücü bir araya getiren bu sporu Eskişehir'de yapmak için temel eğitimlerde en çok kullanılan bölgeler; Sündiken Dağları'nın Bozdağ, Sakarılıca Hamamları'nın Kızıltepe ve Mayıslar köyünün Taştepe bölgesi. Kaya tırmanışı çalışmaları için ise Kızılınler ve Sivrihisar kayalıkları kullanılıyor.

KIZILINLER KAYALIKLARI

Merkeze 15 km uzaklıktaki Kızılınler köyü içinde bulunan tarihî hamamın sağ ve sol tarafında yer alır. Bu kayalıklar özellikle yeni başlayanlar için ideal bir tırmanış alanıdır.

Koordinatlar: 39° 30' 45.50" N 31° 14' 43.60" E

SİVRİHİSAR KAYALIKLARI

İlçenin hemen kuzeyinde yer alan bu bölge önemli bir tırmanış bahçesidir. Burada yakın zamanda uluslararası yarışmaların yapılması bekleniyor. Kamp yerinde su olmadığından tırmanışçılar yanlarına yeterince su almalıdır. Rotalar uzun yıllardır kullanıldığı için oldukça temiz. Ancak yer yer parçalanmış kayalar da var. Önemli rotalar Sineklikaya, Balkaya ve Kuleler topluluğunda bulunuyor.

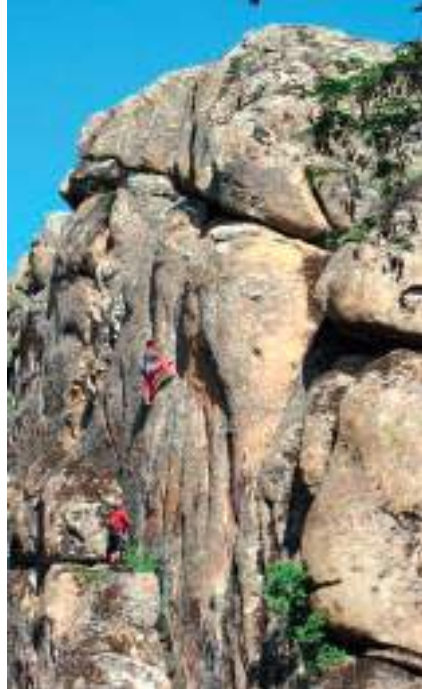
Koordinatlar: 39° 30' 45.50" N 31° 14' 43.60" E

KARAKAYA

Eskişehir-Ankara kara yolunun 60. km'sinde Kaymaz beldesinden hemen sonra sola doğru 4 km'lik bir yolla ulaşılan, güzel bir köy olan Karakaya; kaya tırmanışı için çok uygun granit kaya yapılarıyla büyük ilgi görüyor. Tırmanış için en uygun mevsim ilkbahar, yaz ve sonbahar. Rotaların çoğu, kayaların kuzey yüzünde olduğundan yazın erken saatler dışında bütün gün gölgelidir. Kış ise çok soğuk geçtiği için hava kuru bile olsa tırmanmak zordur.

**Koordinatlar: 39° 30' 51.76" N
31° 14' 29.12" E**

BİSİKLET

Şehrin merkezinde bisiklet yolları bulunsa da bisiklet meraklıları daha çok dağ bisikletini tercih eder. Yerel lezzetleri, kültürel mirası, halkı ve doğayı bambaşka bir yolculuk deneyimi ile keşfetmek için pedala basın. Bisiklet selesinden keyifli keşifler için birçok rota yer alıyor.

Avlakkaya

Eskişehir'e 35 km uzaklıkta olan ve birçok doğa sporu yapılabilen bir rotayı bisiklet tutkunları denge geliştirme amaçlı kullanıyor. Teknik gerektiren ve zorlayıcı bir parkur Avlakkaya. Hafta sonu planınızı yapabileceğiniz güzel bir rota. Buz gibi ve tertemiz suyu, el değmemiş tabiatı insanı büyülüyor. Sık bir ormanlık alan olduğundan ulaşım bisikletle ve yürüyerek sağlanmakta. Adrenalin düşkünlerinin tercihi motorsiklet. Avlakkaya'ya Bozdağ Köyü, Yarımcı köyü ve Sakarılıcaları yolu üzerinden ulaşmak mümkün.

Kalabak Köyü, Türkmen Dağı, Çoban Yayla ve Çevresi

Eskişehir'e 50 km uzaklıkta yer alan ve Kütahya yolu üzerinden Kızılınler tarafına döndükten sonra devam ettiğinizde sizi Yukarı Kalabak köyüne varıncaya kadar birçok köy bekliyor. Aşağı Kalabak köyünden sonra Yukarı Kalabak köyüne ulaşıyorsunuz. Burası Eskişehir'in meşhur içme suyu olan Kalabak Suyu'nun kaynağı. Derelerden dahi Kalabak Suyu akmakta. Türkmen Dağı eteklerinde çeşmelerden suyunuzu içebilirsiniz. İlkbahar mevsiminde rengarenk kelebekleri görebilirsiniz.

Sarisungur Göleti Parkuru

Eskişehir-Seyitgazi yolu üzerinde Sarisungur tabelasına kadar 18 km bir mesafe gidilir. Döndüğünüzde iniş sizi Sarisungur Göleti'ne götürür. Gölet çevresinde bir dizi parkur bulunmaktadır. Burada Dağ Bisikleti Kriteriyum ve Crosscountry Yarışları yapılır.

Tandır Köyü Orman Bölgesi

Eskişehir'e 40 km uzaklıkta olan Sarıcakaya yolu üzerinden Tandır köyüne ulaşabilirsiniz.

Sarıcakaya-Mihalgazi-Sakarılıcaları Yol Antrenman Parkuru

Eskişehir Muttalıp Mevkiinin içine girmeden Sarıcakaya yolu takip edilir. Önce bir tırmanış yapar ve Bozdağ'ı aşarsınız. Daha sonra uzun bir iniş sizi bekliyor. Sarıcakaya içine kadar inersiniz. Mihalgazi-Sakarılıcaları arası düz hafif engebeli bir yol... Sakarya Vadisi'nden sonra Sakarılıcaları'ndan çıkarken büyük ve zorlu bir tırmanış sizi bekliyor; yaklaşık 16 km tırmanış bittikten sonra zirvede sizi Taşköprü köyü karşılar. 1200 m rakımda Eskişehir'i kuş bakışı izleyerek aşağı, Muttalıp'in içine inersiniz. Bu parkurun toplam uzunluğu 120 km ve yetkin bir sporcu 4.5 saat gibi bir sürede zorlanmadan bu parkuru tamamlayabiliyor.

Eskişehir-Kütahya Frig Vadisi Parkuru

Eskişehir-Kütahya çevre yolunu takiben Porsuk Barajı'nı geçtikten sonra Sabuncupınar köyüne dönülür. Bu şirin istasyon köyü geçildikten sonra Fındık köyüne varılır. Bu vadi bisiklet severler için Kapadokya imkânlarını tadabilecekleri, benzer özelliklere sahip bir parkur... Güzergâhta bulunan İncik köyünün meşhur suyunu içmeyi unutmayın. Demiryolu hattına paralel Kızılınler köyüne kadar gelinir ve oradan Kütahya-Eskişehir çevre yoluna çıkılarak Eskişehir'e geri dönülür. Yaklaşık 135 kilometrelik parkur 5 saatte tamamlanabilir. Antrenman olarak çok faydalı bir parkur olmasının yanında tarih ve doğa içi içerir.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ve Kent Ormanı

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi arkasında yer alan ormanlarda oryantring ve cross Türkiye Şampiyonaları yapılmakta. Oryantring için en uygun parkurlardan biri Osmangazi ormanlarında yer almakta. Atletleri gün içerisinde antrenman yaparken burada görebilirsiniz. Şehre yakın bu parkur 100 km'yi aşiyor.

Dağ Bisikleti Rotaları

1. Eskişehir > Bozaniç > Sarıcakaya > Eskişehir 85,40 km
2. Eskişehir > Bozaniç > Sarıcakaya 44,70 km
3. Eskişehir > Ilıca 33,00 km
4. Eskişehir > İdrisyayla 138,00 km
5. Eskişehir > Karabayır > Kızılınler > Eskişehir 33,60 km
6. Eskişehir > Kızılınler 12,20 km
7. Eskişehir > Mayıslar 45,30 km
8. Eskişehir > Mayıslar II 56,90 km
9. Eskişehir > Musaözü 22,00 km
10. Eskişehir > Tandır > Kozlu > Dağköplü 38,00 km
11. Eskişehir > Tandır > Taştepe Zirve 45,80 km
12. Karaören > Yazılıkaya 23,10 km
13. Kavacık Yayla > Eskişehir 92,70 km
14. Kuyucak > Eskişehir 92,30 km
15. Porsuk Barajı > Eskişehir 67,60 km
16. Seklice > Eskişehir 82,70 km
17. Seyircek Kale Kaya Mezarları > Doğanlı Kale 32,70 km
18. Yenisoğça > Eskişehir 55,60 km

Bozdağ Karadere TRT Vericisi Parkuru

2005 yılında Eskişehir'de ilk dağ bisikleti yarışının yapıldığı parkura Muttalıp'in içerisinden geçerek Bozdağ köyüne tırmanılarak varılır. Bozdağ köyünden başlanılır, Karadere köyü TRT vericisi arasında daire çizilir. Toplam 25 km civarında bol bol rampa çıkışı ve inişlerin yer aldığı güzel bir antrenman parkurudur. Kışın adrenalin ve heyecan yaşamak istiyorsanız zirveye kamp kurabilirsiniz. Ayrıca 15 km uzunluğundaki iniş sizi heyecanlandırmaya yeter.

KAMPÇILIK

1 Akçeşme Bölgesi
Yazılıkaya Köyü-Han İlçesi

2 Avlakkaya Bölgesi
Mihalgazi İlçesi

3 Taştepe Bölgesi
Tandır Köyü Tepebaşı İlçesi

4 Karaören Göleti Çevresi
Büyükayla Köyü-Kırka-
Seyitgazi İlçesi

5 Yapıldak Göleti Çevresi
Yapıldak Köyü-Seyitgazi İlçesi

**6 Gökçekaya Barajı ile Porsuk
ve Gürleyik Akarsuları Çevresi**
Mihalıççık İlçesi

7 Sündiken Dağı Çevresi
Mihalıççık İlçesi

8 Türkmen Baba Dağı ve Çevresi
Yukarı Kalabak Köyü
Odunpazarı İlçesi

9 Musaözü Barajı
Musaözü Köyü
Tepebaşı İlçesi

**Doğa Sporları için aşağıdaki
adreslerle irtibata geçebilirsiniz.**

**ANADOSK Anadolu Üniversitesi Doğa
Sporları Kulübü**

www.suak.anadolu.edu.tr

ESBIKE – Eskişehir Dağ Bisikleti Takımı

www.esbike.org

**ESDAK – Eskişehir Dağcılık ve Doğa Sporları
Kulübü Derneği**

www.esdak.org

ESDİT – Eskişehir Dağcılık İl Temsilciliği

www.esdit.com

ESDURO - Eskişehir Enduro Grubu

www.esduro.com

Eskişehir Havacılık Gençlik ve Spor Kulübü

www.eshavk.org

EFSAD – Eskişehir Fotoğraf Sanatı Derneği

www.efsad.org.tr

ESMAG - Eskişehir Mağara Araştırma Derneği

www.esmad.org.tr

**GÜZEY Doğa Sporları ve Arama Kurtarma
Kulübü**

www.guzeydoga.com

**ODAK – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Dağcılık Kulübü**

www.ogu.edu.tr

**Zirve Dağcılık ve Doğa Sporları Kulübü –
Eskişehir Temsilciliği**

www.zirvedagcilik.org

DOĞA YÜRÜYÜŞÜ

SÜNDİKEN DAĞLARI BOZDAĞ BÖLGESİ

Sündiken Dağları Eskişehir ilinin kuzeyinde batıdan doğuya doğru yaklaşık 120 km uzunluğundadır. Dağın en yüksek noktaları Kızıltepe 1811 m, Uzunyatak Tepe 1789 m ve Sündiken Tepe 1769 m Mihaliççik ilçesinde bulunur. Ulaşım kolaylığı nedeniyle Sündiken Dağları'nın Bozdağ bölgesi; Muttalip-Hekimdağ (Taşköprü)-Bozaniç-Mayıslar-Laçın-Tandır-Yarımcı-Karadere köyleri arasındaki alan en çok kullanılan bölümüdür.

Rotalara Ulaşım

Sarıcakaya Otobüsçüler ve Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi

Sarıcakaya: 0222 661 2111 - Eskişehir: 0222 237 2989 - GSM: 0532 485 3000

Mihalgazi Otobüsleri (Sakarılıca Kaplıcaları)

Eskişehir: 0222 217 6925 - Mihalgazi: 0222 621 2774

Avlakkaya - Muttalip Rotası 19,00 km

Eskişehir' e 25 km uzaklıktaki Beylik Köprü' de iniyoruz ve kuzey yönde bulunan vadiye giriyoruz, rotaya girildiği gibi yeşillikler içinde Avlağı Deresi ile yol almaya başlıyoruz. Çok keyifli doğa harikası bir parkurdan sonra yaklaşık 1,30 km ilerleyerek varacağımız şelaleye kadar Avlağı Deresi'ni iki yerde geçiyoruz. Daha sonra güney yönde meşe ağaçları içinde devam eden rotamızda Gök Tepe'nin altına geldiğimizde, 3,30. kilometrede yine Avlağı Deresi'ni geçiyoruz. Dere boyunca yine meşe ağaçları arasında ilerleyen rota 1245 m kotundaki Bozdağ köyü yolunu 9,50. kilometrede kesiyor ve sonrasında güneybatı istikametinde yükselmeye devam ederek tarlaların arasından 3,20 km ilerleyince de Sündiken Dağları'nın 1423 m yüksekliğindeki Boztepe zirvesine (Anten kulelerinin bulunduğu tepe) varıyoruz. Buradan tüm Eskişehir' i kuşbakışı izleme keyfinden sonra dağın güney yüzündeki sırtlardan inişe geçip Muttalip' te rotayı tamamlıyoruz.

Rotaya ulaşım:

Gidiş: Eskişehir İlçeler Terminali'nden Mihalgazi Kaplıca Araçları

Dönüş: Muttalip - Büyükşehir Belediye Otobüsleri ya da Yıldız Minibüsleri

Bozaniç - Dağküplü Rotası 14,20 km

Bozaniç köyü 221 m kotundan başlayan rota her açısı farklı güzellikte olan Bozaniç Kayası'nın etrafından dolaşarak devam eder ve yükseklik arttıkça Sakarya Vadisi'nin eşsiz güzellikleri ortaya çıkar. Yaklaşık 5 kilometre sonra ve 650 m kotunda bulunan yemyeşil çayırda mola verilir. Devamında orman

yollarından Çukurca Mevkii'ne çıkarılır. İhtiyaç varsa Bulur Pınarı'ndan su takviyesi yapıldıktan sonra 881 m kotunda bulunan dere geçişi ile görüş alanımıza giren ağılın yanından devam ederek yaklaşık 1100 m'ye kadar yükseldikten sonra doğuya dönüyor ve katır yolundan Dağköplü köyüne inişe geçiyoruz.

Rotaya ulaşım:

Gidiş: Eskişehir İlçeler Terminali'nden Mihalgazi Kaplıca Araçları

Dönüş: Muttalıp - Büyükşehir Belediye Otobüsleri ya da Yıldız Minibüsleri

Bozaniç Yayla Yolu - Dağköplü Rotası 14,30 km

Eskişehir Sarıcakaya yolunun (26-01 kodlu yol) 24. km'den batı istikametine doğru başlayan rota 3 km sonra Bozaniç Yayla'ya varıyor. Yayladan yeşillikler içinde Yukarielmaçukuru ve Aşağıelmaçukuru geçildikten sonra Çukurca Mevkii'ne iniliyor. 881 m kotunda bulunan dere geçişinden sonra görüş alanımıza giren ağılın yanından devam ederek yaklaşık 1100 m'ye kadar yükseldikten sonra doğuya dönüyor ve katır yolundan Dağköplü köyüne inişe geçiyoruz.

Rotaya ulaşım:

Gidiş: Eskişehir İlçeler Terminali - Sarıcakaya Kooperatifi

Dönüş: Dağköplü Köyü - Sarıcakaya Kooperatifi

Bozdağ - Dağköplü Rotası 20,90 km

Muttalıp köyünün 2,50 km kuzeyinde Bozdağ eteklerinden (917 m) başlayan rota 4 km sonra Boztepe zirveye (1423 m) ulaşır. Buradan kuzey yönde Bozdağ köyüne ulaşıp, köyün doğusundaki meşe ağaçları ile süslü vadi takip edilir ve Gök Tepe'ye gelmeden önce 1060 m kotunda ve rotanın 12,30. kilometresinde Avlağı Deresi geçilerek kuzeydoğu yönünde 1156 m kotunda ve 13,20. kilometredeki pınarda mola verilir. Moladan sonra sırasıyla 1190 m kotundaki Yukarielmaçukuru ile 1194 kotundaki Bozaniç Yaylası geçilerek devamında 16,50. kilometrede 1250 m ortalama yüksekliğe sahip Küplü (Mayıslar) Yaylası'na gelinir. Kuzey yönünde orman yoluyla devam eden rota 1067 m kotunda ve 18,70. kilometrede doğuya dönerek meşe ağaçları arasından kıvrıla kıvrıla Dağköplü köyüne iner.

Rotaya ulaşım:

Gidiş: Muttalıp - Büyükşehir Belediye Otobüsleri ya da Yıldız Minibüsleri

Dönüş: Dağköplü köyü - Sarıcakaya Kooperatifi

Not: Gidişte Yıldız Minibüslerine söylenirse sizi Bozdağ eteklerine, rota başına kadar götürebilir.

Bozdağ Tırmanışı Rotası 8,00 km

Muttalip köyünün 2,50 km kuzeyinde Bozdağ eteklerinden (917 m) başlayan rota sırt hatları takip edilerek 4 km sonra Boz Tepe zirveye (1423 m) ulaşır. Zirvede Televizyon Verici İstasyonu ve yüksek kuleleri vardır. Mola için zirve altında rüzgâr almayan kuytu düzlükler kullanılır. Buradan aynı rota ile geri dönülür.

Rotaya ulaşım:

Gidiş: Muttalip - Büyükşehir Belediye Otobüsleri ya da Yıldız Minibüsleri

Dönüş: Muttalip - Büyük Şehir Belediye Otobüsleri ya da Yıldız Minibüsleri

Not: Gidişte ve Yıldız Minibüslerine söylenirse sizi Bozdağ eteklerine rota başına kadar götürebilir ve dönüşte de alabilir.

Hamamdere - Sivri Yolu Sırtı - Dağküplü Rotası 14,40 km

Eskişehir Sarıcakaya yolunun Dağküplü köyünün 3,50 km güneyinden başlayan rotaya Küplü deresi üzerindeki köprüden (522 m) geçilerek girilir. Ana yoldan da heybetli gözükten, oldukça dik olan Hamamdere çıkışı başlar ve 1055 m kotundaki doyumsuz manzaralı mola yerine kadar devam eder. Moladan sonra kuzey yönünde 1297 m kotuna kadar yükseldikten sonra batı yönünde Sivriyolu sırtına girilir ve iniş başlar. Burası da dik bir eğime sahiptir, yol yine doyumsuz manzara eşliğinde devam eder ve Karanlık Vadi rotası ile kesişir. Karadere ve Yandere üzerindeki köprüler geçilip Dağküplü köyüne çıkarılır.

Rotaya ulaşım:

Gidiş: Eskişehir İlçeler Terminali - Sarıcakaya Kooperatifi

Dönüş: Dağküplü köyü - Sarıcakaya Kooperatifi

Tandır - Taştepe - Laçın Rotası 25,40 km

Tandır köyünün 2,30 km doğusunda Maden yolu girişinden 1321 m kotundan başlayan rota; Kuzeydoğu istikametinde maden yolu üzerinde devam eder. 7,60 km sonrasında yol üzerinde bulunan 1292 m kotundaki mezara gelinir. Buradan kuzey yönde 1200 m sonra, 1312 m kotunda mola için uygun yeşil alanlar vardır. Moladan sonra kuzeybatı istikametinde devam eden rotada 3 km sonra Taş Tepe'nin eteklerinden geçerek 1512 m kotuna çıkarılır. Hemen 200 m ilerimizde bulunan anıt ağaç niteliğindeki çam ağacından sonra inişe geçen rota; kıvrıla kıvrıla kimi zaman Doğu Karadeniz'i andıran nefis manzaralar eşliğinde Laçın köyüne ulaşır.

Rotaya ulaşım:

Gidiş: Eskişehir İlçeler Terminali - Sarıcakaya Kooperatifi

Dönüş: Dağküplü köyü - Sarıcakaya Kooperatifi

DAĞLIK FRİGYA BÖLGESİ ROTALARI

Büyükyayla - Yazılıkaya Rotası 23,40 km

Eskişehir Afyon Karayolu 81. km'deki Büyükyayla köyü sapağında inilir (özel araçla gidilirse 3 km daha Büyükyayla yönünde devam edilebilir). Bu noktanın 3 km güneybatısında bulunan çam ağaçları içinde, doğa harikası Karaören göletinden başlayan rota; Büyükyayla köyüne devamında önce güneybatı yönünde 3,75 km boyunca Gökbahçe köyüne kadar devam eder. Eskişehir Afyon ana yolu üzerindeki Gökbahçe köyünden doğu yönünde, orman yollarından 7,13 km sonra 1144 m kotundaki Yapıldak Göleti'ne varılır. Yapıldak Göleti'nden yine doğu yönde hareketle önce 3 km sonra Yapıldak köyüne, devamında da 7,20 km sonra Yazılıkaya'nın hemen güneyinde yer alan 1308 m kotundaki Akçeşme'ye varılır.

Rotaya ulaşım:

Gidiş: Eskişehir Terminali – Afyon otobüsleri

Dönüş: Yazılıkaya veya Çukurca köyü otobüsleri

ŞEHİR MERKEZİ ROTASI

Kent Ormanı Rotası 8,5 km

Şehir dışına gitme imkânı bulamadığımız zamanlarda ya da yazın sıcak günlerinde akşamları kullanılan bu rotanın en büyük özelliği ulaşımının kolay oluşudur. Rotanın girişi Gençlik Bulvarı üzerindedir. Ana kapıdan 847 m kotundan başlayan rota 879 m sonra 913 m kotunda güneybatıya döner, devamında önce 928 m kotunda güneydoğu, 931 m kotunda güneybatı ve 1007 m kotunda da zirve yaparak doğuya döner. Buradan yaklaşık 2 km sonra Yangın Kulesi'ne varılır. Burada özellikle gün batımı manzarası muhteşemdir. Aynı yoldan geri dönülür. Ayrıca ara patika yollar da vardır.

Rotaya ulaşım:

Gidiş: 34 nolu Minibüs (Şehitlik – Üniversite Evleri)

Dönüş: 34 nolu Minibüs (Üniversite Evleri – Şehitlik)

FRİG VADİLERİNDE YÜRÜYÜŞ ROTALARI

1. SALİHLER – FETİYE 15 km

Türkmen Dağları'nın eşsiz güzelliğinde Saklı Vadi, Kaya oluşumları Tabanca Kaya, Asma inler ve Bizans yerleşimleri ön plana çıkmaktadır.

2. FETİYE – KÜMBET 14 km

Kızıl Çam ormanlarının yoğun olduğu bölge Bizans yerleşimine ev sahipliği yapmaktadır. Parkur sonunda bulunan Kümbet köyü adını aldığı Himmet Baba Türbesi (kümbet) Aslanlı Mabnet de denilen Solon Mezarı'na ulaşılır, bu noktadan Kümbet Vadisi'nin ve gün batımının eşsiz manzarasını seyretme imkânı bulabilirsiniz.

3. GÖKBAHÇE – OYNAŞ – GÖKCEGÜNEY – YAZILIKAYA 15.5 km

Friglerin tarım alanları, doğal oluşumlar ve parkur sonu Yazılıkaya'da Friglerin dini metropolü Midas Kenti. Midas Anıtı tüm ihtişamıyla karşınızda olacaktır.

4. ÇUKURCA – KÜMBET 13 km

Doğanlıkale, Gerdekkaya'dan sonra Antik yollar ve doğal oluşumlar karşısında nefeslerinizi tutacaksınız; vadiden çıkarken Berberini Kaya Kilisesi, Frig Fasadı, Sütunlu Mezar ve Delik Kaya gibi önemli objeler sizleri büyüleyecek.

5. YAZILIKAYA – KÜMBET 14 km

Peribacaları, Ayın Mevkii Kaya Mezarlar, Könistanlar Nekropolü, Solon Mezarı bulunmaktadır.

6. YAPILDAK – GÖKCE YAYLA 14 km

Harika doğasıyla Frig yerleşimine ev sahipliği yapmakta olan bölgede Kaya oluşumları, Ayterek Kale, antik yol ve Dübecik Kale bulunmaktadır.

7. YAZILIKAYA – YAPILDAK 14 km

Yazılıkaya'nın güneydoğusundan rotaya girecek, Ardiç ormanlarının hâkim olduğu tepeyi aştıktan sonra İnli Yaylaya Mevkii ve buradan sık meşe ağaçlarıyla kaplı parkurdan geçerek Bizans mezarları ve Kaya mekânlara ulaşacaksınız. Burada ana mola verdikten sonra çam ağaçları ile kaplı parkurdan geçerek Yapıldak köyünün 1 km. güneybatısında bulunan Roma ve Bizans dönemlerine ait kabartma bezemeli anıtsal cephelere sahip oda mezarları gördükten sonra köy kahvesinde çayınız hazır olacak.

8. AĞLARCA – HAN – BAŞARA 17 km

Göl Yayla'da panoramik manzara... Frig yolunun en yüksek noktasında yürüyerek Han'da bulunan yer altı şehri ve tarihî camiye ulaşacaksınız, buraları fotoğrafladıktan sonra Han Köftesi'ni tadacak, üzerine meydana güzel bir çay içtikten sonra açık hava müzesi konumunda olan Başara köyündeki eserlere ulaşacaksınız.

9. BEYÖREN – DOĞANAY 12 km

Sakarya Nehri'nin çıktığı kaynak başında mola verip suyun bir kanal içerisinde, etkinliğin biteceği Doğanay köyüne kadar size refakat ettiğini göreceksiniz; köy meydanına vardığınızda yorgunluk çayını meydana kahvesinde yudumlayacaksınız.

10. KURTŞEYH – Fettahoğlu M. – DÜDEN 10 km

Parkurdaki görseller: Fotoğraf makinenizi almayı unutmayın, bu parkurda sizleri bekleyen pek çok sürprizler var. Balık Damı Sulak Alanı, Göksu, Eski Değirmen kalıntıları ve Düden keşfedilmeyi bekliyor; foto safari, kuş gözletleme, balıkçılık ve kampçılığa kadar birçok etkinliğin de yapılabileceği bu bölgede fotoğraf çekmeye de doyamayacaksınız.

MOTOSİKLET

Şehrimiz, motosiklet sürüşleri için de âdeta biçilmiş kaftandır. Her türlü yol ortamından uzakta yapılan bu motosiklet sporunda kendinizi kimi zaman Çatacık ormanlarının derinliklerinde, kimi zaman da Frig vadisinin tarihi dokusunda bulabilirsiniz.

Kent hayatının stresinden uzaklaşmak istiyorsanız, alternatif bir spor dalı arıyorsanız, doğada vakit geçirmek ve yeni yerler keşfetmek istiyorsanız tam da size göre bir hobiyle tanıştınız demektir.

Bozdağlar, Sakarya Vadisi, Musaözü Göleti ve çevresi, Frig Vadisi, Beşikderesi Mevkii, Sakarıbaşı Mevkii, şehrimizdeki belli başlı doğal Enduro-cross parkurlarıdır.

Motosikletin ve Enduro-cross motosikletin bu kadar popüler olmasının başlıca sebebi; diğer birçok motor sporuna göre çok daha az maliyetli dolayısıyla daha çok insana ulaşabilir olmasıdır. Motosikletin kendisi, gerekli güvenlik ekipmanları ve kişisel aksesuarlarla birlikte düşünüldüğünde bile toplam maliyet; her zaman sıradan bir arazi aracına göre çok daha az olacaktır.

Elbette bu sporu yapmak için sadece bu ekipmanlar yeterli değildir. O motosikleti; gerekli eğitimleri almış, tecrübeli bir sürücü kullanmalıdır. Tüm bunların yanı sıra güvenlik ekipmanları ve kıyafetler de olmazsa olmazlardır. Şehrimizde ise bu sporun ve genel olarak da motosikletin her dalında faaliyet gösteren Eskişehir Motosiklet ve Spor Kulübü Derneği eğitimler, organizasyonlar ve yarışçı/sporcular yetiştirmektedir. Kulüp bünyesindeki birçok sporcu, şehrimizi ulusal yarışlarda başarıyla temsil etmektedir.

Mayıslar Klasik Rota

Asfaltta viraj, temiz hava ve manzara seven endurocular için Eskişehir'in klasik rotasıdır. Birkaç saatlik kısa bir rota yapmak isteyenler için idealdir.

Muttalip yolu üzerinden Hekimdağ Geçidi, Dağköplü, Mayıslar, Sarıcakaya, Sakarılıca, Muttalip ve tekrar Eskişehir... Yaklaşık 70 km'lik bir rotadır. Mayıslar'da Ahmet'in Kahvesi'nde soda-çay ikilisi ile yol sohbeti yapılabilir.

Türkmen Dağı Yangın Gözetleme Kulesi Rotası

Orman içi yollarda doğal yaşamı özleyenler ve yaban hayattan bir şeyler görmek isteyenler için en iyi rotalardan biridir. Geyik, akbaba, tavşan, sincap gibi sadece hayvanat bahçesinde görmeye alıştığınız hayvanların doğal yaşamlarına tanıklık etme şansı bulunabilir. Tek yapılması gereken gözünüzü dört açmanız.

Rota; Kızılınler, Gökçekısıık, Aşağı Kalabak, Yukarı Kalabak ve Bozkuş Yangın Gözetleme Kulesi. Orman içi yollarda birçok sapak bulunuyor, bu yüzden kaybolma riski vardır. GPS ile seyahat, bu bölgede önemlidir.

Beyayla Rotası

Yine viraj, manzara ve biraz da off-road seven endurocular için uygun bir rotadır.

Muttalip yolu üzerinden Hekimdağ Geçidi, Dağköplü, Mayıslar, Sarıcakaya, Beyayla ve Mağara... Yaklaşık 150 km'lik bir rotadır. Beyayla köyünden mağara için tarif almakta fayda var. Birkaç km uzaklıkta olan bu mağaranın serinliğinde mola vermek her şeye değer. Bir gecelik çadır konaklaması yapmak da mümkündür.

AVCILIK

Eskişehir'i çevreleyen tepelerde ve ormanlık bölgelerde avcılık oldukça revaçtadır. Av açısından zengin olan birçok alan vardır. Bildırcın, üveyik, orman çulluğu, saksağan, kınalı keklık, kaya keklıği, ekinkargası, yaban domuzu, sansar, yabani tavşan, geyik yaygın olarak bulunmaktadır. Sarıyer, Gökçekaya, Kunduzlar, Çatören, Porsuk, Aşağı Kartal, Yukarı Kartal, Mercan, Özden, Eryen gibi birçok barajda balık avcılığı yapılmaktadır.

Avcılık, avlanmaya açık ve kapalı alanlar ile ilgili bilgi için Eskişehir Avcılık Atıcılık İhtisas Kulübü ile önceden bağlantı kurun.

☎ 0222 231 01 95

ATLI SPOR KULÜBÜ

Eskişehir-Kütahya yolu üzerinde bulunuyor. Hafta sonlarında at binmek için ideal bir ortamdır. 1996 yılında 45 dönümlük alana kurulmuş 1 adet 50x80 açık müsabaka manej, 1 adet 20x45 açık manej ve 17x40 kapalı manej bulunan ve 23 at ile hizmet veren binicilik tesisinde profesyonel çalıştırıcı eşliğinde eğitim de veriliyor. Binicilik Federasyonuna bağlı bu feder kulüp yılda 4 müsabaka gerçekleştiriyor. Kulüpteki diğer bir binicilik dalının Türkiye'deki tek sahası olan kros sahasının 4 km'lik bir parkuru bulunuyor.

☞ Eskişehir-Kütahya Kara yolu 18. km
Takmak köyü mevki

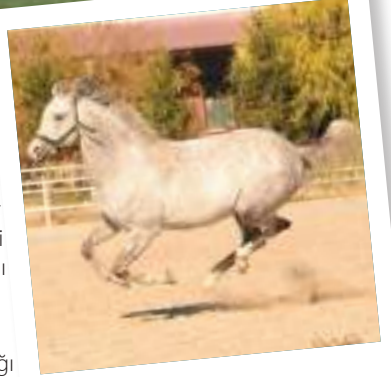
☎ 0222 413 21 21

ESKİŞEHİR'İN BINİCİLİK POTANSİYELİ

Türkiye'de safkan Arap atının yetiştirildiği bölgelerden en önemli olan Mahmudiye'de binek atları kiralanabilir, at gezileri yapılabilir. Mahmudiye'de 2020 m uzunluğunda, 25 m genişliğinde çim pist ve 1800 m uzunluğunda, 20 m genişliğinde kum pist ve 400 kişilik açık tribün vardır ve burada sonbahar mahalli at yarışları düzenlenmektedir.

1996 yılında faaliyetlerine başlamış olan Eskişehir Atlı Spor Kulübünde 28 adet at bulunmaktadır. Kulüpte hem yetişkin hem de çocuklara yönelik biniş eğitimleri verilmektedir. Eskişehir Atlı Spor Kulübü, Türkiye Binicilik Federasyonu 2012 Balkan Engel Atlama Şampiyonası'na ev sahipliği yapmıştır. Yine 2012 yılında Anadolu Süvarileri Projesi ile Anadolu'nun her bir köşesinden yetenekli gençler eğitime katılmıştır. Atlı Spor Kulübü çeşitli okullarla iş birliği içinde at binışı ve bakımı eğitimleri yürütmektedir.

Eskişehir Tepebaşı Belediye Başkanlığı Veteriner İşleri Müdürlüğü Doğal Yaşam Merkezi tarafından Mayıs 2012 tarihinden bu yana 'Ata Binmeyen Çocuk Kalmazın' sloganı ile yüzlerce çocuk atlarla tanıştırmıştır. Aynı zamanda bir hayvan barınağı ve bakım evi olan Tepebaşı Belediyesi Doğal Yaşam Merkezi bünyesinde yapılan adaptif binicilik etkinlikleri sayesinde hayatlarını engeller ile sürdüren kişilerin binicilik sporu ile kendilerine güven duygusu kazanmaları amaçlanmaktadır.

2008 yılında açılan, Eskişehir'in en önemli parklarından biri olan Kent Park bünyesinde Eskişehir Büyükşehir Belediyesine bağlı 42 adet atın bulunduğu bir at çiftliği bulunmaktadır. Bu çiftlikte çocuklar için özel eğitilen midilli atları ve büyüklere uygun binek atları ile faytonlar için atlar yer almaktadır. Uzman antrenörler denetiminde tesiste binicilik çalışmaları verilmektedir.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi bünyesinde bulunan Mahmudiye Meslek Yüksekokulu Atçılık ve Antrenörlüğü Programı ülkemizde modern atçılığın gelişmesi için hizmet vermektedir. Mahmudiye'de bulunan Yüksekokulda bir hipoterapi projesi başlatılmış olup at binışleri yapılmaktadır.

ATA SPORU ATÇILIK ve MAHMUDİYE HARASI

At, Türk tarihinin hemen her döneminde yaşamın bir parçası olmuştur. Osmanlı döneminde de bu konumunu korumuştur. Eskişehir bölgesinin ya da eski adıyla Sultanönü sancağının Anadolu atçılığında hep özel bir yeri olmuş ve tarih boyunca saray için seçilip gelen farklı cins atların ıslah ve depo merkezi olmuştur.

Mahmudiye'nin tarihi MÖ 3000'li yıllara kadar uzanmaktadır; onun bu uzun geçmişi ilçe sınırları içindeki höyük ve tümülüsler ile ilgili yapılan çalışmalarda elde edilen kalıntılardan anlaşılmaktadır.

Mahmudiye, adını Osmanlı İmparatorluğunun ıslahatçı hükümdarı II. Mahmud (1784-1839)'dan almıştır. 1800'lü yılların başında bölgede ayan olan Abdullah'ın Mahmudiye'de yerleşimi başlattığı bilinmektedir. Osmanlı'ya başkaldırınca sahip olduğu çiftliği elinden almıştır. Daha sonra çiftlik II. Mahmud'a ait Mahmud Sâni Vakfı'na geçmiştir. Orduya at yetiştirmek için yeniden düzenlenerek Çiftlikat-ı Hümayun adını alarak Osmanlı'nın ilk modern harası olmuştur.

Çiftlikat-ı Humayun içinde yer alan tesis ve kışalara hizmet vermek için II. Abdülhamit tarafından yaptırılan camii iç mekân

TİGEM

Çiftlikat-ı Hümayun'dan günümüze kalan Merkez binası hâlen Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğüne bağlı Anadolu Tarım İşletmesi adıyla hizmet vermektedir.

TÜRKİYE JOKEY KULÜBÜ ARAP ATI AŞIM İSTASYONU PANSİYON HARASI VE İDMAN PİSTİ

İlçede bulunan Türkiye Jokey Kulübü Mahmudiye Pansiyon Harası; safkan Arap atı yetiştiriciliği ve pansiyonerlik hizmeti vermektedir. Mahmudiye Pansiyon harası 2001 yılında faaliyete geçmiştir.

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ MAHMUDİYE MESLEK YÜKSEKOKULU

Yüksekokulda Mahmudiye'nin var olan potansiyeli dikkate alınarak 2007'de kurulduğu andan itibaren atçılık ile ilgili ön lisans programları açılmıştır ve mezunlar vermektedir. Okul ülkemiz atçılığının, nitelikli insan kaynağı yetiştiren en etkili okuludur.

ATLI TERAPİ VE REHABİLİTASYON MERKEZİ

ESOGÜ'ye ait 90 bin metrekare alana sahip At Bakım, Binicilik ve Uygulama Merkezi'nin içinde üniversite tarafından projelendirilen ve Türk Dünyası Vakfının desteğiyle kurulan tesiste 13 at kapasiteli tavla (at ahır) bulunuyor. Yaklaşık 2 bin 500 metrekare kapalı alana sahip dünya standartlarındaki terapi merkezi, özellikle engellilerin rehabilitasyon ihtiyaçlarını karşılıyor.

SU SPORLARI

Eskişehir'in kavurucu sıcaklarından kurtulmak için havuzlar iyi bir tercihtir. Kentpark içindeki yapay plaj size kumsal keyfi sunabilir. Anemon Otel'deki havuz Eskişehir'in en iyi havuzlarındandır. Ayrıca, Anadolu Üniversitesi Yerleşkesi ile İl Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nde de havuz bulunmaktadır. Eskişehir Osmangazi Üniversitesinde, kapalı yüzme havuzu tesisi Meşelik Kampüsünde hizmet vermektedir. 6 kulvarlı, yarı olimpik ve 1.500 kişi kapasitelidir.

Kent Park'ta 350 metre uzunluğunda olan yapay plaj biri çocuklara olmak üzere iki açık yüzme havuzunu da barındırmaktadır. Havuzlarda düzenlenen yaz okulu programlarıyla da Eskişehirli çocuklar profesyonel antrenörler eşliğinde yüzme öğrenmektedirler. Bilim Kültür ve Sanat Parkı'ndaki Coşkun Halıcı Su Sporları Merkezinde ise su kayağı, küçük yelkenli tekne olan optimist ile kano eğitimleri düzenlenmektedir. Sablon Wellness Club bünyesindeki Sablon Aqua yarı olimpik yüzme havuzu; hem şehir yaşamının stresinden uzaklaşarak hijyenik ortamda yüzmek isteyen hem hamile egzersizi, engellilik terapisi gibi uzmanlık gerektiren konuları talep eden hem de yüzme eğitimi almak isteyen bireyler için farklı bir alternatif sunuyor.

Eskişehir'in ilk büyük aquaparkı Es Aqua Garden'da, 6500 m²lik bir alana sahiptir. Yüzme havuzları, çocuk havuzları, duşme havuzu, su kaydıracağı bulunmaktadır.

Büyükşehir Belediyesi Sarıungur Göleti su sporlarının yapıldığı diğer bir merkezdir. Türkiye Kano ve Yelken Federasyonu ile ortak düzenlenen yarışlar bu gölette yapılıyor. Uluslararası müsabakalara ev sahipliği yapan gölet yaz aylarında spor organizasyonlarının beşiği hâline geliyor. Yılın belirli zamanlarında ise Porsuk Çayı'nda kano ve dragon boat yarışları, Eskişehir'in sportif ve sosyal yaşamına katkı sağlamaktadır.

Eskişehir'in Çifteler ilçesindeki Sakaryabaşı; Türkiye'nin üçüncü büyük nehrinin, 820 kilometre yol kat edip Karadeniz'e dökülen Sakarya'nın doğum yeri. Berrak suyu, yeşilin pek çok tonunu barındıran bitki çeşitliliği ile göz kamaştıran güzellikteki Sakaryabaşı, artık bozkırın ortasında sualtına inmenin keyfini yaşıyor. Sakarya Nehri, ilk sularını Gökğöz Gözesi'nden alıyor. Restoranlar ve çay bahçelerinin arasında doğal bir havuz olan gözenin derinliği dört metre ve ufak ufak su kaynakları bulunmakta ve birçok canlı türü ve balığa ev sahipliği yapıyor. Karaburgu Gözesinde ise dipten çıkan su, mevsimlere göre farklılık gösteren debi ve akıntıya sahip. Başkurt Gözesi; beş adet gözenin ince kanallarla birbirine bağlanmasıyla oluşmuş bir güzellik. Ana göle 600 metre mesafede farklı bir kolda doğup 500 metrelik düz bir koridor yaparak Sakarya Nehri ile birleşen ise Kırkkız gözesi. Tüm güzellikleriyle Sakaryabaşı dalış sporu tutkunlarını bekliyor.

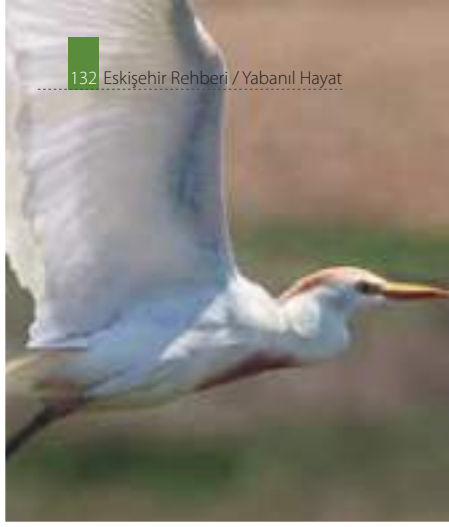

Eskişehir'in sahip olduğu bitki türleri, İngiltere'nin sahip olduğu bitki türlerinin toplamından bile daha fazladır.

YABANIL HAYAT ESKİŞEHİR'İN ÇİÇEKLERİ

Eskişehir flora bakımından kıskanılacak bir zenginliğe sahiptir. İl sınırları içinde 2000'e yakın bitki türü doğal yayılış göstermektedir. Bu türlerden 220'den fazlası ülkemize özgüdür. Özellikle Sündiken ve Türkmen Dağları başta olmak üzere tüm dağ, step, ova, yayla ve ormanlarda yetişen bu türlerden 14'ü dünyada sadece Eskişehir'de yetişmektedir: Jülyen (*Hesperis turkmenidaghensis*), Peygamber Çiçeği (*Centaurea sericea*), Kahkaha Çiçeği (*Convolvulus pulvinatus*), Alis (*Alyssum niveum*), Çan Çiçeği (*Campanula pamphylica subsp. tokurii*), Beyaz Civan Perçemi (*Achillea ketenoglui*), Sığır Kuyruğu (*Verbascum gypsicola*), Sığır Kuyruğu (*Verbascum eskisehirensis*), Sığır Kuyruğu (*Verbascum arayitdagense*), Dağ Çayı (*Sideritis gulendamiae*), Taşçanta (*Aethionema dumanii*), Çöven Otu (*Gypsophila osmangaziensis*), Kantoron (*Hypericum sechmenii*), Peygamber Çiçeği (*Centaurea nivea*)'dir.

Üç Kitanın Kuşlarının Konaklama Mekânı: BALIKDAMI KUŞ CENNETİ

Sivrihisar'ın 40 km kadar güneyinde bulunan Balıkdami Kuş Cenneti Türkiye'nin en büyük sulak alanlarının başında gelmektedir. Çok küçük gölet ve büyük sazlıklardan oluşan bu sulak alan yaklaşık 30 bin dönümdür. Balıkdami Kuş Cenneti, Asya'da yaşayan yabanıl su kuşları için batıdaki son durak özelliği de taşıyor. Türkiye'nin sayılı sulak alanlarından olan bu bölge, kuzey ve güney ülkeleri arasında mevsimlik göç eden kuşlar için de en önemli konaklama noktalarından biridir. Bir sulak alanda göçmen kuşlar konaklıyorsa o alanda yeterli sayıda balık olduğu aşikârdır. Bu balık bolluğundan dolayı bu özel bölgeye de halk tarafından balıkların üreme ve yaşam alanı anlamında "Balıkdami" ismi verilmiştir. Sakarya Nehri'nin bu zengin balık kompozisyonuna sahip olmasında en önemli faktör de Balıkdami'dir. Çünkü bu bölge tatlı suda yaşayan bir balığın isteyeceği tüm koşulları fazlasıyla sağlamaktadır. Bugün hâlen diğer sulak alanlarımıza göre balıkdami, hem su kalitesi hem de çevresel faktörler açısından çok daha iyi durumdadır.

Türkmen Dağı'nın Nadide Değeri: **KARA AKBABA**

Boynunu çevreleyen geniş yakası ve vücudunu kaplayan uzun siyah tüyleriyle tıpkı orta çağ keşişlerini andıran ve bu nedenle de Latince olarak *Aegypius monachus* yani "keşiş akbabası" olarak isimlendirilen kara akbaba, Türkiye'de dağılım gösteren 4 akbaba türünden biridir. Boyu 100-110 cm arasında değişmekte olan kara akbaba bireylerinin asıl ünü ise kanat açıklığı ile ilgilidir. Bir kara akbaba kanatlarını açtığı zaman bir kanadının ucu ile diğeri arasındaki mesafe 295 cm'ye kadar ulaşmaktadır. Bu rakamlar ile Avrupa'nın en büyük yırtıcı kuşu olma özelliğine sahiptir.

Kara akbaba türünü dergilerde görebilir, televizyonda belgesellerde izleyebilir ya da hayvanat bahçelerinde ziyaret edebilirsiniz. Oysa Eskişehir'in kırsalında üzerinizden geçen dev gölge, bir kara akbabaya ait olabilir. Eğer iyi bir gözlemciyseniz ve biraz da şansınız varsa kara akbabayı dev kanatlarını açmış hâlde süzülürken görmenez mümkündür. Çünkü bu türün Avrupa'da en büyük varlığı İspanya'dan sonra Türkiye'de, Türkiye'deki en büyük varlığı ise eldeki verilere göre Eskişehir'in kuzeybatı bölgesinde yer alan Türkmen Dağı'nda bulunmaktadır.

Yer Altı Zenginlikleri

Bor, lületaşı, kalsedon...

En büyük rezervler Eskişehir’de bulunuyor.

BOR

Bor madeni ilk bakışta beyaz bir kayayı andırıyor. Çok sert ve ısıya dayanıklı. Doğada serbest bir element olarak değil, tuz şeklinde bulunuyor. Dünya toplam bor rezervi sıralamasında Türkiye % 72’lik pay ile ilk sıradadır. Ülkemizdeki bor rezervinin büyük bölümü ise Kırka’da bulunuyor.

LÜLETAŞI

Üç yüz yıllık ağır bir tarihe tanıklık eden lületaşı ilginç bir tarihî gerçeği de içinde saklıyor. Lületaşı Viyana kuşatmasında yeniçeriler tarafından Avusturyalılara tanıtılmış. O tarihten günümüze hızla geldiğinizde "Beyaz Altın" sözü sizi karşıyor.

KALSEDON

Eskişehir'de kalsedon yataklarından binlerce yıldır taş çıkarılmaktadır. Kalsedon Hitit ve Urartu dönemleri boyunca buradan çıkarılıp kullanılmıştır. Daha sonra Romalılar döneminde ise taşın ihracı çok yüksek seviyelere ulaşmıştır. Romalılar döneminde taşın bugünkü İstanbul Kadıköy'deki limandan ihracat için sevkiyatı yapılmaya başlanmıştır. O dönemlerde Kadıköy küçük bir Antik Yunan kasabasıdır ve adı da Chalkedon'dur. Kalsedon taşı, adını bu küçük liman kasabasından almıştır.

MANYEZİT

Dünyanın en kaliteli manyezit madeni Eskişehir-Kütahya arasındaki fay hattında bulunuyor. Eskişehir'e 35 km uzaklıkta Nemli köyünün kuzeybatısındaki bölgede kazanılabilir tüm manyezit rezervi 5-10 milyon ton civarındadır.

Eskişehir'de Ne Alınır?

*Çok uygun fiyatlara işçilik örneği lületaşı hediyeler alabilirsiniz.
Meşhur met veya nuga helvasını ise unutmamak gerekir.*

LÜLETAŞI

Hediye olabilecek hoş takılar benzersiz el işçiliğine, eşsiz tasarımlara sahiptir. Kururken nem ve gazın içindeki artıkları bünyesinde tutma özelliği olan lüle taşı iyi bir pipo malzemesidir.

MET HELVASI, NUGA HELVASI

Met helvası ve nuga helvası iyi bir hediyelik alternatifi olabilir.

SORKUN ÇÖMLEĞİ

Sorkun çömleri, özgün bir hediye alternatiftir. Çömleri Sorkun köyünde ve Atlıhan El Sanatları Çarşısı'nda bulabilirsiniz.

CAM SÜSLER

Kurşunlu Cami ve Külliyesi içindeki Sıcak Cam Üfleme Atölyesi'nde yapılan cam süsler, sevdikleriniz için güzel bir hediye olabilir.

ALIŞVERİŞ YAPABİLECEĞİNİZ YERLER

Hediyelik eşyaları Eskişehir'de birçok yerde bulabilirsiniz. Başta Atlıhan El Sanatları Çarşısı olmak üzere Kurşunlu Cami ve Külliyesi, Çukur Çarşı, Esnaf Sarayı, Taşbaşı ve Hamamyolu Caddesi'nde birçok hediye çeşidini görebilirsiniz.

Bunun dışında Eskişehir'in ilk açılan alışveriş merkezi Esnaf Sarayı, Kanatlı AVM, en büyük ve en hareketli alışveriş merkezi Espark, Neoplus AVM ve 2011 yılı sonunda açılan Özdilek de şehirdeki en önemli alışveriş merkezlerindedir.

Eskişehir'de Ne Yenir

Eski çağlardan beri Anadolu'nun buğday ambarı olarak bilinen Eskişehir, unla yapılan yemekleriyle ünlü. Haşhaşın kullanımı çok yaygın. Haşhaşlı, cevizli ekmekek ve haşhaşlı bükme meşhur. Balkan ve Kafkas göçmenlerinin mutfağı şehir mutfağını büyük ölçüde etkilemiştir. Pırasalı Arnavut böreği, dızmana, kalakay, kıvrıma böreği, ağız açık, kelem sarma, ciğer sarması, kökrek dolma, düğü köfte çorbası, göceli tarhana çorbası, gözleme gibi birçok çeşide zengin Çerkez mutfağı da eşlik etmektedir.

ÇİBÖREK

Çibörek, Eskişehir'le özdeşleşmiş bir börektir. Türkiye'de pek çok yerde yapılır ama Eskişehir'deki çiböreğin tadını başka yerde bulmanız kolay değildir. Eskişehir'e ilk yerleşen Kırım Tatar kültürünün eseri olan çibörek; kıyma, soğan ve baharat karışımının açılmış yufkaya konulup yağda kızartılmasıyla yapılan geleneksel bir börektir. Genellikle yarım ay şeklinde olur. Mantarlı, peynirli, patatesli vs. çeşitleri de mevcuttur. Ama geleneksel olarak kıyma ile yapılır. Soğuk ve köpüklü ayranla birlikte eşsiz bir tattır.

MET ve NUGA HELVASI

Adını çubuk (met) ve aşık kemiğiyle oynanan bir oyundan alan met helvası, Eskişehir'e özel lezzettir. Un, yağ, şeker, limon ve su kullanılarak yapılan, 2-3 cm çapında ve 6 cm uzunluğunda yuvarlak olarak hazırlanan, yatay kesilerek yapılan helvanın kakaolu ve vanilyalıları vardır. Bu meşhur helva pişmaniye tadını andırır. Met helvası, met oyunu sonucunda yenilen tarafın uzun kış gecelerinde helva çekmesiyle oluşan bir geleneğin ürünüdür. Nuga helvası, cevizli yaz helvası, tahin helvası, tahin ve çöyenden bir kürek yardımı ile yapılan kürek helvası Eskişehir'in diğer geleneksel tatlarındandır.

HALKALI ŞEKER

Eskiden söz kesildiğini ilan etmek üzere kahvelerde dağıtıldı. Halkalı şeker, şekerin sıcak hamur hâlindeyken duvardaki kancaya elle atılıp yoğrularak beyazlatılması ve ardından renkli şeritlerle süslenip fitil hâlinde çekilmesiyle yapıldı.

SİVRİHİSAR BAKLAVASI

Sivrihisar'da baklava yapımı çok köklü bir geçmişe sahiptir.

KUZU SORPA

Kuzunun bel, kol ve but bölümlerindeki et, kemikli ve iri parçalar hâlinde parçalanır. Et, tencereden hafif ateşte kendi yağı ve suyu ile kavrulur. Sonra üzerine su eklenir, kaynatılır. İnce kıyılmış taze soğan, taze nane yaprakları, kıyılmış dereotu da eklenir. Etlar pişince başka bir kaptaki hazırlanan un, yoğurt, yumurta sarısı karışımıyla terbiye edilir. Et ve sulu bölüm birlikte servis edilir.

BAMYA ÇORBASI

Özellikle Sivrihisar'da yapılır. Özel günlerde ve düğün yemeklerinin sonunda içilir. Ağır bir yemeğin sindirimini kolaylaştırdığına inanılır.

TOYGA ÇORBASI

Et suyu ile pirinç kaynatılır. Yumuşayınca ayrı bir kaptaki un, yumurta ve yoğurt suyu ezilerek çorbaya katılır. Kaynayınca tereyağ, kırmızı biber ve nane kızdırılarak dökülür. Aynı çorba göce kaynatılarak yapılırsa göce çorbası adını alır.

BOZA

Özellikle soğuk kış günlerinin en güzel içecek tercihidir. Hafif ekşili, tatlı ve yoğun kıvamlı boza, Eskişehir'de çay kaşıkları ile servis edilir. Kökeni Orta Asya'ya dayanan ve buğdayın fermantasyonu ile yapılan bu içecek Eskişehir'de mısırdan yapılıyor.

SİMİT

"Eskişehir unundan, Kalabak Suyu'ndan, yeni çıktı fırından" diye bahsedilen Eskişehir simidi kendine has gevrekliği, bol susamı ile oldukça meşhurdur.

KÖFTE

Eskişehir'de halk, özellikle gece hayatı müdavimleri, gar çevresinde neredeyse sabaha kadar açık olan köftecileri bilirler. Eskişehir'deki köftenin Sultanahmet, Tekirdağ ve İnegöl köftelerinden en büyük farkı köftenin yumuşak yapısı nedeniyle ağızda hemencecik dağılmasıdır. Dengeli baharatı ve ızgarada pişirilmesi kesinlikle bu köfteyi daha lezzetli bir hâle getiriyor.

GÖBETE

Tatarlara özgü bir börek türüdür. "Kobete" olarak da bilinir. Patatesli, pırnçlı, işkembeli göbeteler olabilir. Hoşaf, ayran veya cacıkla yenir.

TABAK BÖREK

Tatar mutfağının en önemli yemeklerinden olan tabak börek, Orta Asya'dan günümüze kadar yaygınlaşarak gelmiştir. Hamurun şekli ve büyüklüğü bölgelere göre değişebilir. Çorba gibi sulu olduğu zaman "kaşık börek", haşlama suyu süzülürken ise "tabak börek" adını almaktadır.

BALABAN

Küçük küçük doğranmış pideler sıcak et suyu ile ıslatılır, üzerlerine yoğurt ve salça sosu dökülür. Daha sonra ızgarada pişirilen balaban köfteler ve bonfile şişler ilave edilir. Maydanoz, domates ve ızgarada közlenmiş biberler konulur. Üzerine kızgın tereyağı dökülür. Porsiyonları dolu dolu olan Balaban Tatarca'da "çok büyük" anlamına gelmektedir.

MİHALIÇCIK KIRAZI

Türkiye'de kiraz üretiminde en son ürün alınan bölge Mihaliçcik ilçesidir. Birçok ülkeye ihraç edilen Mihaliçcik kirazı, başta İngiltere Kraliyet ailesi olmak üzere yurt dışındaki birçok sofrayı süslemektedir.

ESKİŞEHİR’İN YILDIZLARI

FRİG ESERLERİ

Friglerin Eskişehir topraklarında bıraktıkları miras görülmeye değer.

ODUNPAZARI EVLERİ

Şehrin güney yamacına yaslanan Odunpazarı’ndaki evler 19. yüzyıl sivil mimarinin güzel örnekleridir.

DEVİRİM OTOMOBİLİ

1961 yılında 4 adet üretilen otomobilden sadece birisi günümüze ulaşmıştır. TÜLOMSAŞ bahçesinde özel olarak yapılan camlı garajda muhafaza edilen Devrim, halen çalışır durumdadır.

BOR

“Sanayi Tuzu” olarak adlandırılan bor madeni, üstün özelliklerinden dolayı sanayide yüzlerce üründe kullanılıyor. Ülkemizdeki bor rezervlerinin büyük bölümü Eskişehir’in Kırka beldesinde bulunuyor.

LÜLETAŞI

5000 yıldır bilinen ve kullanılan lüle taşı, size Eskişehir’i hatırlatacak en güzel hediyeliktir. Lületaşından yapılmış pipo, biblo ve aksesuarlar alabilirsiniz.

AKBAŞ ÇOBAN KÖPEĞİ

İçerke karınları, derin göğüs kafesleri, uzun bacakları ve kaslı vücutlarıyla oldukça çevik ve hızlı köpeklerdir.

İNÖNÜ PLANÖR VE PARAŞÜT KAMPI

Türkiye'nin ilk sportif havacılık merkezi olan Türk Hava Kurumu İnönü Uçuş Eğitim Merkezinde birçok hava sporu yapılabiliyor.

HAMAMLAR

Eskişehir ilk çağlardan beri çeşitli hastalıklara iyi gelen şifalı doğal sıcak su zenginliği sunan hamamlarıyla ünlüdür.

ÇİBÖREK

Kırım Türk Mutfağı'nın baş tacı olan ve Eskişehir ile bütünleşen çibörek mutlaka yenilmelidir. Eski Kıpçak lehçesinde leziz, enfes anlamına gelen "çi" ile börek sözcüklerinin birleşiminden adını alan bu lezzeti mutlaka tatmalısınız.

ESKİŞEHİRSPOR

1965 yılında kurulan futbol kulübü, Türkiye Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı kupalarını kazanan ilk Anadolu takımı olur. Türkiye'de ilk uluslararası futbol maçı naklen yayını da Eskişehirspor'un Dinamo Moskova ile yaptığı karşılaşmadır.

Türkiye'de ilk defa tribün şov yapan

taftarıyla bir Anadolu

efsanesidir. Eskişehirspor

amblemindeki 3 yıldızla

kurucu takımlar

olan İdman Yurdu,

Akademi Gençlik ve

Yıldıztepe kulüpleri

ölümsüzleştirilmiştir.

Eskişehir'de Ulaşım

Ankara-Eskişehir

232 km 2.5 Saat

İstanbul-Eskişehir

330 km 4.5 Saat

Bursa-Eskişehir

148 km 2 Saat

İzmir-Eskişehir

412 km 6,5 Saat

Ulaşım süresinde karayolu baz alınmıştır.

Şehirler Arası Ulaşım

Eskişehir, ulaşım açısından ideal bir noktadadır. Türkiye'nin hemen her yerine doğrudan otobüs seferleri ve demiryolları ile batıdan doğuya dek tren seferleri ile ulaşım oldukça kolaydır. Ayrıca hızlı trenin konforlu ve zaman tasarruflu yolculuğu ile en çağdaş ve güvenli demiryolu ulaşımına kavuşan ilk ildir.

DEMİR YOLU

Eskişehir'den Ankara, Konya ve İstanbul yönüne Yüksek Hızlı Tren seferleri yapılmaktadır. Şehre İstanbul, Ankara, Konya ve İzmir'den haftanın her günü, günde birkaç kez tren seferi vardır. TCDD'nin internet sitesini (www.tcdd.gov.tr) ziyaret ederek YHT ve diğer trenlerin hareket saatlerini öğrenebilir, biletinizi de internet üzerinden satın alabilirsiniz.

ESKİŞEHİR TREN GARI

☎ 0222 225 55 55

HAVA YOLU

Yılın belli dönemlerinde Eskişehir'e İstanbul ve Brüksel'den de uçak seferleri yapılıyor. Brüksel seferleri ile güncel bilet fiyatları ve uçuş bilgileri için www.thy.com.tr adresini ziyaret ediniz.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ HAVA ALANI İLETİŞİM BİLGİLERİ

Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi

☎ 0222 321 35 50 Dahili: 6801 ☎ 0222 322 20 70

THY BİLET SATIŞ OFİSİ NUMARALARI

☎ 0222 323 68 69 ☎ 0222 321 35 50 Dahili: 7009, 7012, 7013

BRUSSELS AIRLINES / TUR OPERATÖRLERİ

Pala Turizm Zafer Turizm

☎ 0272 441 26 61 ☎ 0272 442 51 44

KARA YOLU

Bir kavşak noktasında bulunan Eskişehir'e kara yolu ile ulaşım oldukça kolaydır. Otobüs firmalarının şirket, peron ve iletişim bilgilerine 227 88 00 numaralı otogar danışma telefonunu arayarak ulaşabilirsiniz.

Şehir İçinde Ulaşım

OTOBÜS

Güncel otobüs sefer saatleri ve güzergâhları hakkında aşağıdaki web adresinden bilgi edinebilirsiniz.

http://www.eskisehir-bld.gov.tr/otobus_saatleri.php

TRAMVAY

Güncel tramvay sefer saatleri ve güzergâhları hakkında aşağıdaki web adresinden bilgi edinebilirsiniz.

<http://www.estrtram.com.tr>

Katkıda Bulunanlar

Eskişehir Valiliği, bu kitabın hazırlanmasında önemli katkıları bulunan aşağıda adı geçen kişi, kurum ve kuruluşlara değerli yardımlarından dolayı teşekkür etmeyi bir borç bilir.

Editörler

*Prof. Dr. Erdoğan Boz
Feride Turan*

Görsel Tasarım

Burcu Coşgun

Metinler

*Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
Büyükşehir Belediyesi, Eskişehir
Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir
Sanayi Odası, Eskişehir Ticaret
Odası, İl Kültür Müdürlüğü,
TÜLOMSAŞ, Müze Müdürlüğü,
Odunpazarı Belediyesi, Tepebaşı
Belediyesi, Esdak, Esbike*

Eskişehir'in Manevi Değerleri; Mehmet Kaplan, Behiç Erkin Metinleri ve Sabiha Gökçen Köşeleri

Feride Turan

Eskişehir'in Tarihi

*Prof. Dr. Taciser Sivas
Doç. Dr. Hakan Sivas
Doç. Dr. Kemal Yakut
Doç. Dr. Ayla Efe
Yrd. Doç. Dr. Sema Altunan*

Frigler ve Frig Uygarlığı, Şarhöyük, Porsuk Vadisi Çevresi, Ballıhisar, Kümbet ve Çevresi, Yazılıkaya ve Çevresi

*Prof. Dr. Taciser Sivas (Merhume)
Doç. Dr. Hakan Sivas*

Karacahisar, Nasreddin Hoca'nın Mezarı

Prof. Dr. Erol Altınsapan

Han ve Çevresi

Yrd. Doç. Dr. Ahmet Oğuz Alp

Sivrihisar ve Çevresi

*Prof. Dr. Taciser Sivas
Doç. Dr. Hakan Sivas
Nizamettin Arslan
Orhan Keskin*

Seyitgazi ve Çevresi

*Prof. Dr. Taciser Sivas
Doç. Dr. Hakan Sivas
Yrd. Doç. Dr. Yağmur Say
Mustafa Özçelik
İlyas Küçükcan*

El Sanatları

*M. Tekin Koçkar
Yrd. Doç. Dr. Adem Koç*

Eskişehir'de Doğa ve Spor

*Mehmet Öcal
Sedat Telçeken
Mesut Akgün*

Hava Sporları

*Türkkuşu İnönü Havacılık Eğitim
Merkezi Başkanlığı*

Eskişehir'de Yabanıl Hayat

Prof. Dr. Atıla Ocak

Kara Akbaba

Yrd. Doç. Dr. Elif Yamaç

Hamamlar

Doç. Dr. Mehmet Kaşlı

Doç. Dr. Yaşar Sarı

Eskişehir'de Ne Alınır, Eskişehir'de Ne Yenir?

Eskişehir Ticaret Odası,
İl Kültür Müdürlüğü

Eskişehir'i Yaşamadan Dönmeyin!

Burcu Coşgun

Fotoğraflar

Eskişehir Valiliği aşağıda adı geçen kişi, kurum, kuruluşlara rehberde yer alan fotoğrafların kullanılmasına izin verdikleri için teşekkür eder.

Eskişehir Valiliği Arşivi

TDKB Ajansı Arşivi

İl Kültür Müdürlüğü Arşivi

Müze Müdürlüğü Arşivi

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi
Arşivi

Odunpazarı Belediyesi Arşivi

Tepebaşı Belediyesi Arşivi

ESDAK Arşivi

ESDİT Arşivi

EFSAT Arşivi

Ahmet Fevzi Adar

Ali Fuat Altun

Alper Elitok

Alper Meranezoğlu

Barış Baraz

Battal Gazi Barlas

Betül Demircioğlu

Birol Kayrak

Burak Karşıt

Bülent Yıldırım

Can Düz

Can Tezol

Emre Dal

Emre Koçak

Erdoğan Kanallı

Erkin Kalaycı

Fatih Mehmet Aydın

Hakan Sivas

Mehmet Baysan

Murat Çamkoru

Mürüvvet Günay

Onur Uygur

Örsan Elitok

Pau Comes Del Mazo

Serhat Çatalorman

Sinan Bağ

Tamer Çevik

Umut Kılıç

Ümit Özcan

Vural Sayın

Yalçın Koçer

Yılmaz Bolat

Resimler

Bahattin Atak: Seyyid Battal Gazi,
Şeyh Edebali

Minyatür

Funda Yeşilyurt: Yunus Emre,
Nasreddin Hoca

Haritalar

İl Merkezi ve İl Geneli: Anadolu
Üniversitesi Uydu ve Uzay Bilimleri
Enstitüsü

Prof. Dr. Alper ÇABUK

Yard. Doç. Dr. Uğur AVDAN

Araş. Gör. Dr. Muammer TÜN

Özel Yardımlar

Aşağıdaki kişilere yardımlarından
dolayı teşekkür ederiz.

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Topal

Yrd. Doç. Dr. Hakan Çalışkan

Öğretim Gör. Pelin Altıntaş

Dursun Çağlar (Merhum)

